

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ANTROPÖLOJİ

R.R. MARETT

Çeviri :

Murat Can KAPUSUZ

gece
kitaplığı

ANTROPOLOJİ

Antropoloji, klasik manasıyla evrim tartışmaları etrafında biçimlenen insan tarihinin en geniş biçimde incelenmesidir. Evrimdeki insan, işte tam olarak da çalıştığı konu da bu. Antropoloji bilinen tüm dönemlerde olduğu gibi, dünyanın her yerinden insanı da inceler. Bedensel bir organizma olarak bedeni ve ruhu birlikte inceler, ruh ve yaşamla yakın ilişki içinde aynı şartlara tabi olan bedensel organizma konusunu da... Başlangıcından sonuna doğru, bu tür koşulları da hesaba katarak onun tarihi boyunca zihinsel ve bedensel olarak birlikte geçirdiği genel değişimleri de öğrenmeye çalışır. Onun görevi sadece tanımlamaktır. Ancak, kapsamının sınırlarını aşmadan, özelden genele doğru ilerleyebilir ve böylece devam etmelidir. Kısacası, insanoğlunun evrimini oluşturan tüm değişimleri bir araya getirecek açıklayıcı bir formülden başka bir şey yapmaz.

Bu belki de antropolojinin ideal kapsamının kısa bir ifadesi olacak. Kısa olması, resmi ve renksiz olması şarttır. Bununla birlikte onu bir kalıba sokmak için, ancak tek bir kelimenin nefes alması yeterlidir. Bu kelime şudur: Darwin.

gece
kitaplığı

www.gecekitapligi.com

/gecekitapligi

/gecekitap

/gecekitapligi

9 786257 958790

ANTROPOLOJİ

R.R. MARETT

Çeviri :
Murat Can KAPUSUZ

gece
kitaplığı

İmtiyaz Sahibi • Yaşar Hız
Genel Yayın Yönetmeni • Eda Altunel
Kapak & İç Tasarım • Su Tasarım

Birinci Basım • OCAK 2020 / ANKARA
ISBN • 978-625-7958-79-0

© copyright
Bu kitabın yayın hakkı Gece Kitaplığı'na aittir.
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin
almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Gece Kitaplığı
Adres: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak Ümit Apt
No: 22/A Çankaya/ANKARA Tel: 0312 384 80 40

www.gecekitapligi.com
gecekitapligi@gmail.com

Baskı & Cilt
GeceAkademi
Sertifika No: 42539

ANTROPOLOJİ

R.R. MARETT

Çeviri :
Murat Can KAPUSUZ

gece
kitaplığı

İÇİNDEKİLER

Bölümler

I. Antropolojinin Kapsamı (amacı)

II. İlkel İnsan

III. Irk

IV. Çevre

V. Dil

VI. Sosyal Organizasyon

VII. Hukuk

VIII. Din

IX. Ahlak

X. Birey İnsan

Kaynakça

Kemiğimizin kemiği, etimizin eti, bunlar bizim tarih öncesi yarı-yabani kardeşlerimiz. Doğdular ve öldüler, mücadele ettiler ve acı çektiler, onlar da bizim gibi bu gizemli evrenin bu uçsuz bucaksız bilinmezliği ile kuşatıldılar. Korkunç cinayetler, acılar, en karanlık noktasına kadar yaşanmış cehalet, iğrenç ve garip hayallerin peşinden koşan, var olmamaktansa kendilerinin oluşturduğu dinin değişmez ideallerine hizmet ederek, bizim bugün de yaşamlarımıza ışık tutarak yaklaşmakta olan yıkımın tehlikesinden kurtardılar. Geriye dönüp baktığımızda ise, tüm bu kahredici yaşamsal isteklerinin baskısı altında soluk alan ve zorlanan insanoğlunun bireysel ayrımları aslında ne kadar küçük görünüyor. İnsanlığın ortak değerlerinin o uçsuz bucaksız okyanusunda gömülmüş olarak, aptalca ve gönülsüzce temel görevini yerine getirmek, kahramanca yaşamak ne kadar gereksiz, bireyin değerinin fazlası Tanrı'nın gözünde ne kadar küçük olmalı. Olağanüstü manzaraları düşünürken mütevazı ve saygılı birisine dönüşüyoruz.

WILLIAM JAMES,

İnsanın ölümsüzlüğü

BÖLÜM 1

ANTROPOLOJİNİN KAPSAMI

Bu bölümde bir şeyleri dile getirmeyi istiyorum. Birincisi antropolojinin ideal kapsamı, ikincisi ideal sınırlamaları, üçüncü ve son olarak ise, mevcut çalışmalarla olan gerçek ilişkileri hakkında konuşacağım. Ardından da modern bilim ve eğitimin egemen olduğu bu koşullar altında, bu savların nasıl daha iyi hale getirebileceğini incelemeye devam edeceğim.

Öncelikle, o zaman, antropolojinin ideal kapsamı nedir? En geniş ve en iyi biçimiyle ele alındığında neleri içermesi gerekir?

Antropoloji, klasik manasıyla evrim tartışmaları etrafında biçimlenen insan tarihinin en geniş biçimde incelenmesidir. Evrimdeki insan, işte tam olarak da çalıştığı konu da bu. Antropoloji bilinen tüm dönemlerde olduğu gibi, dünyanın her yerinden insanı da inceler. Bedensel bir organizma olarak bedeni ve ruhu birlikte inceler, ruh ve yaşamla yakın ilişki içinde aynı şartlara tabi olan bedensel organizma konusunu da... Başlangıcından sonuna doğru, bu tür koşulları da hesaba katarak onun tarihi boyunca zihinsel ve bedensel olarak birlikte geçirdiği genel değişimleri de öğrenmeye çalışır. Onun görevi sadece tanımlamaktır. Ancak, kapsamının sınırlarını aşmadan, özelden genele doğru ilerleyebilir ve böyle de devam etmelidir. Kısacası, insanoğlunun evrimini oluşturan tüm değişimleri bir araya getirecek açıklayıcı bir formülden başka bir şey yapmaz.

Bu belki de antropolojinin ideal kapsamının kısa bir ifadesi olacak. Kısa olması, resmi ve renksiz olması şarttır. Bununla birlikte onu bir kalıba sokmak için, ancak tek bir kelimenin nefes alması yeterlidir. Bu kelime şudur: Darwin.

Antropoloji, Darwin'in çocuğudur. Darwinizm bunu mümkün kılar. Darwinist bakış açısını reddederseniz eğer, antropolojiyi de reddetmeli siz. Öyleyse, Darwinizm nedir? Kesilmiş veya kurutulmuş bir doktrin, dogma değil. Darwinizm, çalışan bir hipotezdir. Bir şeylerin doğru olduğunu varsayıyor, öyle olup olmadığını görmek için gerçek olduğunu düşündüğün bu düşüncenin ışığı altında çaba gösteriyorsun, onların geliştirdi-

ği diğer her varsayımdan belirli gerçekler daha iyi eşleşiyor. Darwinizm'in varsaydığı gerçek nedir? Basitçe, dünyadaki tüm yaşam biçimleri birliktedir ve farklı yaşamlar arasındaki zaman ve mekânda tezahür eden ilişkilerin, genel bir formül ya da evrim yasası altında tanımlanacak kadar tek tip olmasıdır.

Bu demektir ki bilimin belirli amaçları için insan, canlıların geri kalanıyla aynı çizgide bir araya gelmelidir. Ve ilk başta yeterince doğal olarak insan bundan hoşlanmadı. O çok kibirliydi. Bundan dolayı da çok uzun bir zaman aslında kendi itibarı için savaşıırken, İncil için mücadele veriyormuş gibi göründü. Bu yine de İncil ile uzaktan yakından alakası olmayan Aristoteles'in türlerin sabitliği teorisini İncil'de yine de bulmak zordu... Yine de Yaratılış 'ta korunan ilkel yaratım öykülerine benzer bir şey okumak mümkün görünebilir. Bunun yanı sıra günümüzde aile gururumuzun ilk utancını çoğunlukla aştık. Hepimiz bir şekilde pasif biçimde Darwinist olabiliriz, fakat aktif şekilde Darwinci olmaya ihtiyacımız var. İnsanın dışında doğa ve hayvanlarla ilgilenen bilimlerde, doğa bilimlerde Darwin öncesi her rafta tutulmuş malzemelere çok Darwinci bir tavır takındılar. Bununla birlikte söylenebilir ki, insan asil benliğini ilgilendiren konulara ilgi duyma eğiliminde. Darwinizmi hesaba katılmasına izin verilmeyen, aynı eski şeylere aynı yöntemle inanmaya devam ettiğimiz sürece kabul ediyoruz.

Biz antropologlar bu eğilimle mücadele etmek için ne öneriyoruz? Konumuzda çalışarak ve insanları sonuçlarımıza bakmaya ikna ederek. İnsanlar antropolojiyle yakından ilişki kurduğu zaman, aynı hataya düşmemeleri konusunda güven içinde olabilirler. Bunu pencere açıkken uyumayı öğrenmeye benzetebiliriz. Kendinizi bir odaya kapatıp kendi kokunuzu duymaktan daha bunaltıcı ne olabilir? Fakat dünya tarihinin son birkaç bin yılı içerisinde kendinizi bir köşeye kapatmak ve kendiliğinden oluşmuş önyargıların kirli havasını içine çekmek daha az mı bunaltıcıdır? Veya metaforu değiştirmek için, antropoloji seyahat etmek gibidir. Herkes kendi cemaati kadar daha mükemmel bir şey olmadığı düşüncesiyle hareket etmeye başlar. Ama bir insanın yabancı diyarları keşfetmesi için gemiye binmesine izin verin ki, eve döndüğünde cemaatinin uyanmasına da neden olsun.

Öyleyse Darwin ile antropologlar şöyle der: İnsanlık tarihinin herhangi bir ve her kısmı, canlılar tarihinin genel geç-

mişine karşı insanlık tarihinin bütünü ışığında incelenir. Asıl önem teşkil eden Darwinci bakış açısıdır. Darwin'e özgü doktrinlerin hiçbirisi kesinlikle zaman testine ve denenmeye dayanmaz. Bilim insanların uygun gördüğü kadar çok uluslu ülkelere sık gitmeleri gerekir. Fakat doğanın dokunuşu olarak tüm dünyanın akraba olduğunu kabul eden Darwinizm'in ölümü zorlukla gerçekleşecektir. Her halükârda antropoloji, Darwinizm'den türetilen çalışma hipotezlerine, akrabalığın temeline ve değişen insan yaşamının tüm formları arasındaki devamlılığa dayanıyor veya denk düşüyor.

Bugüne kadar antropolojinin dikkatini çoğunlukla ilkel, yani basitçe ifade edilirse, "yabaniler" olarak anılan halk kültürlerine adanmış söyleniyor. Sanırım bunun temel nedeni, Darwincilik tarihin bir türü olarak yabancıları sınırladığı sürece hiç kimsenin umrunda olmaması. Sadece kendisine ve arkadaşlarına yapıldığında bir saygısızlık olarak kabullenip, gücenmektedir. Ancak şimdiye kadar, antropoloji her zaman en az direnç çizgisini sürdürmüş olsa da insanlığın bütün tarihi anlamında, bütün bilimin başlığı olma iddiasını hiçbir biçimde azalmaz. Kelimeyle ilgili olarak, buna bilim denilir veya tarih ve antropoloji, ne önemi var? Bununla birlikte bu konuya dair hiçbir uzlaşma sağlanamaz. Biz antropologlar bunu güvence altına almak için bunun dışında duruyoruz. Ne "yabaniler" ne de bizim için tarihin özel bir türü olmayacak; ama tarihin aynı türü aynı evrimsel ilkeler ile geçmişteki ve gelecekteki, yabancı veya modern, tüm insanlar için var olmaya devam edecek.

Antropolojinin ideal kapsamı çok fazla. Şimdi, ikinci sırada, ideal sınırlamalarda. Korkarım ki burada, bir an için çok derin ve zor sorulara dokunmalıyız. Ancak antropoloji çok geniş bir alan olmasına rağmen, her ne pahasına olursa olsun her şey olmadığı gerçeğini kesin olarak anlama çabasına girmeye de değer.

Sonraki konuların kısaca üzerinde durmak yeterli olacaktır. Yani antropoloji, bilimin tarihinden bağımsız bir bilimdir, ihtiyaçlara uyumlu olmak zorunda olmasına rağmen felsefe değil, amaçlara hizmet edebilmesine rağmen politika değil.

Antropoloji gerçeğin uğruna gerçeği amaçlayan, araştırma alanında uzmanlaşmayı hedefleyen bir bilimdir. Parçalarla bilmek bir bilimdir, bütünü bir bütün olarak bilmek felsefedir.

Her biri diğeri destekler ve ikisinden hangisinin önce gelmesi gerektiğini sormanın da bir faydası yoktur. Biri evrenin tüm evren olarak farkındadır, ancak içlerinden bir tanesi tüm detayları çalışmak için kararlılık gösterebilir. Bununla birlikte birisi bir şey söylediğinde, bilimsel ruh hali üstteki gibidir: burada görünen, belirli bir şekilde birlikte asılı duran çok şey var, bu şekilde bunların ne olduğu hakkında genel bir fikir edinmeye çalışalım. Öyleyse antropoloji, yaşayan canlı grupları içerisinde varlığı daha özel bir yer tutan, insan gruplarında uzmanlaşmıştır. Mademki daha geniş bir grupla ilgilenen bilimden, yani biyolojiden evrimci ilkeyi alıyor, o halde antropoloji biyolojinin dalı olarak görülebilir. Bunun yanı sıra eklenmeli ki, biyolojinin bütün dalları yaşamın gerçek anlamını bize daha yakın kılıyor, çünkü insanoğlunun yaşamı her zaman gelecek nesillere bitkilerin yaşamından daha yakın olmak zorundadır.

Belki itiraz edeceksiniz ama, antropoloji daha öncesinde tarih bilimiyle tanımlanıyordu ve şimdi de biyolojinin bir dalı olarak mı? Tarih bilim midir? Buna yanıtlım evet. Kendilerini tarihçi olarak adlandıran pek çok insanın, görünüşe göre tarih yazımı söz konusu olduğu zaman bile gerçeği gerçeğin aşkına ortaya çıkarmak için yanlış sonuçlara ulaştığını söylemek mümkündür. Öyleyse itiraf etmeliyim ki, üzerinde oynanmış bir tarih, ne de antropoloji bilim değildir. Fakat şimdi, tarihin bilim olduğu iddiasına dair daha güçlü ve bir başka itirazı dinleyelim. Bilim, tamamen zamanın dışında kalan yasaları keşfetmeyi amaçlayan pek çok samimi bilim insanı tarafından ifade edilecek. Öte yandan, tarih, bir zaman sürecinin bir ya da başka bir aşamasının genelleştirilmiş tanımından daha fazlasını hedeflememektedir. Buna, fiziğin ve yalnızca fiziğin, tamamen dar bir bilim anlayışına cevap verdiği söylenebilir. Hareket halindeki maddenin yasaları zamansız ya da matematiksel türdendir ya da öyle gözükmektedir. Doğrudan biyolojiye geçiyoruz, ancak bu tür yasalar keşfedilmiyor veya hiçbir şekilde keşfedilemiyor. Biyoloji hayatla ya da eğer istersen, yaşam kadar önemlidir. Madde hareket eder. Hayat gelişir. Yeni bir varoluş boyutuna girdik. Hareket halindeki maddenin yasaları, fizikte hayatın soyutlamasını yapan basit bir nedenden ötürü ya da bir başka deyişle, kendine özgü etkilerini tamamen göz ardı edeceği için yürürlükten kaldırılamaz. Fakat onlar aşıldı. Bilinmeyen bir miktar olan x ile çarpılırlar. Biyolo-

ji, bu saf fiziğin bakış açısından bakıldığında, masalın yeniden canlanmasını sağlar ve varlıkların hayatta olmaları nedeniyle bir araya geldikleri belirli yolları tanımlamak için kendi araçlarını tasarlar. Ve biyoloji, zamana yapılan referansı rahatça soyutlayamayacağını bulur. Canlılara makine gibi davranamaz. O zaman ne yapar? Tarih biçimini alır. Bazı şeylerin belirli yollardan değiştiğini, bu değişimlerin de her şeyi hesaba katarak belirli bir doğrultuda açıklar ve yapabildiği kadarıyla da onu göstermeye çalışır. Kısacası, eğilimleri formüle eder ve bunlar sadece yasalarıdır. Elbette, bazı eğilimler diğerlerinden daha kalıcı görünmektedir ve bu nedenle zamansız türdeki yasalara daha yakın olduğu düşünülmektedir. Fakat x, bilinmeyen nice-lik, fiziksel olmayan bir şey ya da diğerleri, hepsinden geçer, ancak çok ya da az dayanacak gibi görünebilir. Her halükârda dünyayı bölümlere ayıran ve onu aşama aşama çalışan bilim için, genel olarak canlıların ve özellikle insanların, basit bir tarih meselesi olan bir evrime maruz kaldıkları gerçeğinin üstesinden gelemeyiz.

Peki ya felsefe? Burada felsefi sorulara girmiyorum. Bu nedenle biyolojiyi doğal tarih veya antropolojiyi insanın doğal tarihi olarak tanımlayacağım. Filozoflara doğanın onlar için ne anlama geldiğini tartışmasına müsaade edin. Bilimdeki soruya yalvarmak kelimesi ve bilimdeki tek sağlam kural, olabildiğince az felsefi soru sormaktır. Elbette dünyadaki her şeyin doğal, bir anlamda bu şeylerin hepsinin bir parçanın tümü bir şekilde de benzerinin olduğu. Sadece bir bütünün parçaları olarak parçaları almaya mecburuz ve felsefeyi sadece mümkün değil, kaçınılmaz kılan şey de bu. Aynı şekilde bu gerçek, parçaların kendi özel doğalarına ve belirli davranış biçimlerine sahip olmasını engellemez. Doğal olanı fiziki ile tanımlayan insanlar, tüm paralarını doğanın özel bir türüne veya dünyada bulunabilecek bir davranışa yatırıyorlar. Bu durumda insanlar yanlış ata oynuyorlar. Daha önce başarısız oldukları, zorlukla karşılaştıkları ya da daha önce kendilerine zarar vermiş olan faaliyete geri dönüp devam ediyorlar. Bununla birlikte bir ilgi olarak antropoloji, evrimsel biyolojinin bir parçası olarak antropoloji yalnızca fiziksel anlamda doğal olmayan eğilimlerin tarihidir.

Bilimle zıt bir alan olarak felsefenin işlevleri nelerdir? Birincisi eleştirel olmalıdır. Birbirlerinin haklarına ve özgür ge-

lişimlerine engel olmalarını engellemek için bilimlerin şehirlerini denetlemelidir. Elbette antropoloji ve biyoloji arasında olduğu gibi iş birliğinin sağlanması. Felsefe sentetik olmalıdır. Bilginin tüm yollarını birlikte denemelidir ve aynı biçimde onları tüm duygu ve davranış biçimleriyle bir araya getirilmelidir. Böylece bir şeyi bir araya getirme çabamızın nesnesi olarak öngörülen birbirine organik bağımlılığın sonucu olarak bir gerçeklik ve iyi yaşam teorisi ortaya çıkabilir.

Öyleyse, antropoloji ve felsefe arasındaki ilişki nedir? Bir yandan, antropolojinin felsefeye yardım edip edemeyeceği sorusu bunu bir filozofun belirlemesi gerektiği için bu noktada bizi ilgilendirmez. Öte yandan felsefe antropolojiye iki şekilde yardımcı olabilir: birincisi, eleştirme kapasitesini ortaya koyarak, kendi savlarını korumasına yardımcı olarak ve dışarıdan herhangi bir müdahale olmaksızın özgürce gelişmesini sağlayarak ve sentetik kapasitesi, belki de iki çeşit açıklamadan, örneğin fiziksel ve biyolojik açıdan daha fazla soyut bir yaklaşımın gerçekten uzaklaşma olasılığını öne sürerek, gerçekten anlama olasılığını daha fazla yardımcı olur.

Politika hakkında konuşmaya devam etmektedir. Bu terimi bilimin sonuçlarının istismara yol açan herhangi bir veya pratik tüm açıklamalarını anlamlandırmak için kullanıyorum. Bazı zamanlar bilim nerede bittiğini ve politikanın nerede başladığını söylemek gerçekten de zor, çünkü kendi tarihinin doktoru olmak isteyen bu beylerin durumunda gördüğümüz gibi pratik olarak bizlere kendini beğenmişlik duygusu kazandırmaya dikkat ediyor ve bizim içinde bulunduğumuz her savaşı kazanacağına inanıyor. Bununla birlikte antropoloji, biyolojinin evrimci ilkesinin yanı sıra ilgisizliğini de ödünç olarak alır. Arılar ve karıncalardan bahsederken samimi olmak zor değildir. Tabi kimse onlardan gerçekten de benzetme yapmıyorsa. Fakat antropologlar olarak, kendi adımıza samimi olmak için daha zor olanı denemeliyiz. Elbette böceklerin durumuna düştüğümüz zaman gözden de düşüyoruz, unutmadan iç bilgimizi kullanmak için çok sayıda karınca ve arıymış gibi kendimize bakalım.

Bu insanlık tarihinin, doğru kabul edilen ilkelere göre inşa edildiği, insanlığın pratik çıkarı için kullanılıp kullanılmayacağı anlamına gelmez. Hâlbuki antropolog keşiflerinde bulunan iş pratiğiyle ilgilenmez. En fazla, gerçeğin çok güçlü olduğu ve

insanın iyiliğini üstün göreceği inancı üzerine, insan pratiklerini, bunun yanı sıra genellemeleri incelemeye davet edebilir ve insanlığı daha iyi tanıyarak değerlendirip, daha iyi hizmet verebilir. Örneğin yabaniilere hükmeden yönetici, neredeyse her zaman oldukça iyi niyetli, ama nadiren de olsa yerlilerin gelenek ve inançlarını tamamen görmezden gelir. Bu yüzden pek çok durumda, en iyi niyetli ama yöntemleri çoğu zaman arzularını bırakan kişi olarak misyoner, otoritenin bir başka tipidir. Pratik sorunun koşullarında bilimsel anlayıştan başka hiçbir çaba yeterli olmayacaktır. Ve bunun için de para ödeyerek eğitime sahip olunması gerekir. Ama çok değerli istisnalar dışında, kiliseler ve hükümetler hala sorun oluşturmalarının yanında, özel eğitimin gerekliliğine rağmen, cehaletin her zaman uzun vadede pahalıya mal olmasına rağmen, ne yazık ki adaylarına gerekli özel eğitimin sağlanması konusunda isteksiz davranıyorlar. Kötü politika da dâhil olmak üzere, politika, antropolog için resmi bilgiler içerisinde yer almamalıdır. Oysa yıllardır fizyolojik bilimin daha dolaylı olarak tıbbı hizmet ettiği gibi antropolojik bilimin dolaylı olarak işe yaramayacağını, daha az etkili olmasa da bu günlerde siyasi ve dini iyileşmeye hizmet etmeyi sürdürmesini hala akla uygundur.

Bu bölümün üçüncü ve son bölümünde bilim ve eğitim alanlarındaki modern yaşam koşulları altında antropolojinin programını nasıl hayata geçireceği ortaya konacaktır. Antropologların sorunu ağaçlar için keresteyi görmektir. Esas olarak dikkatlerini vahşi kültür insanlarına yoğunlaştırsalar bile hem kendilerini hem de okuyucularını şaşırtacak kadar gerçekleri bir araya getirdiler. Zaman sınıflandırma yapmaya geldi veya daha doğrusu sınıflandırma kendisi yapılıyor. İnsan tarihinin belirli bir kısmıyla ilgilenen özel öğrenci gruplarının her davranışı, bugünlerde antropologlara gelip ne olmak istediklerine dair gerçekleri anlatmasını istiyorlar. Bu yüzden de o, genel depo sorumlusu olarak bilinçsiz bir biçimde kendisine yöneltile sorulara bir sipariş anlamı yüklüyor. Gruplar halinde dağıtmaya ihtiyaç duyacağı ürünler farklı raflarda onun tarafından ayrılmış biçimde kademeli olarak sıraya konuluyor. Öyleyse izleyebileceğimiz en iyi yol, şu anki durumu sorgulamak, bu rafları not almak. Diğer bir deyişle, antropoloji pastasında emeği olduğunu ileri süren özel öğrencilerden birisinin farkında olmalıyız.

Ya da bir dizi kansız “-olojileri” gözden geçirme işini zorlaştırmaktan kaçınmak için soruyu kendimize soralım. Antropoloji alanında kendini yetiştirmek isteyen genç bir kadın veya erkeğin, en az bir yıllık süre zarfında gün boyunca bilimsel aktivitelerle iç içe olan üniversitelerde eğitim kurslarına katıldığı varsayılmalıdır. Adından da anlaşılacağı gibi bir üniversite, her şeyi kapsayan, daha yüksek çalışmalardan oluşan bir topluluk olması gerektiği gibi, bu nedenle de yeni başlayanlar için seviyelerini de dikkate alarak genel bir eğitim sağlar, biraz daha ileri seviyedeki öğrencilere ise ilgi alanlarına veya daha özel bir alana yönelik araştırma yapma imkânı da sunar. Böyle iyi organize olmuş bir üniversitede, o halde, ilerleme sağlayan antropoloğumuz konusunun dört bir köşesinde ön tanışmalar yapmaya nasıl devam eder? Sırasıyla hangi bölümlere bakmalı? Ona göre bir müfredat hazırlayalım, bu arada, ona yapılan taleplerin çokluğunun nefesini hepten kesmemesi için onun adına da dua edelim. İnsan çok yönlü bir varlıktır; bu yüzden antropoloji de çok yönlü ise bunun için bir yardım yoktur.

Öncelikle, özel ilgi alanı tarih öncesi insan olanların ayaklarına oturmalı yani onlardan öğrenmeliler. Buradan başlamak iyi, çünkü konunun çekiciliği başlangıçta onun ruhuna batacak. Mesela binlerce yıl öncesine yolculuk yapsın, buzul çağının etkileri altında titresin, yine de yoğun nüfuslu insan toplulukları ateşin icadı ve kullanılması sayesinde, bizim gibi hayatta kaldılar, taş, ağaç ve kemikten el aletleri ürettiler, mağara duvarlarına hayvan resimleri yaptılar veya mamutların dişlerini oyup işlediler ve tüm bunları üretirken de büyük bir ustalıklarla yerine getirdiler. Hatta diyebiliriz ki bizden daha yetenekliydim. Sonraki yaşama dair inancın simgesi olarak da ölümlerini seremoniler eşliğinde gömüyorlardı. Bu nedenle de çok geçmeden, farklı bilim dallarının materyal ve metotlarını harmanlamayı öğrenecek. Diyelim ki bir insan kafatası, soyu tükenmiş bazı hayvanların kemikleri ve bazı yontma taşlar toprak seviyesinin yirmi fit altında yan yana keşfedilmiştir. Bulmacanın parçaları bir araya getirilmeden önce en az dört ayrı alanda uzman çağrılmalıdır. Yine, insan için geçerli olduğu gibi ırk veya kalıtsal cins hakkında bir şeyler öğretilmelidir. Yani söylenebilir ki, bir doz pratik anatomi insan yapısının temel kısımlarının bazı gerçek ölçüsü ve kullanımı farklılıklara etki ederken, Avustralya'daki Britanyalı kolonistleri, yerlilerden “aborjinlerden” veya

beyazların siyahilerden ve kızılderililerden, Amerika'da yaşayan sarı Asyalılardan ayıran da bizi diğerlerinden ayıran farklılıklar açısından uygun olabilir. Bu noktada, faydalı bir biçimde Darwinist kökenli insan hipotezinin en ince ayrıntılarına kadar inebilir. İnsanın evrim teorisinin insanlarda görülen fiziksel benzerlik ve farklılığın genel olarak hayvanlara göre gösteren derecelerine en yakın çeşitli modern versiyonları arasında aramasına izin verin ki, özellikle de insan benzeri maymunların yanı sıra, yaşa ve bölgeye göre yaşamış insanlar ve bölgeler olduğunu da yine fark edeceksiniz. Bu yüzden nişanlandığında, sadece fiziksel özellikleri -kafatasının şeklini, cildin rengini, saçın rengini ve dokusunu vb.- not etmek yeterli değildir. Organizma ile yakından ilişkili ve soyu sürdürmek gibi görünen zihinsel karakterler de vardır. Bunlar, çalışmalarına hayvanların, çocukların ve akıl hastalarının zihin-tarihine yapılan yolculuklarla yardım edilmesi gereken içgüdüleridir. Ayrıca, zihinsel işlevlerin ve özellikle de duyuların ölçülmesi ve denenmesi, günümüzde her türlü ustalık aracı ile yürütülmektedir ve kullanımlarıyla ilgili bazı deneyimler, köken sorunları ile mücadele edildiğinde iyiye gidecektir.

Ayrıca, öğrencimiz dünya-coğrafyada sağlam bir şekilde topraklanmış ve fiziksel ve insani yönleriyle birlikte sağlam bir şekilde kaynak yapılmalıdır. Harita üzerinde, sadece şu anda olduğu gibi değil, aynı zamanda geçmişin çeşitli olağanüstü anlarında olduğu gibi, daha da dikkat çeken insanların merkezleri de seçilmelidir. Bir sonraki işi, her bir insanın maruz kaldığı doğal koşullar (iklim, kara ve denizin konforu, hayvanlar ve bitkiler) hakkındaki temel gerçeklere hâkim olmak. Buradan ekonomik hayata atılan bir adım- gıda arzı, kıyafetler, konutlar, temel meslekler, emeğin uygulamaları. Seçilen seyahat kitaplarının listesine danışılmalıdır. Daha az önemli değil, iyi bir etnoloji müzesinin gösterileri ile düzenli çalışmak. Dünyayı bölgelere göre araştırmak da yeterli olmayacak. Bölgeler arasındaki iletişim- göçler ve fetihler, alım satım ve gümrük borçlanması- izlenmeli ve hesaplanmalıdır. Son olarak, öğrencinin kendisi için dünyanın boş haritalarında çizmesi gereken dağılımlarına dayanarak, insanın faydalı sanatlarının ve araçlarının baş çeşitleri gelişiminden aşamaya kadar takip edilebilir.

İnsanla ilgili özel çalışmalardan bir sonraki sırada insan toplumunun çeşitli biçimlerini ele alan görünebilir; çünkü bir

anlamda, sosyal organizasyon doğrudan maddi koşullara bağlı olmak zorundadır. Bununla birlikte, başka ve belki de daha derin bir anlamda, gerçek sosyalliğin temel koşulu, münhasıran, açıkça ifade edilmiş konuşmanın insan armağanıdır. Peki, ace-mimiz dil tarihine ne ölçüde dikkat etmeli? Uzaktaki kökenleri hakkındaki spekülasyonlar artık modası geçmiş bir gündür. Üstelik dilin artık tek başına, hiçbir şekilde ve diğer ipuçlarının yanı sıra ırksal köken bitmez bilmecelerinin bir anahtarını sağlaması gerekmiyor. O zaman en çok ihtiyaç duyulan şey, dil ve düşünce arasındaki organik bağlantı ile ilgili ve toplumun genel gelişiminin arka planına göre ortak gelişmelerle ilgili bazı temel talimatlardır. Ve aynı kelimeler ve düşünceler esasen semboller olduğu için, jest sembolleri ve yazılı semboller de vardır, oysa tekrar saymak için başka bir sembol seti kullanılır. İnsan ilişkilerinin tüm bu ön gereklilikleri birlikte kolayca alınabilir.

Şimdi, toplum biçimlerinin analizine gelince, başlangıçta her şeyden önce sorunla karşı karşıya olmalıdır: “İnsanları bir yapan nedir?” Ne kan ne bölge ne de dil, ancak yalnızca bir siyasi toplumda az çok sıkı bir şekilde örgütlenme gerçeği, gereken birleştirici ilkeyi sağladığı için bulunacaktır. Beden politikasının anayasa yapısı oluşturulduktan sonra, içinde bir dizi oldukça kesin gruplaşma şeklinin incelenmek üzere önerildiği bir sınır belirlenir; bunun dışında bir belirteç türünün çeşitli sosyal ilişkileri de dikkate alınmalıdır. Böylece, iç türdeki kurumlar arasında, aile kendi başına geniş bir araştırma alanı sunar. Ancak bazı durumlarda, klan gibi başka bir organizasyon tarafından gölgede kalmakla yükümlüdür. Aynı değerlendirme başlığı altında, az ya da çok gönüllü dernek, ekonomik, dini vb., öte yandan, politika dünyasının dışında, toplumun bilinen tüm aşamalarında savaş, ticaret, seyahat, ortak ayinlerin kutlanması, fikirlerin değişimini düzenleyen karşılıklı anlayışlar vardır. O halde burada, önce ayrı ayrı incelenip sonradan birbirleriyle ilişkili olarak ele alınacak, insan ilişkileri türlerinin bolluğu vardır.

Bir önceki konu ile yakından bağlantılı hukuk tarihidir. Her bir dernek türü bir şekilde, üyelerinin belirli bir yükümlülük kümesini yerine getirme konusunda kısıtlı olduğu bir yasaya sahiptir. Böylece öğrencimiz doğrudan toplumun formlarından fonksiyonlarının en temellerine geçecektir. Daha az me-

deni halklar arasında, yasanın kuralsız ve sadece geleneksel olmasına rağmen, onu uygulayacak olan makinelerin, genel olarak yeterince etkili olsa da ancak çoğu zaman belirsiz ve zaman zaman yasal olmasına rağmen, yasal kurumların büyümelerinin izlerini sürdürebilmesidir. Daha az hayati öneme sahip olmasa da hiçbirini kolaylaştırmaz. Otoritenin tarihi kesinlikle kibar bir konudur. Bir yandan yasama yapmak ve yargılamak ve diğerine hükmetmek aynı genel işlevin farklı yönleridir. Buna göre, daha önce belirtilmiş olan sırada, siyasi toplum tarafından temsilcilerinin, şeflerinin, büyüklerinin, savaş tanrılarının, rahiplerin ve benzerlerinin şahısları tarafından yönetilen yasa ve hükümet ilk önce incelenmelidir; daha sonra aile ve klan gibi alt kuruluşların yargı yetkisi ve disiplini ya da yine dini topluluklar, ticaret loncaları ve diğerleri. Son olarak, uluslararası sözleşmeler, onların gözlemlerini sağlamak için mevcut araçlar.

Yine, dinin tarihi, geniş kapsamlı bir ilgi alanına sahip mütefak bir temadır. Toplumun farklı biçimlerinin anlaşılması için bile ana anahtarı sağladığı söylenebilir. Bu aşamada din, hukukun ve hükümetin temelidir. Geleneklerin kısıtlayıcı gücü, büyük ölçüde, mistik yaptırımların bulanıklaştıran bir pusuyla kendini hissettiriyor; Yine de toplum liderinin konumu, çoğunlukla kendisine emredilen olağanüstü güçlere dayanmaktadır. Öyleyse, din ve büyü, sosyal disiplini sürdürme çabalarında, otoriteyi kullanan çeşitli kişi ve kuruluşlara nasıl yardım edildiğini veya engellendiğini anlarsak, dikkatlice çalışılmalıdır. Bu temel sorunun dışında, din ve sihir çalışmalarının yol açtığı, daha az önemli olan başka bir şey daha var. Bu, düşüncenin dış dünyaya yanında bir düşünce-ilişki iç dünyası kurarak yansımanın insan deneyimini ikiye katladığı gibi yönettiği problemidir. Şimdi yapıcı hayal gücü, gevşekçe “düşünce” dediğimiz şeyle birleşen zihinsel işlevlerin kraliçesidir ve hayal gücü, zihnin rutin çalışmasının dış ucunda, anlamsız sorgulamaların bilinmeyene yayıldığı yerlerde en aktif olanıdır. İlkel insanların arasında dehanın vizyonu neredeyse her zaman, liderlik eyleminin bir meyvesi ya da ferman, bir icat pratiği ya da sanat işi, geçmişin veya kehanetin bir öyküsü, tedavi ya da yıkıcı bir lanet gibi olağanüstü ve kutsal bir şey gibi kabul edilir. Dahası toplumsal gelenek bu ilhamların anısına değer verir ve onları alçak gönüllü halkın katkılarıyla harmanlayarak -rüyalarımız

her birimizin rüyaları için- sanatın birçok türünde gelecek kuşaklara ilham kaynağı olacak mit, efsane ve öykülere katkı sağlar. Çoğu amaç için güzel sanatlar, daha ilk aşamalarında herhangi bir oranda, din ile bağlantılı olarak incelenebilir.

Hukuk ve din, sosyal davranış çeşitlerini hesaba katmaya- cağı sürece, acemiler, en uygun biçimde onları ahlaki başlıklar altında ele alabilir. Sosyal ilişki formları, modalar, festivaller bize dostlarımız olmaksızın empoze edilir ve hiçbirisi daha az etkileyici değildir çünkü genel bir kural olarak, biz de onlarla aynı eğilimi taşıyoruz. Üst seviye görgü ve ahlak değerleri arasındaki fark basit bir şekilde ortak hizmetlerde, en ciddi görevlerimizde dahi bir yaptırımın uygulanmasında ahlak duygusu bize daha fazla ihtiyaç. Belirli bir toplumda yaygın olan haklı ve yanlış kavramlarının kendileri için ne anlama geldiğinin bir tahminini çerçeveye almaya çalışırken yasal ve dini cezaları veya ödülleri hesaba katmaktan sakınmak kolay bir iş değildir; yine de yapmaya değer ve işe yardım etmek için değerli malzeme koleksiyonları var. İkel halklar arasında bile eğitim ile ilgili gerçekler çoğu zaman erkekliğe sürüklenir, bu soruna çok fazla ışık tutar. Öyleyse ahlak dersleri kahramanlık öykülerini, canavar masallarını, atasözlerini, halkın geleneksel irfanı özellikle eski zaman bilgilerini somutlaştırdı.

Orada kalanlar çalışılan bireyin kendisi. Sosyal bilimler için daha da kötüsü eğer birey sosyal bilim tarafından görmezden gelinirse, gerçekleştiği bazı durumlar gibi, karşılık gelen ölçüde gerçekten antropolojik olmak için yetersiz kalabilir. İnsanlık tarihi boyunca, acemimiz kişisel girişiminin izlerine ve etkilerine dikkat etmelidir. Seçim özgürlüğü, elbette, seçilebilecekler ile sınırlıdır. Bu yüzden, sosyal imkân olarak adlandırılabilir olanın gelişimi eş zamanlı olarak gözden geçirilmelidir. Yine, her ahlaki sistemin amacı, her insanı, kendi öz benliğinin sosyal özüyle özdeşleştirilebileceği kadar eğitebileceği konusunda eğitmektir. Ahlak kurallarında konuşan toplumun sesine göre intihar bile bir insanın meselesi değildir. Yine de önemli gerçek gözden kaçırılmasın diye, sosyal kontrol yarım kontrol ile buluşmayı kasteder, insanın öğrencisi için birey faktörüne dikkat etmesi için özel ilgi ve ayrıma dikkat edilmesi gerekir. Antropolojinin son sözü ise "kendini tanı."

BÖLÜM 2

İLKEİ İNSAN

Tarih, kelimenin tam anlamıyla, yazılı kayıtlara dayanır. Tarihi takip ettiğimiz gibi yazılı kayıtlarımızın puslu hale geldiği, en yakın ataları veya seleflerin tarihte görünüp efsanelerde ifşa edildiği, kazma kürek yardımıyla daha fazla açığa kavuşturulması gerektiği tarih öncesine geçiş yapıyoruz. Yine bunun arkasında, yazılı kayıtların her şeyden öte fazla sağlayacağı noktasında tarih öncesi öne çıkıyor.

Öyleyse tarih öncesini çalışmaya başlayarak iyi bir araştırma yapabilir misin? Gerçekleri bir araya getirme yöntemi nedir? Ve onun bilgi kaynakları nelerdir?

İlk olarak, yöntemle gelince. Fazla kıyafetlerini çıkartıp neredeyse her yere yığınla sermiş bir sürü çocuğun futbol sahasında top oynadığı varsayalım. Konu hakkında nasıl bir karar verirsiniz? Elbette, atılan kıyafet yığınlarından birine gidersiniz ve unutmayın, gerçek şu ki bu çocuğun ceketi yeleğinin altına giyiliyor. Diğer yığılara doğru ilerlerken bazı durumlarda bir çocuğun şapkasını bir yığına, kravatını bir başkasına attığını keşfedebilirsiniz. Bu gelenlerin genel serisini düzenlemenize çok daha fazla yardımcı olur. Evet, ama yığınlardan bazıları ya bozulmuş gibi görünüyorsa? Hesaplamalarınızda bu karışıklıkları göz önünde bulundurmak zorundasınız. Elbette, eğer birileri kasıtlı bir şekilde yığınları karmakarışık etseydi ne yapacağını bilemezdim. Bununla birlikte, olasılıklar, yeterince kıyafet yığını verildiğinde ve onların kasıtlı ve sistematik bir şekilde engellenmesinde, hangi çocuğun hangisinden önce geldiğini iyi bir şekilde çözebilirsiniz. Tom'un Dick'den önce yarım dakika mı yoksa yarım saat mi önce geldiğini kesin olarak söyleyebilirdin.

Bu, tarih öncesinin yöntemidir. Stratigrafik yöntem olarak adlandırılır, çünkü tabaka veya katmanların tanımına dayanır.

Bana tabakaların kendi hikâyelerini nasıl anlattıklarına dair basit bir örnek vereyim. Bu çok dikkate değer bir örnek değil, ancak kendim için incelediğim bir şey oldu. Helier, Jersey kasabasındaki bir çayırda bir gazometre inşası için bir yer

kazıyorlardı ve sondajlarını aşağı yukarı otuz metrede bulunan bir kayaya indirdiler, bu da tahminen ortalama deniz seviyesine denk geliyordu. Modern çayır toprağı yaklaşık beş metre aşağı indi. Sonra bir ya da üç metre kalınlığında bir turba yosunu yatağına denk geldi. Burası zamanında bronz çağının başlangıcından hemen önce başka yerlerde çıkarılan benzer buluntuları değerlendirmek için bir bataklık. Yosun turbasının altında, deniz kabukları ile iki ya da üç fit şilt geldi. Açıkçası Jersey adasında o günlerde bir çeşit batma yaşandı. Bu tabakanın altında, beş ila yedi metre kalınlığında, içinde büyük ağaç gövdeleri olan, üzerinde büyümek için daha fazla ya da daha az yüksek araziye ihtiyaç duyması gereken güzel bir ormanın kalıntıları olan büyük bir turba yatağı geldi. Turbada cilalı taştan bir silah vardı ve alt kısımlarda biri küçük çukurlu izlerle süslenmiş iki çanak çömlek vardı. Bu kanıt parçaları, ormancılarının adlandırıldığı gibi erken neolitik döneme ait olduğunu göstermek için yeterlidir. Daha sonra, deniz kabukları ile dört ayaklık bir silt oluştu, bu da denizin bir başka ilerlemesine işaret ediyordu. Yine bunun altında, altı-sekiz fit derinliğinde, içinde buzul çağının büyük su baskınlarıyla oluşan, içinde taşınan kaya parçaları bulunan karakteristik sarı kilden oluşan bir kütle vardı. Arazi, buzul sapmasının üzerine yerleşmesi için gelgitin ulaşabileceği yerin üzerinde olmalıydı. Son olarak, derhal yatak kayanın üzerine oturan mavi kilin üç ya da dört metre kadarı deniz tarafından üretilebilecek gibiydi ve bu nedenle de muhtemelen hala uzaktan kumandadaki bu seviyedeki varlığına işaret etti.

Burada tabakalar çoğunlukla jeolojiktir. İnsan sadece bir noktaya geliyor. Fransa'nın kuzeyindeki Amiens banliyösü St. Acheul'dan çok daha dikkat çekici bir durumla karşılaşmış olabilirim (bir yerde bulunuyor olabilirim). Burada M. Commont, on bir veya on iki ardışık jeolojik katmandan yaklaşık sekizinde farklı tipte insana ait araç gereçler buldu. Ancak hikâyenin anlatılması çok uzun zaman alacaktı. Yine de önceliğı jeolojik bir örneğe vererek başlamak iyidir. Zira tarih öncesi kronometreyi ayarlayan da yer bilimcidir. Demek ki tarih öncesini araştıran tarihçiler, yılları değil, yani dünyanın yüzeyindeki belirgin değişikliklere karşılık gelen ölçü ve süresi belirsiz zamanı hesaba katmak zorundalar. Bulduğu bir kemiğı veya taş aleti gururla sergileyen bir tarih öncesi araştırmacısına, sıradan bir insanın

“acaba bunun sahibi yaklaşık olarak kaç yıl önce yaşamıştı?” diye sorması uzun zaman alıyor. Fransız ve İspanyol mağaralarında bulunan tarih öncesi çizimleri anlatırken büyük bilgin M. Cartailhac’a sorulan böyle bir soru duyduğumu hatırlıyorum ve oda “belki de en az 6.000 yıl önce ve en çok 250.000” diye yanıtlamıştı. Mevcut tarih öncesi dönemlerin dizisini belirleme sistemimizin bel kemiği, daha hafif aralıklarla kesilen aşırı buzlanma dönemlerinin art arda oluşan bir buzul çağına jeolojik teorisi. Jeologların, gökbilimciler kendilerine neden bir buzul çağına olması gerektiğine yardım etmeleri gerekmediği sürece, kendilerine yerleştikleridir. İniş ve çıkışların sayısı, kapsamı ve nispi süresi neydi ve hangi zamanda kabaca şimdi zevk aldığımız ılıman koşullar lehine durdu? Tarih öncesini araştıran tarihçiler, önceden belirlenmiş plan ile uyuşan ilk insanın izlerini keşfettikleri için mutlu olmalı. Hem tarih öncesi araştırmacıların kendi arasındaki hem de yer bilimciler ile olan diyalog ve uzlaşma noktaları her geçen gün daha da artıyor. Bir gün bu yüzden, tam olarak yarın olmasa bile, eminim ki, alanda bir diğerini izleyen, kıyafetlerini etrafa saçan çocukların daha doğru bir şekilde tanıyacağız.

Bununla birlikte bazı zamanlar yer bilimi hesaba katılmaz. Bundan dolayı da Fransa’nın güneybatı köşesinin biraz ötesinde, İtalyan Rivierasında yer alan ünlü Mentone mağaralarının bir tanesinde kazı çalışmaları yapan bir okutmana yardımcı olması amacıyla sorabilirdim. İnsanlar tarafından inşa edilen bu mağaralar mükemmel bir zaman diliminin içinde yer aldılar ve siz derinlere indikçe, üstteki tabakanın ardında kalan başka kalıntıları da aydınlatıyorsunuz. Fakat böyle bir durumda dikkat edin, kıyafet yığınına alt üst etmiş veya sözün kısası, yeniden düzenlemiş birileri tarafından kolayca şaşkına dönebilirsiniz. Bu yüzden de insan kalıntıları ölmüş bir arkadaşı gömmek ve için için derin bir çukur kazmak için uygun görülebilir. Varsayalım ki mezarın dışındaki hayatta kullanışlı olması için muhtemelen makalelerin çeşitliliği büyük ihtimalle defnetmekle alakalı olsun. Sonuç olarak bir çağın bir aleti daha erken dönemlere ait araç gereçlerle yan yana bulunabilir, ya da daha dipte de bulunabilir. Farklı araç gereçlerin her birisini kendi sınıfına atayarak veya daha farklı bir şekilde tarih öncesi araştırmacısı kendi köşesine çekilmeli. Neyse ki, eski günlerde moda daha sert olma eğilimindeydi; bu nedenle de tarih öncesi araştırmacıları için

farklı taş parçalarıyla iki çakmaktaşı, yakın geçmişin öğrencileri için bir Alman bira bardağı ve Yunan vazosunu yapabildiği kadar, kültürler çağının ayrılması anlamına da gelebilirdi.

Stratigrafik yöntem konusunda yeterli. Sıradaki kelime tarih öncesi ana bilginin kaynakları hakkında. Jeolojik gerçeklerin yanı sıra, tarih öncesi dönemlerden birini diğerinden ayırt etmeye yarayan üç ana kanıt sınıfı vardır. Bunlar: hayvan kemikleri, insan kemikleri ve insan yapıtlarıdır.

İlk elden bilgi sahibi olduğum bir olayı tasvirleyerek anlatıyorum. Jersey'de, St. Brelade koyunun yakınında, içinde yirmi fit birikmiş kil ve kaya çöpü bulduğumuz, muhtemelen buzul çağının son sancılarının etkilerini yaşamış ve tarih öncesi fırtına rastladığımız bir mağara. Yangını kanıtlayacak büyük taşlar ve küller, yanında da bir yığın yiyecek atığının kalıntıları vardı. Çürümüş kemik parçaları bakmak için çok değildi; ama yine de anlattıkları hikâyenin ortaya çıkması açısından bir uzmana gönderildiler. Onlara yünlü gergedanların, mamutun, ren geyiğinin, biri midilli biri de hala Moğol çöllerinde yaşayan vahşi olmak üzere iki at türünün, öküz ve geyiğin kalıntıları olduğunu gösterdi. Gerçekten de donmuş bir kıtanın bir bölümünü oluşturduğu günlerde Jersey'de daha iyi avlar vardı. Sonra, yiyecek yığını birisinin dişlerinin on üçünü verir. Onu yemişler mi? Yine de sormak istemiyor, mal sahibi yirmi ila otuz yaş arasında olduğu için, dişler kendi istekleri yüzünden neredeyse hiç düşmemiş olabilir. Onlar çok güçlü çene türüyle ısıriğin zorlamasına karşı koymak için iri bir anatomik yapıya ihtiyaç duyan ve genel kapsamda Neanderthal olarak bilinen kafatası örneği, yeteri kadar büyük beyinli ama eşine az rastlanır şekilde insanlı maymunların hepsinde benzer bir türdü.

Sonunda ziyaretçiler bıçaklarını oturdukları yerin etrafına bıraktı. Bu iyi halklar, çakmaktaşı çekirdeğinden geniş bir yassı pul çıkarmanın özel ve düzenli bir yolunu bulmuştur. Etrafta yer alan çekirdekler ve şansın da yardımıyla, pulların bir kısmını orijinal konumlarına getirebilirsiniz. Sonra, pulların bir tarafına dokunulmadan bırakıldıklarında, kalan yüzün yüzeyini kırptılar ve kenarlar kullanımla köreldikçe, çekiç taşı ile temas etmeyi sürdürdüler - orada ocakta da yatıyordu - Belki de pul oval şeklini kaybeder ve sivri uçlu bir üçgen haline gelir. Üçüncü bir uzman çağırılır ve bu bıçakları Mousterian olarak bilinen çağın karakteristik el işi olarak tanımakta zorluk çekmez.

Bunlardan biri işlenen Jersey'den kaçan başkaları yan yana Le Moustier mağarasından, güney-orta Fransa'daki Vezère'nin sağ yakasına yakın bir yerde yan yana yerleştirilirse, hangisi olduğu; Jersey örneklerini Amiens ya da Thames'teki Northfleet ya da Suffolk'daki Icklingham'larla karşılaştırırsanız, yine aynı ailenin benzerliğini göreceksiniz.

Tüm bu tür kanıtları bir araya getirmek, o zaman, kuşkusuz, ne kadar zayıf bir fikir ediniyoruz, ancak iyi niyetli olduğu sürece, yünlü bir gergedanın daha iyisini elde edebilen buzul çağındaki bir avcı hakkında bir fikir edindik. Ondan cılız bir biftek pişirebilir, oymak için keskin bir bıçağı ve onu çiğnemek için dişleri olabilir ve çok soğuk koşullarda hem kendisini rahat ettirmek hem de soyunu devam ettirmek için genel olarak ne olduğunu biliyordu.

Riskler kesin ve kârlar belirsiz olsa da tarih öncesini araştırmanın daha dikkatli olabileceği bir başka kanıt sınıfı var. Günümüzün ilkel halkları, göze çarpan özellikleri esas alındığında uzun zaman önceki insanların yaşamlarına tamamen benzemeyen bir hayat sürdürüyorlar. Bu nedenle tarihçi, Neandertal tipine doğru eğilimli ve taş bıçak kullanan insanların çok aktif zihinlere sahip olabileceği gerçeğini kesin olarak alabilirse, Orta Avustralya'nın yerlileri üzerine Spencer ve Gillen'i incelemelidir. Kısacası, yolunda yeterince zengin bir yaşam arkasında kötü bir çöp-yığın bırakabilir. Bununla birlikte, ayrıntıların ödünç alınması söz konusu olduğunda, tarih öncesi kayıtlardaki delikleri modern paçavra ve ustalarla doldurmak, bilimden daha iyi edebiyat yapar. Ne de olsa, tarih öncesi insanlar arasında çok şey duyulmaya başlanan Avustralyalılar, Tazmanyalılar, Buşmanlar veya Eskimo, bizim çağdaşlarımızdır ve son 100.000 yıl boyunca, stoklarımız o kadar çok değişiklik gördü ki, stokları da muhtemelen birkaçını görmüş olabilir. Yine de asıl çözüm, analojinin kötüye kullanımına karşı, gerçekte ne olduğunu karşılaştırarak her iki şeyi de bilmek için öğrencinin kendisini antropolojinin her iki dalını da yeterince elinde barındırması gerektir.

Metot ve kaynaklara bakarak sonuçlara geçiyorum. Dünyanın geri kalan kısımlarını getirmenin yol açtığı diğer komplikasyonlardan bahsetmek yerine, batı Avrupa için gereken uzun tarih öncesi dönemler listesine bazı ders kitaplarına başvurulmalıdır. Taş devri, üç büyük bölümü ile, eolitik (eös,

Yunancada şafak ve taş anlamına gelen lithos), paleolitik (paliös, eski) ve neolitik (neos, yeni) ve sayısız alt bölümleri ile gelir; sonra bakır ve bronz çağı ve daha sonra tarih öncesinin sınırı ile ilgili olan erken demir çağı. Burada sözlerimi Avrupa ile sınırlayacağım. Şu sorulara çok uzağa gitmiyorum: Kuzey Amerika'daki höyük inşaatçıları kimlerdi? Kalaveras kafatası ve Kaliforniya'nın altın taşıyan çakıllarında bulunan diğer kalıntılar dünyadaki en eski insan izleri arasında sayılıyor mu? Yine, Bay Henry Balfour tarafından Victoria Şelalelerinin altında keşfedilmiş koyu renkli parlak çakmaktaşı aletler tarafından keşfedilen ve muhtemelen mevcut vadiyi katı halde oymadan önce orada biriktirmiş olup olmadığını tahmin etmemeliyim. Bazalt, Güney Afrika'da da aynı şekilde binlerce yıl önce anlaşılmamış insanın yaşadığını ve meşgul olduğunu kanıtladı. Ayrıca burada kendimi taş çağıyla sınırlayacağım, çünkü amacım esas olarak hepimizin kökenlerinin dayandığı türlerin uzun soyağacını göstermek.

İnsan uygarlığı benim eski konumdu, eolitler hakkında bir şeyler söylemem zordu; tarih öncesi araştırmacılarının birbirinin boğazına sarılmasına sebep olan konulardan birisi olmasına rağmen... Bununla birlikte, eolitler ve M. Rutot'un Belçika örneklerinden bazıları günümüzde neredeyse saygın olarak kabul ediliyor. Yine de eolitlerin eve daha yakın bulunup bulunmadığını sorgulayalım. Okuyucuya Kent'teki Ightham'a kaçmak ve Bay Benjamin Harrison'ı aramaktan (ziyaret etmekten) daha keyifli bir deneyim diliyorum. Eskiden Bay Harrison'ın bakkalı olarak kullanılan odada, sergilenen tüm eolitlerin sayılarının ötesinde, biriktirmeyi başardığı nadir boş zamanlarında taşları sevgiyle düzelttiği ve puanlarını gösterdiği gibi, coşkusunun yakalandığını kanıtlaması muhtemel. Ancak, ziyaretçinin şüpheli olduğu varsayımına dayanabiliriz. Kuzey Dos tepesindeki Ash'e sert bir çekiş olsa da çok uzak değil. Bay Harrison'ın avlanma yeri bu civarda. Diğerlerini değil ama bir otoriteyi, Bay Joseph Prestwich ve John Evans'ı ikna etmek için bu alanda çalışmalar yürüttü. Araziler boyunca düzensiz biçimde yayılmış kırmızı pas renkli akıntılı bu çakıllı yeri bazı çok eski zamandan kalma akarsu ve taşkınların kalıntıları gibi işaretleyin. Eğer şanslıysanız çağlardan beri orada yatan kırmızı paslı lekesi ile çakılların kuşkusuz ki paleolith döneme ait olduğu tartışılmaz erken tipine ait yüzeyde toplayabilirsiniz.

Ancak hem yüzeyde hem de altında, çakıl belki beş ila yedi fit derinliğindedir, eolith denilen başka bir taş türü ortaya çıkar. Sıradan taşların arasında, kısmen şekli nedeniyle, kısmen de sizin sıranıza göre, sanatın veya doğanın elini gösteren kaba ve çok yıpranmış talaşlar nedeniyle seçilmiştir. Birini kendi başına al, Bay Harrison'ı açıkla ve onu sıradan bir yol metal olarak sıraladığınızdan emin olacaksınız. Fakat birlikte bir dizi çekin ve aynı formları tekrar tekrar görme görüşünün sonunda sizi, amaçsız bir şans değil, insan tasarımının burada çalıştığı konusunda ikna edecektir.

Eh, Bay Harrison'dan seni eolitlerinin arkadaşına ya da düşmanına dönüştürmek için bırakmalıyım ve bu eolit taşıyan çakılların olası yaşı hakkında sadece bir kelime ekleyeceğim. Bay Joseph Prestwich bu sorunu çözmeye çalıştı. Günümüzde Kent ve Sussex, arasında derin vadilerle birlikte, 1000 metre yüksekliğinde olmayan beş ya da daha fazla paralel sırt ile doğuya doğru koşuyorlar. Bununla birlikte, daha önce, böyle bir vadi yoktu ve tepesinde 2.500 feet yüksekliğinde büyük bir tebeşir kubbesi vardı, belki de diğerleri daha az olsa da tüm ülkeyi kapsıyordu. Bu yüzden Darent ve Medway gibi nehirler Kuzey Kıyıları keserek temizledi ve sonraki vadilerden doğuya doğru akmak yerine Thames'e düştü. Kanallarını kubbenin yamacında kuzeye ya da güneye indiğinde geçen günlerde yumuşak tebeşirle kanallarını oymaya başladılar. Onları eolitleri olan kırmızı çakıllar, Prestwich' in kubbe hala sağlamken kuzey yamaçtan aşağı inmiş olması gerektiği sonucuna varıyor; çünkü onlar şu andaki vadilerin karşısından gelen taş parçalarını içeriyorlar. Fakat eolitler insan yapımı ise, o zaman insan muhtemelen oyunu öldürdü ve kaç yıl önce bir düşünmek için titriyordu, onu Wealden kubbesinin üstüne kesti.

Daha sonra paleolith konusuna geçelim. Her halükârda, onlar hakkında hiç şüphe yok. Ancak, bir asırdan fazla bir süre önce, Abbé Boucher de Perthes, Abbeville'deki Somme'nin çakıllarında paleolith bulduğunda ve onları ilk tanıyanlar olduğunda, küçük bir skandal yoktu. Ancak günümüzde, dünya elbette, Antik Thames'in biriktirdiği yüksek teraslardan gelen bir armut şeklindeki şişkin, renksiz ve çok yuvarlanmış taşların bir zamanlar önceleri olduğunu kabul ediyor. Bir zamanlar kolunda bol miktarda kas bulunan birisinin silahları ya da araçları. Onun da parmaklarında çok yetenek vardı. Çakmak-

taşının çakıl taşını her iki yüz boyunca yongalamak için, az çok simetrik ve standart bir şekil alana kadar, görüldüğü kadar kolay değildir. Kendini bir çakıl taşından kurtar ve ne karmaşa yaptığını gör. Bir anlığına eolitler konusuna geri dönmek için, Bay Harrison' un eolitleri arasında sınıflandırılmış olsun ya da olmasın, ilk nehir sürüklenmesinin çok kesilmiş paleolithlerinin bir yerde olması gerektiği konusunda deneysel formların hala kaba olduğunu iddia edebiliriz. Gerçekten de modern günlerin Tazmanyaları basit araçlarını o kadar kabaca oyuyorlardı ki, tarihlerini bilmeyen herhangi biri, ortak taş parçaları için daha fazla sayıda kolayca hata yapabilir. Öte yandan, daha önceleriyle daha sonraki nehir kayması uygulamalarına geçtikçe derece uygulamasının nasıl kusursuzlaştığını not ediyoruz. Formlar, daha geniş paleolitik çağın parçalanması gereken üç ana aşamadan ilki olarak seçilen zamana kadar düzenli ve rafine olarak büyür. Aziz Acheul döneminin adamı olarak adlandırıldığı gibi, gerçekten harika bir sanatçıydı. Bir müzede boş bir yere bakarsanız, cazibesine kapılmanız muhtemeldir. Fakat bir şahesere ışık tutacak kadar şanslı olana kadar bir çakıl yatağında araştırma yapın. Parmaklarınızla yüzeye yapışan yumuşak, pürüzsüz bir yer haline getirin ve sivirtme veya oval dış çizgiyi, düz kenarı, her iki yüzün üzerinde düzgün ve hassas talaşlanmayı görüntülemeye getirin. Daha sonra mendilinize dikkatlice sarın, yıkamak için eve götürün ve yatmadan önce bir mücevherden çok daha fazla olanın temiz hissi ve parlak rengi üzerine yatmadan önce ziyafet çekin. İşleriyle gurur duyular ve onlara sempati duymayı öğrenene kadar, antropolog sayılmazsınız.

Paleolitik çağın izleyen ana evresinde, çakmaktaşı işçiliğinin kalitesi ile değerlendirildiği gibi, kültürde belirli bir gerileme oldu. Bunlar, Jersey'deki yünlü gergedanları yiyen Mousterianların günleriydi. Sadece bir yüzünde işe yarayan taş aletler, geç vakitte St. Acheul günlerinininkilerle kıyaslandığında kötü şeylerdir, ancak bir süredir dejenere olmuş biçimler kullanımda kalmıştır. Ne olmuştu? Sadece tahmin edebiliriz. Muhtemelen iklim ile ilgili bir şey daha da kötüsü için bu değişimin altındaydı. Bu nedenle M. Rutot, buz çağında daha ılıman havaların her taze dönüşünden önce, eşit derecede büyük bir sel tarafından takip edildiğine inanıyor. Bu taşkınlardan biri, Aziz Acheul 'un zarif parmaklı yarışını boğmuş olmalı ve kıyıları

Mousterian'lara kaba kültürleriyle açık bırakmış olmalı. Belki fiziksel tiplerinde de daha kaba davrandılar. [1]

[Dipnot 1: Onları keskinlikle maymun benzeri Neanderthal yaradılışıydı. Ancak, Galley Hill'de, Kent'teki Northfleet' in yakınında bulunan ve şu anki seviyesinin yaklaşık doksan fit üstünde iken Thames'in bıraktığı çakılların arasında bulunan kafatası, bazı iyi otoritelerin inandığı gibi paleolitik dönemdeki gibi, alın kısmı oldukça geniş ve kalın kaşlara sahip bir tür adamdı ve genel olarak Mousterian'ın büyük taşlama ustalarından daha az acımasız insanlık örneğiydi.]

Bununla birlikte, Mousterianların anlayışına göre, Le Moustier' in kendisinde olduğu gibi Torquay yakınındaki ünlü Kent Mağarası gibi diğer mağaralarda da görülen sürüklenme tipinin bazı uygulamaları mağaralarda yaşama alışkanlığı ile ilişkili oldukları ve belki de başlamış olabileceği gerçeği ortaya konmalı. İklim, bir kez daha, insanı yeraltına sürdüğü için cevap vermeye çok meyillidir. Her neyse, sevsinler ya da sevmesinler, Mousterianlar, kemiklerin aletlere nasıl keskinleştirileceğini aşamalı olarak öğrenmek olmadığı sürece mağara hayatlarına muazzam bir zaman diliminde devam ettiler. Fakat aynı şekilde mağaralar ve kemikler hemen izleyen günlerde çok daha çarpıcı bir rol oynayacaktı.

Paleolitik çağın üçüncü ve son ana aşaması, kademeli olarak altın bir sanat çağı haline geldi. Fakat tüm ihtişamlarını yaşayamam. Flint'te güzel eserlerden geçmeliyim; Fransa'da oldukça yaygın olan ancak İngiltere'de nadir bulunan, defne yaprağının ince uzun yaprakları, Solutri (Saône-et-Loire bölümündeki Solutré'den) olarak bilinen bir kültür evresine ya da türüne aittir. Ayrıca, Fransız ve oyma ve kemik ve fildişi gravürlerinden nefis Fransız örneklerinden geçmeliyim. Bir at başı, Derbyshire'daki Creswell Crag mağarasındaki tek bir gravür, İngiltere'nin bu sırada sunabileceği her şeydi. Herhangi bir iyi müze size bu hoş nesnelerin örneklerini veya modellerini gösterebilir. Konuşacağım şeyler, yapımcılarının onları bıraktığı her yerde saklı kalmak zorunda kalırken, Fransız ve İspanyol mağaralarının duvarlarındaki resimler ve gravürler demek istiyorum.

Sizi, yüksek Pireneler'deki Pic du Midi'nin gölgesinde Aventiron yakınlarındaki Gargas mağarasına, her şeyden önce

ruhunuza eşlik etmeye davet ediyorum. Bir tepenin yarısına kadar, kayalık parçaların bir vahşi doğasının ortasında, buzul çağının kalıntıları, aşağıdan beş yüz metre kadar uzanan, geniş fakat alçak çatılı bir mağaraya, sonsuz karanlığa girdiğimiz küçük bir deliktir. Gün ışığının serbestçe girdiği ağızdan gelen sert bir ocak kalıntılarıdır, kemiğe zarar vermez ve atılan aletler küllerle kayda değer bir derinliğe karışır. Bu uygulamalara bir bakış, örneğin, dar sırtlı ve yanları boyunca dik yongalara sahip küçük çakmaktaşı kazıyıcı, bir zamanlar burada parmaklarını ısıtan erkeklerin Aurignacian tipi (Aurignac bölümünde) olduğunu göstermek için yeterlidir. Güney Fransa'daki Haute Garonne), yani, paleolitik çağın üçüncü aşamasının şafağında bir yerlerde yaşıyordu. Doğrudan ortadan kaybolduktan sonra, doğanın mağarayı zamanımıza kadar tekrar mühürlediği görülüyordu, böylece onları burada kendi başlarına inceleyebiliriz.

Şimdi lambalarımızı alalım ve iç mekânın sırlarını araştıralım. Kireçtaşı içine oyulmuş buzlu sel, kenarları boyunca yuvarlanmış oyukları yemiştir. Bunların beyaz yüzeyinde bir ke-rede, koruyucu bir sarkıt filmi ile parlatılan birçok elin ana hatlarını görüyoruz. Birçoğu, Aurignacian'ların kendimiz gibi sağ elini kullanma eğiliminde olduğunu ve dış mekânda parmakların arasında boyayı, siyah mangani veya kırmızı aşılamayı toz boyadığını, tıpkı bizim de uygun bulduğumuz şekilde bıraktığını gösterdi. İlginçtir ki, mağaraların duvarlarına el sıkma bu uygulama Avustralya yerlileri arasında moda olmuştur. Ne yazık ki, sadece kendileri için, eğlenceden daha derin olanı varsa, sebebini koruyorlar. Avustralyalılar ve diğer kaba halklar gibi, bu Aurignacianlara da bazı dinsel sebeplerden, el izlerinin çoğunun sakatlanmış görünümünden yargılamak için tahmin edebileceğimiz gibi, zaman zaman parmağını kesip attığı görülmüştür.

Burada boya kullanımı bu duvar dekorasyonu sınıfıyla sınırlıdır. Ancak keskin bir çakmaktaşı mükemmel bir mezarlık aleti yapar. Ve Aurignacian avcısı bununla çoğaltmaya meyillidir ve bu, şüphesiz gece gündüz rüyalar gördüğü oyun hayvanlarının formlarını ifade eder. Bununla birlikte, bu yöndeki çabaları bize çocuk okulumuzu hatırlatıyor. Şu yaban öküzüne bak. Burnu yana doğru çekilir, ancak boynuzlar tam yüz görünümünde sanki sağa ve sola doğru dallanır. Yine, arkadaşımız

bacaklar gibi detaylara giriyor. Tam bir yetenek istemek, şüphelenebileceğimiz bir şey, onu, görülen bir şeyin portresinden ziyade, düşündüğü bir şeyin sembolü gibi olan şeyi inşa etmesine yönlendirir. Ve böylece, penguin gibi nadir görülen bir kuşun nadir bulunan bulgusu da dâhil olmak üzere, tarih öncesi vahşi hayvanlar koleksiyonuna yeni örnekler ekleyerek, daha derin ve daha kasvetli derinliklerde dolaşıyoruz. Bu arada, zemindeki yuvarlak deliğe düşmemenize dikkat edin. Son derece derin ve kırkıktan fazla mağara ayısı, iskeletlerinin yerinin biraz dışına çıkacağı iskeletlerini dibinde bıraktı.

Ertesi gün, eski buzulların tepesine kadar yükselen bir vadede yükselen bir başka mağara olan Niaux'yu görmek için doğruya doğru Küçük Pireneler'e geçelim. Bu mağara yaklaşık bir mil derinliğindedir. Kayalar ve sarkıtlar arasında yarım mil kadar tuhaf bir nefes alır, mağara genişlemeden önce, şişman bir adam yapması gereken pasajın bir bölümünde boğulmaktan söz etmez ve kendinizi tarih öncesi insanın resim galerisi için seçtiği en geniş yeraltı katedralinde buluyorsunuz. Bu daha sonra bir hammadde oluşturdu. Bu arada mükemmelliğe nasıl çekileceğini de öğrenmişti. Yeleşi ve kuyruğu, parlak karnı ve neşeli bir şekilde keskin burunlu yüzü olan vahşi bir midilli portresinin koyu siyah beyazını düşünün. Dört veya beş ayak arasındadır ve çalışmanın bir inç ölçüsü değildir. Aynı durum, elli veya daha fazla oyun hayvanı figürünün hemen hemen her biri için geçerlidir. Bu sanatçılar gördüklerini boyayabilirler.

Yine de duvarlarda düşündüklerini de boyayabilirlerdi. Aynı şekilde, bütünüyle yorumlanmayı bekleyen, belki de sembollerin bütün levhaları bir aradadır. Noktalar, çizgiler ve çukurlar açıkça bir resim yazma sistemine aittir. Anlamlar arasında bağlantı ya da ilişki kurabilir miyiz? Bir şekilde, belki de. Her ne olursa olsun iki farklı atış kulübü gibi görünen bu işaretlere dikkat edin, bunlardan farklı olmayan Avustralya silahları var. Bunların solunda, kalıplara benzeyen birçok nokta var, bunların arasında iki kez diğerlerinin çemberinin ortasındaki bir noktanın düzenini geçiyoruz. Sonra, hala sola doğru uzağa, bir bizonun boyalı figürü gelir veya daha doğru olması için, ön yarı boyanır, arka alçak kabartmanın etkisini veren çıkıntılı bir kaya parçasıdır. Bizon, kalçalarına geri doğru atılıyor ve kalbi bölgesindeki açık bir yara gibi kırmızı bir boya parçası var. Bilmeceyi okumayı deneyelim. Bir şekilde bir cazibeye sahip

olabilir: “Bu silahlarla ve bu çevreleyen taktiklerle, karanlığın güçleri olan yağda bir bizon öldürebiliriz!” Buna bağlı olarak, duvarların çevresini boyamak için bir dağın bağırsaklarına yarım mil giden insanlar, sadece eğlence için yapmadılar. Burası çok ürkütücü bir yer ve bir tarihçi kim olduğunu bilsem de çoğumuzun geceyi orada yalnız geçirmek istememesine cüret ediyorum. Avustralya’da, daha sonra göreceğimiz gibi, oyun hayvanlarının kaya resimleri, eski günlerdeki kadar gerçekçi değil, ancak tüm tanımanın hemen hemen ötesinde semboliktir; iyi avlanmanın güvence altına alındığı ciddi törenlerin bir parçasını oluşturur. Diyelim ki, yıllar önce Niaux mağarasında gerçekleşti. Gerçekten de bir modadan sonra bir katedraldi ve akılda sarkıt direği, kıvrık oluklar ve yan şapeller, parlayan beyaz duvarlar ve sarhoşlukta tutulan alçak tavanlar göz önünde bulundurarak insanın kalbini daha büyük olandan daha yukarı kaldırdı kaldırmadığını sorgulayın.

Seni şimdi İspanya’nın kuzey-batısındaki Santander yakınındaki Altamira mağarasına götürmek istersem beni mahveder. Burada, en iyi açıklamanın renk gölgelendirilmesi için sadece siyah beyazı çeken, daha sonradan kaya boya stilini en iyi durumda görebilirsiniz. Gerçekte ise benim düşünceme göre neredeyse ücretsizdir. Sanatçının, kaba malzemesinin kontrolü tamamen bitmiş olsa da hayvan formlarını doğaldan daha çarpıcı bir tavırlara sokmaya ve bazen de neredeyse tüm insan ifadeleriyle bana görüldüğü gibi yüzlerini benimsemeye zorlayarak gerçek hayata sırtını dönmeye meyillidir. Bu hayvanların, erkekler gibi görünmek için tasvir edilme ihtimalinin ne olduğu düşünüldüğünde, bu dönemin boyanmış mağaralarında, sanki mitolojik varlıklar, yarı hayvan ve yarı insanmış gibi neredeyse hayvan kafalarına sahip olmaları veya başka bir deyişle maskeli dansçılar olmaları belki de daha muhtemeldir. Bununla birlikte bir yerde, yani, Lerida yakınlarındaki Cogul’un kaya barınağında, Pirenelerin İspanyol tarafında, maskelenmemiş, ancak saate göre düzenlenmiş bir grup kadın dansçının resmi var. Yüksek şapka veya *chignon*, yani dar bel ve çan biçimli etek giyerler. Gerçekten de böylece çağdaş bir moda plakasına sahip olduğumuzu düşünürsek, söyleyeyim, aynı şekilde başka bir yerde görüşülen sayısız kalıplanmış eller varken, hatta kumlu zemindeki Niaux’da kendi gözlerimle gördüğüm gibi sertleşti. Sarkıt, bir ayağın gerçek baskısı olarak,

paleolitik öncülerimize çok yaklaşıyoruz. Her ne kadar belirsiz olsalar da bizleri zaman zaman hesaba katarsak onları bizden ayırırlar.

Bu bölümü bitirmeden önce, hala Batı Avrupa'nın neolitik adamları hakkında bir şeyler söyleyeceğime dair bir söz vermem gerekiyor. Bu insanlar sıklıkla, her zaman olmasa da paleolitik halkın yapmadığı taşlarını parlatırlar. Bu, dünyanın gitmekten mutluluk duyduğu ayırt edici işarettir. Bununla birlikte, bu önemsiz farkla birlikte, daha eski ve daha yeni kültür türleri arasındaki karşıtlığa daha açık bir şekilde tanıklık eden birçok kişiye gitmeyi unutmak ölümcül olur. Bu nedenle, paleolitik ırkların şimdiye kadar seramik kullandıklarını ya da hayvanları evcilleştirdiklerini- örneğin yemek yemekten çok hoşlandıkları yağ midillileri ya da ekimleri ekmişlerdir. Bütün bunlar neolitik halkları er ya da geç yaptı. Böylece paleolitik adam kendi lehine çekildiyse garip olmaz, çünkü rekabet edemezdi. Tarih öncesi şu anda onun geçme şekli konusunda neredeyse sessiz. Bununla birlikte, Fransa'nın güneyinde, Arize nehrinin hala bir dağın içinden geçmekte olduğu Mas d'Azil adı verilen nemli ve sert bir tünelde, bazı paleolitik halk, üzücü bir çürüme durumunda kalmış gibi görünüyor. Oyma kemiği konusundaki eski dokunma hissi onları terk etmişti. Yine onların resimleri, bazı çakıl taşlarının lekeler ve çizgilerle, belki de Avustralya'da analogi olmayan belki meraklı nesnelerle süslenmesiyle sınırlıyken, onun gibi bir şey İskoçya'nın kuzeyindeki erken demir çağı gibi görünen şeylerde tekrar ekilir. Paleolitik insanların geri kalanı çoktan ren geyiğini ve diğer kutup hayvanlarını kuzeydoğuya doğru takip etti mi? Yoksa güneyden gelen neolitik istila, bölgeyi yok etti mi? Ya da bir miktar hisse senedi var mıydı ve bazılarımızda kesinlikle neolitik bir doz aldığımız için bazı dozlarda paleolitik kan alabilir miyiz? Bütün bu sorular için henüz bilmediğimiz cevaplar verilebilir.

Artık, batıya yayılmış olan Büyük Bask'ta iz bırakmış bir dille, küçük, karanlık, uzun başlı neolitik halkla ilgili elli şeyden yaklaşık yarısını bilmemiz gerektiğini biliyoruz. İngiltere-muhtemelen bu zamana kadar bir adaydı- ve iyi bilinen uzun höyükleri ve megalitik (büyük taş) tipindeki diğer anıtları inşa etti. Yine de bronz çağının daha sonraki yuvarlak kafalı bir ırkının eseri olan yuvarlak oyuklar. Ancak her gün, kürek bilgi-mize ekliyor. Ayrıca, modern dünyanın ilkel halklarının çoğu,

Avrupalılar tarafından keşfedildikleri zaman, kültürün neolitik aşamasındaydı. Bu nedenle silahlar, ev eşyaları, seramikler, kazık evler vb. yakından karşılaştırılabilir. Ne de olsa bir antropoloji dalının diğerine nasıl yardım edebileceğinin yeni bir örneğimize sahibiz.

Bununla birlikte, planım uyarınca, sadece burada ve orada açıklayıcı bir noktaya gelmekle, o bölge ve Norfolk arasındaki sınırın sadece Suffolk tarafında, Brandon'a yapılacak bir gezi ile sonlandıracağım. Burada olduğu gibi, bir ayağı neolitik zamanlarda diğeri de günlük yaşamda durabiliriz. Canon Greenwell, 1870'de, Grime's Graves olarak bilinen neolitik çakmaktaşı madenlerinden birini bu mahallede keşfettiğinde, kırk metre derinliğinde eski bir huni şeklindeki çukurdan çöpü çıkarmak zorunda kaldı. Neolitik işçi en iyi çakmaktaşı katmanını bulmuştu. Bu, her yöne dar galerilerle taş ocağı kurdu. Bir seçim için kızıl geyik boynuzu kullandı. British Museum'da bunlardan biri, maden sapının tutamağa yapışmasını sağlayan bir parça kil üzerine basılmış şekilde işaretlenir. Lambası bir kâse kireç taşıydı. Onun merdiveni muhtemelen çukurun kenarlarında kesilmiş bir dizi kaba basamaktı. Malzemenin kullanılmasına ilişkin olarak, Grime mezarlarının hemen güneyinde bir neolitik atölye bulunmuştur. Burada her tarafa dağılmış olan çekirdekler, onları parçalayan çekiç taşları ve üretimin her aşamasında bıçaklar, zıpkınlar ve bolca ok başı vardı.

Şimdi Lingheath'e doğru yaklaşmamıza izin verin, çok uzakta değil ve ne buluyoruz? Dyer adında bir aile günümüzde aynı eski madencilik yöntemini taşıyor. Çukurları, neolitik olanlardan daha yakındır, fakat başka şekilde benzerdir. Tek uçlu toplamaları geyik boynuzunun şeklini korur. Işıkları bir bardak kalbine sıkışmış bir mumdur. Ve merdiven, sadece bir dizi çıkıntıdır veya duvarda "ayak parmakları" olarak adlandırıldıkları gibi, beş ayak aralıklarla ve ayak delikleriyle birbirine bağlanır. Madenci, neolitik adamın muhtemelen eski bir melon şapkanın olmadığı bir şeyle koruduğu kafasının yardımıyla çıkıntıdan çıkıntıya kadar yüzlerce sürtünme yükünü sarstı. Kendi dilini bile konuşuyor. "Ağzın üstündeki kabarcıklı kulübe" eğik bir çukurun batması terimidir ve tüm söyleyebileceğimiz için çok eski bir soyağacı olabilir. Ve madencinin çıktısı ne olur? Bu pürüz o kadar yüksek bir kazık ki, herhangi bir yanda durduğunda alt çakmaktaşı diğerinde Brandon'ın bıçak-

larına kadar görebiliyorsun. Bunlardan herhangi biri - örneğin, arkadaşım Bay Fred Snare - beklerken, kısa bir yuvarlak çekiçle topaklanmayı yönetilebilir ve parçalara ayırır. Daha sonra sol eliyle dizini örten deri yastığı “çeyrek” bırakarak, uzun süre çekiçle vurup ince parçalara ayırdıktan sonra, belki de sabah saat 1.500 parçaya bölecek ve sonunda keskin kenarlı kareler halinde çalışacak ve Afrika yerlileri ile olan ticarette silah çakmakları olarak hizmet edecek. Eyvah! İngiliz Ordusu için silah sesi yüzünden rahat ve huzurlu günler asla Brandon’a geri dönmeyecek. Yine de bu bölgelerde bronz çağından Brown Bess’in zamanlarına kadar olan ticaret çöküşü yaşanmış olmalı; çünkü her birinin bir kuruşuna varabilmek için bir ışık tut, kurtları kapıdan zar zor tutabilirdi. Ve Bay Snare sadece bir esnaf değil, aynı zamanda bir sanatçıdır. Hanedanlık öncesi Mısır’ın zeki neolitik ustalarının güçlerini vergilendiren bir ustalık olan bir çakmak yüzüğü çıkardı. Kendi çakmaktaşı olta balıklarından biriyle kasabadan geçen Küçük Ouse’dan güzel bir alabalık almış.

Bu nedenle, eski İngiltere’de bazı dostlarımızın bile yaşça daha büyük olduğu şeyler var. Örneğin Suffolk’ un bir ilçesinde, örneğin, iyi çakmaktaşı - olduğu gibi çok renkli ve kırıcıya ne kadar duyarlı olursa olsun, örneğin, düşük katlara veya örneğin döşeme taşına inerseniz veya genel olarak su seviyesinin altındaki siyah pürüzsüz taş - tüm paleolitik dönemlerin ve neolitik çağın ve aynı zamanda Waterloo’da çakmaklılarla savaşan modern İngilizlerin veya daha yakınlarının ihtiyaçlarına hizmet etti. Güney Afrika’daki savaş için onlarla kutularını çıkardı. Ve bu insanlığın tarihi açısından ne anlama geliyor? Binlerce yıl. Tam olarak bilmiyoruz; ama yüz binlerce yıl diyelim.

BÖLÜM 3

IRK

İngiliz denizciyle ilgili, bir Dago tarafından ne anladığını söylemesinin istendiği bir hikâye var. "Dagoes", diye cevapladı, "bizim hiçbir şeyimiz gibi olmayan bir şey." Aynen aynı şekilde eski bir Yunan, bir "barbar" ile ne kastettiğini açıklardı. Bu toptan satış biçimini aldığı anda, sebepsiz yere değil, ırk önyargısından söz ediyoruz. Bu önyargının gerçek bir şeye ne kadar cevap verdiğini merak edebiliriz. Irk kesinlikle yüzüne bakan bir gerçek gibi görünüyor.

Herhangi bir Londra sokağında yürüyün: bizimkiler gibi daha koyu bir tonda olan özelliklere sahip bu Hindu öğrencisi hakkında yanlış gidemezsiniz. Gözleri biraz kıvrık olan kısa erkek, daha az açık bir şekilde Japon değildir. Alman garsonu, Fransız şoförünü ve İtalyan buz satıcısı bulmak için biraz daha pratik bir uygulama gerekiyor. Son olarak, oyunda kendinizi iyi hissettiğinizde, küçük kırmızı suratlı bir Gallerliyi, geniş bereketli bir Yorkshireman insanıyla, bir İngiliz mastifini av köpeğinden karıştırmadan.

Evet, ama diğerlerinden farklı olarak ırk veya ırk unsuruyla değil, kaba izlenimle yargıladığınızı unutmayın. Burada, birkaç Amerikan kuzenimizden gelir. Belki de onlara ihanet eden konuşmaları ya da belki onların genel kesimidir. Onların asıl soylarına gidecekseniz, birinin Scotch babası ve Dorset'ten bir annesi olduğunu görecekti; diğeri ise kısmen İskandinav ve kısmen de İspanyolların Yahudi iziyle doluydu. Yine de tüm amaç ve amaçlara göre bir tür oluştururlar. Ve ne kadar derinden gidersek, hepimiz o kadar karıştık ki, doğumlarımız bile çoğu zaman sorgulamanın konusu olur. Oysa ırk, bir antropolog için kelimenin sahip olduğu tek anlamıyla, az ya da çok bir kalıtsal anlama gelir - kalıtsal bir cins ve bedensel veya zihinsel özellikleri de içinde bulunan.

Irk için unutulmasın, sanırım bedene olduğu kadar akla da uzanır. Sadece cildin içinde, derininde bulunan değildir. Günümüzdeki Kızılderili'yi günümüzdeki siyahilerle karşılaştırmaya ya da tutkulu İtalyan ile kuzey Avrupalı bir Hollandalı. Doğru diyorsunuz; ama ya onların farklı iklimlerin ya da yine farklı

davranış ideallerinin etkisine ne dersiniz? Oldukça öyle. Çeşitli faktörlerin etkilerini ayırmak çok zordur. Yine de kesinlikle ırk faktörü, zihinsel anayasadaki bir şeyi hesaba katar. Herhangi bir at yetiştiricisi, size New Market'in iklimi ne dikkatle antrenman ne de ne yulaf ne de başka hiçbir şeyin yarış atını at arabası stokuna koymayacağını söyleyecektir.

Bundan sonra, ırk faktörü hakkındaki sorunun ne olduğunu göstermeye çalışacağım, bunu yapmak için genel biyolojiye biraz geçmem gerekse bile [2] ırk sorunu ile ilgili zorlukları gizlemeye çalışmam. Sıradan okuyucunun tüm düşüncenin önceden yapılması gerektiğini ve sadece kendisine sunulan sonuçları tercih etmesi gerektiğini biliyorum. Ancak, insanlık ırkları üzerine yarım düzine kitaplara bakmayı ve ortaklaşa bir tek ifadeyle, yarım düzine hesaplarını bulmayı düzenleyici bulacağına inanmıyorum. Çok daha iyisi, ırkın hala bizi neredeyse tamamen şaşırttığı gerçeğiyle karşı karşıya. Oysa soy var ve kendi zamanında ve kendi şekilde soy olacaktır.

[Dipnot 2: Okuyucunun, bu seride Profesörler Geddes ve Thomson tarafından geliştirilen evrim hakkında daha kapsamlı bir çalışmaya da danışması önerilir.]

İrk veya soy bir an önce insan doğasında bir faktör olarak tanımlandı. Ancak insan doğasını faktörlere ayırmak, yapabileceğimiz ya da yapmaya çalıştığımız bir şeydir. Uygulamada asla böyle bir şey yapmayı başaramayız. Saat gibi bir makine, parçalara ayırıp tekrar bir araya getirebiliriz. Su gibi kimyasal bir bileşik bile oksijen ve hidrojene dönüşebilir ve sonra elementlerinden doğar. Fakat yaşayan bir şeyi parçalamak, bir kez ve herkes için öldürmektir. Hayat, birinci bölümde de söylendiği gibi, gelişebilme özelliğine sahip, benzersiz bir şeydir. Yaşam geliştikçe, yani, değişimler, belirli biçimlerden diğer bazı biçimlere devredildiğinde, kısmi bir sağlamlık süreci kısmi bir esneklikle birlikte işaretler. Tabii ki, yaşam gücünü eski yönüne doğru bir noktaya kadar tutan bir sertleşme söz konusudur; Bununla birlikte, bu sınırın altında, kendi başına yeni bir hat almakta serbesttir. Öyleyse ırk, evrim sürecindeki güçlenmeyi temsil eder. Sadece herhangi bir durumda hangi noktaya gittiğine kadar muhtemelen hiçbir zaman tam olarak söyleyemeyiz. Yine de insanlarla ilgili o noktaya yakın herhangi bir yerdeki yolumuzu düşünebilirsek, nihayetinde türlerimizin

kaderlerini kontrol etmek için yeni bir araç üretmeyi başaramamamız gerektiğinden şüpheliyim, belki de eğitimden daha güçlü bir araç olarak öjenik, insan cinsini geliştirme sanatı ya da insanların genetik açıdan kontrol altında tutularak ve ayıklanarak bir insan ırkının ıslah edilmesi anlamına geliyordu.

Ayrıldığı zaman ırkın ne anlama geldiğini görmek için, öncelikle kişisel bireyselliğinizi ele alalım ve miras alanınızı, yaşamınızı sürdürürken edindiğiniz doğadan nasıl ayırmaya devam edeceğinizi soralım. Bu kolay değil. Ancak, eğer mümkünse, sizin gibi bir bezelye doğmuş bir ikiz kardeşiniz olduğunu varsayalım. Ancak çocukluk çağındaki bir kaza bacağına kaybetmesine neden oldu. Böylelikle bir ofiste yerleşik bir yaşam yaşayan kâtip olur. Öte yandan, sizlere yardımcı olmak için iki şehvetli bacağınızla her zaman kaçak postacı olursunuz. İkiniz de artık görünüş ve alışkanlıklarınızda çok farklı insanlarsınız. O soluk ve sen kahverengisin. Futbol oynuyorsun ve o evde oturup okuyor. Bununla birlikte, ikinizi de yakından tanıyan herhangi bir arkadaşınız, size aynı temelde olan ve bükülmüş olan içten elli küçük şeyleri keşfedecektir. Örneğin hem hafif renk körlüğünüz hem de arada sırada şiddetli tutkularla uçma eğilimindedir. Bu, dışarıda göze çarpan mirasınızdır - eğer en azından arkadaşınız, esasen renk körlüğünü zorlaştırsa da esas olarak tutkuyu hesaba katabilecek olan ortak kazancınız için ödenek ayırmayı başarılması.

Ama şimdi büyük zorluk geliyor. Diyelim ki siz ikizler olarak aynı zamanda iki bezelye gibi doğmuş ikizlerle evleniyorsunuz ve her birinizin bir ailesi var. İki çocuk grubundan hangisi genel olarak daha güçlü bacaklara sahip olacak? Bacaklarını kullandığın için kuvvetli, kardeşlerin ise kullanmadığı için zayıf. Ancak kullanım ve kullanım dışı bırakma soyda herhangi bir fark yaratır mı? Bu, günümüzde kalıtsallığı anlama girişimlerimizi zorlaştıran ve engelleyen teorik bir sorudur.

Teknik dilde, aksi takdirde edinilen karakterlerin mirası olarak bilinen kullanım-miras problemi budur. Sade adama, kullanım ve kullanımın etkisinin yavrulara bulaştığı açık görünmektedir. Bu yüzden, Darwin'den yarım yüzyıl önce, kendi tarzında eşit derecede evrim geçiren türlerin kökeni teorisini öne süren Lamarck'ın da düşündüğünü belirtti. Neden zürafanın boynu o kadar uzun? Lamarck, zürafanın boynunu uzatma alışkanlığı edindiğini düşündü. Ne zaman kötü bir mevsim ya-

şandı, zürafaların hepsi ağaçların yapraklı tepelerine doğru uzanabiliyor ve içlerinde en uzağa uzanan hayatta kaldı. Onun soyundan gelenlere benzer bir başarı için miras bıraktı. Şimdi Darwin'in kendisi, kullanımın ve yavruların mirası üzerinde bir miktar etkisi olabilecek izin vermeye hazırды. Ancak bu etkinin, daha iyi bir terim için kendiliğinden varyasyon dediği şeyin etkisiyle karşılaştırıldığında küçük olduğunu düşündü. Kendilerini Neo-Darwinci olarak adlandıran takipçilerinden bazıları, daha iyisini yapmaya hazır. Alman biyolog Weismann liderliğinde, Lamarck kullanım alanı devralma hipotezi ile alandan atıldılar. Spontan varyasyonun, uzun zürafanın seçimine hazırlanmak için gerekli olan tek şey olduğunu iddia ediyorlar. Bu şekilde doğmuş oldu. Başka bir deyişle, ebeveynleri onları doğurmak için içlerinde bulunduruyordu. Bu, olumlu bir şey söyleyen bir teori değildir. Kullanımdan uzak durmak ve henüz kullanılmayan başka bir varyasyon açıklaması için kullanmaktan kaçınmak sadece bir uyarıdır.

Ne de olsa, sade adam, onunla ilgili her yerde gördüğü görünen kullanımın ve kullanımın etkilerinin, aksine açıkça görünen birçok örnekle karıştırıldığını hatırlamalıdır. Belki Weismann'ın farelerin kuyruklarını kestğini söylediğinde ve onları birlikte yetiştirirken, kuyrukların yarışı eskisi gibi süslediğini gördüğü zaman gülümseyecek. Bay Bernard Shaw'ın bu deney hakkındaki yorumunu duyduğumu hatırlıyorum. Kalıtımımızın bir çeşit hatıra hafızası, ahlaksız bir istihbarat olduğunu ilan eden Lamarckçılığı Samuel Butler'ı savunuyordu. "Neden" dedi Bay Shaw, "fareler kuyruklarını büyötmeye devam etti mi? Çünkü asla kesilmelerini istemediler. Fakat erkekler sakalları- nı tıraş etmek istemez; çünkü onları çıkarmak isterler ve alışkanlıkları konusunda kendimizden daha muhafazakâr insanlar arasında, böyle bir gelenek sayısız nesiller boyunca devam edebilir. Ancak bu şekilde üretilen en ufak sakal çıkma belirtilerini kim gözlemledi? Öte yandan, dünyada sakallı ırklar var ve onları geçerek, şüphesiz, yakında ustura ticaretinde inişler ve çıkışlar üretebilirsiniz. Sadece Weismann'ın okulunun söyleyeceği gibi, gerekli varyasyon kendiliğinden, yani tamamen kendi isteğiyle geliyor.

Kullanım-miras sorusunu açık bırakarak, kendi içinde ve bu şüpheli etkinin dışında olduğu gibi, varyasyonlar hakkında bir kelime söylemeye devam ediyorum. Weismann, iki hü-

renin birleşmesinden kaynaklanan organizmaların, tek bir hücreden üretilenlerden daha değişken olduğunu söylüyor. Bu görüşe göre değişkenlik, büyük ölçüde hücre birliğinde bir araya getirilen farklı karakterlerin etkileşiminin yasalarına dayanmaktadır. Ama bu yasalar neler? Söylenebilecek en iyi şey, onlar hakkında her gün biraz daha fazla bilgi edinmemizdir. Diğer sorgulama hatları arasında, sözüm ona Mendel deneyimleri şu an karanlık olanı temizlemeye söz veriyor.

Bu tür bir sendikadan kaynaklanan bireyin gelişimi, sadece bir karışım ya da ekleme değil, seçici bir örgütlenme sürecidir. Bunu çok saçma bir şekilde söylemek gerekirse, iki bacak kümesi kadar büyük bir çocuğu olan, dört bacağı olan iki bacaklı ebeveyn bulamaz. Başka bir deyişle, baba ve annenin sağladığı olanaklardan bazıları alınır ve bazıları herhangi bir çocuk durumunda kalır. Ayrıca farklı çocuklar, temel elemanlar arasından farklı seçimleri temsil edecektir. Bu arada Mendelizm, farklı örgütlenme türlerinin yavrular arasında dağıtıldığı yasaları bulmakla özellikle ilgilidir. Bu arada, her çocuk kendine has bir organizasyona sahip, yaşayan bir bütün olan eşsiz bir bireydir. Bu, kurucu unsurlarının bir sistem oluşturduğu anlamına gelir. Karşılıklı destek ilişkilerinde birbirlerine dayanırlar. Kısacası, hayat mümkün; çünkü denge var.

Bununla birlikte, bu genel denge durumu, birbirinden büyük ölçüde bağımsız görünen birçok özel dengelemeyle birlikte gidebilir. İlgüdüler hakkında biraz daha sonra konuştuğumuzda bunu hatırlamak önemlidir. Bireysel organizma tarafından temsil edilen daha büyük sistem içinde her türden daha az sistem hâkimdir. Sanki merkezi hükümeti ile devlet içinde sanki her biri kendi hesabına belirli bir özyönetim önlemi olarak bir dizi ilçe konseyi, belediye şirketleri vb. vardı. Böylece çok genel bir şekilde bu kadar çok çeşitliliğin mümkün olduğunu görüyoruz. Temel elemanlar arasında çok fazla ve farklı taze yaşam formları köktüren seçici organizasyon, o kadar gevşek ve esnektir ki, parçalar arasındaki çalışma düzeyine her yöne ulaşılabilir. Daha küçük sistemler şimdiye kadar kendi kendini neredeyse her kombinasyonda başarılı olmak için güvenebileceklerini yönetiyorlar. Tabii ki bazı kombinasyonlar doğal olarak diğerlerinden daha güçlü ve daha stabildir. Bu nedenle bunların dışına çıkma eğilimi gösterir veya doğal seleksiyonla korunur.

Doğal seleksiyon ilkesini göz önünde bulundurmanın zamanı geldi. Varyasyon konusuyla başladık. Taze yaşam biçimlerini şekillendirmeye yardım edip etmediği veya bunların kendi hesapları olarak adlandırmaktan memnun olduklarımızda ortaya çıkan tamamen kendiliğinden kombinasyonlar olup olmadığı, herhangi bir oranda bize verilenleri almamıza izin verir. Şimdi ne olacak? Bu noktada doğal seleksiyon çalışmaları başlar. Darwin'in en büyük başarısı bu kanunu formüle etmekte. Bununla birlikte A.R. Wallace aynı anda bunu keşfetti. İkisi de ilk ipucunu Malthus'tan alıyor. Yaklaşık yarım yüzyıl önce yazan bu İngiliz din adamı, nüfus artışının, gıda arzı gelişimini geride bırakmaya çok uygun olduğunu gösterdi. Kıtık ya da savaş gibi doğal kontrollerin dengeyi sağlamak için acımasızca müdahale ettiğini savundu. Darwin ve Wallace, bu düşünceleri genel olarak bitki ve hayvan krallıklarına uygulayarak, çok yönlü yaşam biçimlerinin, mümkün olan en iyi şekilde geçim elde edebilmeleri için dünyaya saldırdığı çok büyük bir miktarın ayıklanması gerektiğinin farkına vardılar. Dahası, organizasyon türlerine göre çok fazla çeşitlilik gösterdikleri için, rakiplerin, sürekli değişen koşullardan en iyi şekilde yararlanmak için doğuştan uygun olanların geri kalanı geride bırakacaklarını varsaymak makul görünüyordu. Gerçeklere yapılan itiraz, bu hipotezi tamamen ortaya koydu. Gerçekten de devam eden tüm ayıklamanın en uygun olanı tercih ettiği düşünülmemelidir. Kazalar her zaman olacak. Bununla birlikte, genel olarak, çevre koşulları altında en fazla tepki gösteren tür, daha karmaşık olduğu için olabilir veya daha basit bir organizasyon olduğu için olabilir, gerisi hayatta kalır.

Şimdi hayatta kalmak için üremek, hayatta kalmaktır. Seksen yaşına kadar yaşar ama çocuğunuz yoksa, biyolojik anlamda hayatta kalmazsınız. Oysa kırk yaşında ölen komşunuz sayısız nesilde yaşayabilir. Doğal seleksiyon her zaman bireyler arasında son çaredir, çünkü bireyler üreme eğilimindedir. Aynı zamanda, bireyin hayatta kalmasının nedeni büyük oranda onun dışında kalıyor olabilir. Arılar arasında, örneğin çalışmayan bir böcek türü üremek için hayatta kalır, çünkü steril işçiler kovan tarafından görevlerini yerine getirirler. Bu yüzden, diğer sosyal hayvan olan insan, diğerlerini korumak için çocuksuz ölen bazılarının soyunu sürdürür. Bununla birlikte, tamamen kişisel ve kişisel bir ilişki olarak üreyen üreme, her zaman, en

iyi şekilde özgürce harcama yoluyla topluluğun, oyulmuş sosyal hizmet sunma kapasitesinin zayıf olarak geliştirildiğinden sayıları toplayarak elde etme riski vardır. İyi bir ailenin yetiştirilmesi her zaman bencil olmayan insanların ilk görevi olmalıdır; Aksi takdirde, bencillik ruhu dünyayı canlı tutamaz.

Bir evrimin koşulu olarak kalıtım yeterlidir. Onları ayırt etmek için daha iyi bir şansla, beraberinde getirdiği özel etkileri göz önünde bulunduruyoruz. Hemen şimdi kalıtımın, insan doğasında sertleşme olduğu, az çok kayda değer bir plastiklik kayması ile bağlanan bir sertleşme olduğu söylendi. Şimdi açıkça, bir anlamda, çocuğun bütün doğası, içerdiği plastiklik katsayısı, ebeveynlerinden verildiği doğrudur. Bununla birlikte, bu bölümdeki işimiz, kalıtsal yaşam gücünün bu esnek tarafını düşüncelerimizden tamamen çıkarmak üzerinedir. Aşağı yukarı katı, kesin, sistematik karakterler — bunlar kalıtsal faktörü, ırkı oluşturur. Şimdi bunların hiçbirisi hiçbir zaman sabit değildir. Belirli bir esneklik ölçüsü, doğalarının bir parçası olarak sayılmalıdır. Arıda bile, son derece kesin içgüdüleri ile bunların her birine bağlı belirli bir esneklik vardır. Örneğin, kovan garip biçimde görünüyorsa eğer, doğuştan gelen yetisini kullanarak, böylece düzenli olarak değişime gitmiş olur. Yine de kalanlarla karşılaştırıldığında, ırksal olarak ayırt edebildiğimiz karakterlerin sağlamlık göstermesi gerekir. Ne yazık ki, alışkanlıklar da sabitlik göstermektedir. Yine de alışkanlıklar insan doğamızın biçim verilebilir tarafına aittir. Çünkü bir alışkanlık oluştururken başlangıçta biçimlenebilir olmamıza rağmen, kendimizi zorlukla serbest bıraktık. Öyleyse, alışkanlıkların, yaşamlarımızdaki kalıtsal önyargı arayışında indirgenmesi gerekir. Irk içinde yapılan bir araştırmada hazır bulunan zorlukları gizlemeye çalışmanın faydası yoktur.

Bununla birlikte, bu zorluklar, bu bölümün geri kalan kısmında, genel olarak insanın ırksal özellikleri olarak kabul edilenlerin birkaçını ele alalım. Daha önce olduğu gibi, davranış açıklayıcı olmalıdır; liste aracılığıyla çalışamayız. Dahası, bedensel ve zihinsel özelliklere çok sert bir şekilde bölünmesinden memnun olmalıyız. Tam da bu noktada neyin bedensel hesaba katılacağını ve neyin zihinsel olduğunu söylemekte zorlanacağız. Ancak bu güzelleri filozoflara bırakarak, elimizden geldiğince devam etmemize izin verin.

Aman dışarıdan etki eden bir ırksal etki için yanlış sonuçlar doğurmasın! Bu her zaman antropoloğun bir hayali olmuştur; ama gerçek olamayacağına dair hiçbir iz göstermeyen bir rüya. Bu türden her türlü test önerildi. Kafatası, kranyal dikişler, temporal bölge, burun kemikleri, göz, çene, çene kemikleri, yirmilik dişler, saç, pazı kemiği, alt karın, elimizin içindeki kalp çizgisi, baldır, kaval kemiği, topuk, renk ve hatta koku alma duyusu, Tüm bu dış işaretlerin yanı sıra birçoğunun, bir erkeğin soyağacının kritik testini vermek için ayrı ayrı veya birlikte olduğu düşünülmüştür. Burada hak sahibi toplulukların tamamını inceleyemiyorum, hatta bunu yapmak için yeterli miydim? Bu nedenle, sadece iki şey hakkında, yani kafa şekli ve renk hakkında birkaç söz söyleyeceğim.

Sıradan bir insanın Londra'nın herhangi bir sokağında yürürken, kendi kendine ırksal bir türü diğerinden nasıl ayırt ettiğini sorduğuna inanıyorum. Genel olarak güneş yanığına nasıl izin verileceğini ve altındaki doğal ten rengine nasıl inileceğini bilir. Ancak, şu anda bir müzeye gidip testini tarih öncesi insanlara oradaki manzaraya uygulamaya çalıştıysa, uzun zaman önce derilerini arkalarında bırakmaları basit bir sebepten dolayı başarısız olurdu. Bu nedenle, kemikli kısımları üzerinde çalışmak zorunda kalacak ve kuşkusuz seçim için kafataslarına saldıracaktı. Kafa şekli ve rengi göz önünde bulundurarak, toprağın belli bir miktarını örtbas etmeye yardımcı olabiliriz. Bu bölümdeki antropolojinin antik ve modern ya da vahşi ve medeni arasında bir çizgi çizmediğini, ancak erişebileceği her türlü erkeğin üstesinden gelmeye çalıştığını unutmayın.

Kafa şekli, birinin tahmin edebileceğinden çok karşılaştırma yapmak için gelmesi gerçekten çok daha karmaşık bir şey. Kafatasının hiçbir parçası geri kalanıyla ilgili olarak sabit bir pozisyonda kalmadığından, sabit bir ölçüm standardı olamaz, ama en çok toplam oranların ortalaması alınarak kurulan benzerlik veya olasılıksızlık yargısı yoktur. Bu nedenle, son çare olarak, iyi bir uzman izleniminin bu satırlarda rakamlar satırından daha fazla değere değdiği anlaşılmaktadır. Dahası, sırayla rakam sıraları çok fazla anlayış gerektirir. Ayrıca, her zaman elde etmek kolay değildir. Bu özellikle canlı bir konuyu ölçüyorsanız geçerlidir. Belki de bir silahlıdır ve kulağına sokulması gereken bir aleti yanlış kullanıp kullanmayabilir. Bu nedenle, bir nedenden ötürü, genellikle kranyal indeks olarak bilinen kafa formunun

tatmin edici olmayan tek şekilli tanımına katlanmak zorundayız. Kafatasının en büyük uzunluğunu ve en genişliğini alırsınız ve elde edilen sonucu, yüz ile çarpıldığında ikincisine bölerek elde edilen sonucu yazın. Orta başlı insanlar, yetmiş beş ile seksen arasında bir endekse sahiptir. Uzun başlı, üstünde yuvarlak başlı olarak. Ancak, bu test, daha önce belirttiğim gibi, başımıza kadar gelmeyecek. Öte yandan, birlikte ele alınan bütün yönleriyle iyi bir kafa formu yargıcının, belirli bir kafatasının sahibinin arasına yerleştirileceği insanlar hakkında oldukça iyi bir tahminde bulunabileceğine inanıyorum.

Ne yazık ki insanlardan bahsetmek, ırk hakkında konuşmak değildir. Belirli bir insanın karakteristik bir kafa formuna sahip olma eğiliminde olabilir, öyle değil, çünkü ortak cins oldukları için, doğumdan sonra veya herhangi bir oranda doğumdan sonra aynı çevreye maruz kaldıkları için. Dolayısıyla, Profesör Boas tarafından Avrupa'nın çeşitli bölgelerinden Amerikalı göçmenler üzerine son zamanlarda yapılan bazı dikkatli gözlemler, yeni ortamın açıklanamayan bir şekilde baş formunu önemli ölçüde değiştirdiğini gösteriyor. Örneğin, Doğu Avrupa Yahudileri arasında Avrupa doğumunun başı, Amerikan doğumununkinden daha kısa ve daha geniştir; aradaki fark, Amerikan doğumunun ikinci kuşağında daha belirgindir. Aynı zamanda, diğer Avrupa milletleri de diğer türlerin değişikliklerini sergilerler, ancak tüm bu değişiklikler bir ve aynı Amerikan türüne yakınlaşma yönündedir. Daha kapsamlı çalışmalarla desteklendiğini varsayarak bu gerçekleri nasıl açıklayacağız? Her halükârda, kafa formunda kayda değer bir plastikliğe izin vermemiz gerektiği, bunun da çevre etkileri altında belirleyici değişiklikler yaşayabildiği görülüyor; Tabii ki, yaşamın herhangi bir anında değil, başın büyümesinin özellikle hızlı olduğu ilk günlerde. Böyle bir karakterin iletilip iletilemeyeceği ile ilgili bir sonraki soru tekrar yükseltmemize gerek yoktur. Ancak geçmeden önce, bu bilge bilgece söylenmesin. Kafatası bu kadar etkilenebilirse, o zaman içindeki beyin? Kalıtsal olarak uzun başlı uygun koşullar altında değişebiliyorsa, o zaman kısa süreli kalıtsal da nedir?

Kemikli kalıntıları ve özellikle kafatasları tarafından değerlendirildiği gibi, tarih öncesi insanların türleri hakkında konuşmaya devam ediyor. Doğal olarak konu belirsizliklerle kalır.

Tek başına, Java insanı adlandırmasının (Ape-man) nor-

mal olarak “eksik bağlantı” olduğu söylenir. Kafatasının tepesi, birkaç diş ve birbirinden belli bir mesafede bulunan bir uyluk kemiği, sahip olduğumuz tek şey. Araştırmacı Dr. Dubois, kalıntıların olduğu jeolojik tabakaların üçüncü çağın son dönemine ait olduğunu - yani, henüz kimsenin henüz güçlü bir şekilde geri izlenemediği döneme ait olduğunu varsayılması için ortaya oldukça güçlü bir kanıt koydu. Bununla birlikte, bunun bir proto-insan ya da sadece bir Asya maymunu türü olup olmadığı konusunda oldukça şüpheli kalması gerekir. Ara karakter, özellikle kafa biçiminde gösterilmiştir. Eğer bir insan, aptallığı göz önünde bulundurmamız gereken şeyden mahrum olmalıysa, eğer bir maymunsa, Java insanının muazzam bir beyni vardı.

Ayrıca bir şekilde tek başına ayakta duran Heidelberg insanıdır. Elimizdeki tek şey dişleriyle iyi korunmuş bir alt çene. Hayvan kalıntıları ile toprağın yüzeyinin seksen metreden daha altında bulununca tarih öncesi dönemler ölçeğindeki konumunun kesin olarak belirlenmesini mümkün kıldı. Bu teste göre, en şaşırtıcı sapmaların en eskisi kadar eski, Chelle-an (Fransa’daki Seine-et-Marne bölümündeki Chelles) denir. Çenenin kendisi, bir gorilin olduğu anlamına gelir. Hem çinko hem de son derece güçlüdür. Bununla birlikte dişler, insanın sorgulanmayacak kadar ötesindedir ve Avustralya’dan modern olmasa bile, Neanderthal düzeninin eski kafatasları arasında eşleştirilebilecek bazı ilkelik işaretlerine göre eşleştirilebilir veya belki de eşleştirilebilir.

Daha sonra, 1856’da Ren havzasında Duesseldorf’a yakın Neanderthal vadisinde bulunan bu tipten ilkinden sonra adlandırılan Neanderthal kafatasları grubunu düşünebiliriz. Alçak ve geri çekilen alına sahip dar bir kafa ve kalın çıkıntılı bir sırt, yine de herhangi bir gorilin beyin kapasitesinin en az iki katı olmasına rağmen, bunun bir maymun mu, normal bir insan mı, yoksa bir aptal mı olduğu konusunda tartışmakta olduğu öğrenilmiş dünyayı. Bu kalıntıların yaşına dair hiçbir kanıt bulunmaması talihsizdi. Bununla birlikte, bir süre sonra, benzer örnekler gelmeye başladı. Böylece, 1866’da Belçika’daki La Naulette Mağarası’nda, az ya da çok tarihlenebilir kalıntılarla ilişkili olan, çirkinlik eğilimi sergileyen bir kadının çenesi bulundu. Mamut, yünlü gergedan ve ren geyiği. Birkaç yıl önce, şu anda önemi takdir edilmese de şu anda Londra’daki

Kraliyet Cerrahi Koleji Müzesi'nde görölmeye değer olan ünlü Cebelitarık kafatası Cebelitarık'taki Forbes ocağının yakınında keşfedilmişti. Herhangi bir ziyaretçi ilk bakışta bunun günlük bir adam olmadığını fark edecek. Dar baş, alçak taç ve daha önce görüldüğü gibi en olağanüstü göz deliklerinin desteklediği, birbirinden geniş bir şekilde ayrılmış geniş çemberler gibi göze çarpan bir çıkıntı var. Ve diğer tuhaf özellikler kendilerini yakından inceleyerek ortaya çıkarır; örneğin, maymun biçiminde dişlerin düzenlenmiş olduğu at nalı formu ve kendi durumumuzda burun deliklerinin hemen dışından her bir tarafa doğru akan depresyonların yokluğundan dolayı yüzün ağız şeklindeki şekli ağzın köşeleri.

Ve şimdi, şu anda, karşılaştırmak için bu Neanderthal türünden yirmi veya daha fazla kişimiz var. En son keşifler belki de en ilginç olanıdır, çünkü iki ve belki de başka durumlarda adam doğru şekilde gömülmüştür. Böylece La Chapelle-aux-Saints'te, Corrèze'nin Fransız bölümünde, baş formunda Cebelitarık örneğini yakından hatırlatan bir iskelet, alçak bir mağara zemininde kazılmış bir çukurda bulundu. Sırt üstü uzanır, batıya doğru uzanır, bir kol başa doğru eğilir, diğeri uzanır ve bacaklar çekilir. Bazı bizon kemikleri, bir yemek sunmuş gibi mezarda yatıyordu. Sert, iyi işaretlenmiş bir Mousterian türünün çakmaktaşı parçalarıydı. Le Moustier' in barınağında da benzer bir cenaze töreni keşfedildi. Gövde sağ tarafında, sağ kol, kafasını dikkatlice düzenlenmiş bir yüzgeç yastığı üzerine destekleyecek şekilde bükülmüş; sol kol uzatılmış halde iken, el, her iki yüzünde yontulmuş görkemli bir oval taş-silahın yanında olabilir, açıkça orda tasarımıyla yerleştirilir. Neanderthal tipi bu adamlar için çok fazla, en azından orta paleolitik dünyanın sakinleri. Şüphesiz maymun gibi belli bir noktaya kadar kafa formundalar, ancak hemen hemen bütün ayrı özellikleri burada ve modern Avustralya yerlileri arasında burada ortaya çıkıyor. Ve yine de yeterince erkek, ölümden sonraki bir hayatta inanmak için yeterince beyinleri vardı. Bu konuda düşünülmesi gereken bir şey var.

Bununla birlikte, Avrupa dışına çıkmadan, en az iki başka tür baş tipini hesaba katmamız gerekiyor.

La Grotte des Enfants olarak bilinen Mentone mağaralarından birinde, düşük tabakalı iki iskelet ilkel tiptedir, ancak Neanderthal farklı olarak ve modern siyahilere yakınlıklar gös-

terdiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, hiçbir ilk siyahinin Avrupa'dan veya dünyanın başka herhangi bir yerinden tartışılmaz bir şekilde çıkması nedeniyle, şu anda bu ilginç ırk türü hakkında yapılması gereken çok az şey var.

Negroid kalıntılarının hemen üstündeki katmanda, aynı zamanda, Mentone'daki diğer mağaralarda olduğu gibi, bir tanesi tamamen dev olan, başka bir düzende olan kişilerin kemikleri idi. Bir grup Vezere kıyılarında bu isimdeki bir kaya sığınağında keşfedildikten sonra Cro-Magnon ırkı olarak bilinir. Bu belirli insanların Aurignacian olduğu gösterilebilir - yani, Neanderthal kafa biçiminin Mousterian adamlarından hemen sonra yaşamışlar. Bununla birlikte, daha önce de önerildiği gibi, Cro-Magnon türüne yakınlıklar gösteren Gale Hill birey gerçekten sürüklenme dönemine geri dönüyorsa, o zamanlar Avrupa'da çok erken saatlerde bir arada bulunduğu inandırıcıdır. En az iki çeşit ve bunlar öyle belirgindir ki, bazı yetkililer Neanderthal ırkını goril ve Cro-Magnon ırkını orangutanla ilişkilendiren, insan ve maymunlar, şirketten ayrılmadan önceki zamana kadar aralarındaki orijinal sapmayı izlerlerdi. Cro-Magnon kafa formu rafine ve oldukça gelişmiş. Alın yüksekliği yüksektir ve çene düzgün bir şekilde çıkarken kaş ya da alt çene Neanderthal tipinde olduğu gibi çıkıntı yapmaz. Bu yarışın modern Avrupa'da hayatta olup olmadığı, son bölümde de belirtildiği gibi belirsizdir. Belirli açılardan - örneğin, belirli bir yüz yetersizliğinde - bu insanlar olağanüstü özellikler sunar. Bazıları Dordogne bölgesinde hala bu tip erkekleri bulabileceklerini düşünüyor. Belki de neolitik dönemin kafataslarının nasıl tek biçimli olduğunu kanıtladıkları ve farklı geçişleri önerdikleri göz önüne alındığında, iki ana paleolitik insanın daha iyi görünmesiyle bir ölçüde akrabalık iddia edebileceğimizi düşünüyoruz. Bu kafa biçiminin bir rehber olarak alınabileceğini varsayalım. Ama olabilir mi? Kongo bölgesi pigmeleri orta kafalara sahiptir. Güney Afrikalı Buşmanlar, genellikle ırksal benzer olarak kabul edilir, uzun kafaları vardır. Genel olarak hepsinin ya da hemen hemen hepsinin bir ırksal tipte olduğu varsayılan Amerikan Yerlileri, kafa biçiminde önemli farklılıklar göstermektedir. Herhangi bir ırksal izin aldatmaya yükümlü olduğu tekrarlanmasına gerek yoktur.

Geride kemiklerini bırakmış olan en eski insanların sınıflandırılmasında belirli bir ırkın kafa yapısının kullanılmasını

yeteri kadar düşündük. Şimdi renk olarak adlandırılan başka bir ırk işaretine dönelim. Çünkü diğerlerinden daha az tatmin edici olabilse de örneğin saç, sıradan insanların doğal olarak yeryüzünde yaşayanları ırklara göre sınıflandırmaya çalıştıkları malzemedir.

Darwin öncesi günlerde Linnæus dört çeşit insanı, beyaz Avrupalıyı, kızıl Amerikalıyı, sarı Asyalıyı ve siyah Afrikalıyı ayırt ettiğinde, yapay bir sınıflandırma yapmaktan başka bir şeyin temelini vermeyi hayal etmedi. Muhtemelen insanın tek ve aynı türden olduğunu, sadece farklı iklimler tarafından farklılaştığını söyleyerek Buffon ile her durumda hemfikirdi. Fakat Darwinist doğal bir sınıflandırma arıyor. İnsanları gerçek kökenlerine göre ayırmak istiyor. Şimdi ırk ve köken onun için aynı şeyi ifade ediyor. Bundan dolayı, eğer biri bulunacaksa, bir ırk işareti mirası oluşturan tüm mülkiyeti ile var olmak zorundadır. Bu derin anlamda, renk bir ırk işaretine hizmet edebilir mi? Buradaki tek mesele bu.

Her şeyden önce, bir şekilde veya diğerinin renklendirilmesinin kullanımı nedir? Hiç fark yapar mı? Bu, elin kalbi gibi, faydalı niteliklerle devam edebilecek ama kendi başına anlamsız bir kaza gibi görünen bir şey mi? Bazı talihsiz insanların size söyleyebileceği gibi, renk hala varoluş mücadelesinde zorlu bir engeldir. Renk önyargısını diğer yaklaşımlarda göz önünde bulundurmamak, bu saatte cinsel seçimde rol oynayan parçayı inkâr etmek değildir. Alt hayvanlar (ilkel hayvanlar) seçimlerinde açık ve dikkat çekici bir biçimde dışarıdan bir eşleşme ile yönlendirilir. Bugün bile kadınlar ve erkekler başlarından ziyade daha çok gözleriyle evlenirler.

Bununla birlikte insanın renklenmesi çiftleşmenin amacına hizmet edebilmesine rağmen, erkek kuşların parlak biçimde renklenmesi gibi görünmez. Hayati coşkunun bir işareti olduğu için böyle kullanışlı bir kapasitesi olmasına rağmen cinsel cazibenin bir aracı olarak tamamen kullanışsız bir şey değildi. Renk şüphesiz ki iklimle sıkı bir ilişki içerisinde gelişmiştir. Bagehot'un ırkçılık dönemi olarak adlandırdığı dönemi hemen arka çağlara yerleştirmeliyiz bedensel farklılıklar başı farklı renkleri de içine alan insanlar arasında ortaya çıkar. O günlerde, doğal seçilimin büyük ölçüde vücut üzerinde etki ettiğini farz edebiliriz; çünkü zihin henüz hayatta kalmanın ana şartı olmamıştır. Gerisi, tarih

öncesi coğrafyanın meselesidir. Tropikal kuşakta, insan benzeri maymunların ve muhtemelen en erken insanların yaşam alanlarında siyah bir cilt güneş ışığına karşı korur. Öte yandan beyaz bir cilt - bu daha şüpheli olsa da - belki de daha soğuk enlemlerde güneş ısını tasarruflu hale getiriyor. Kahverengi, sarı ve kırmızı denilen ara bölgelere uygun ara renk tonlarıdır. Dünya coğrafi bölgelerinin tarih öncesi haritadaki veya iklimde gelişebilir farklılıklara karşılık gelen ırkların farklı tonlarının “karakterizasyon alanları”, aşağı yukarı tamamlanmış bir izolasyonda farklılaşma sürecini güçlendirme eğiliminde olmasını ayrıntılarıyla açıklamak zor değil.

Bununla birlikte bireysel esnekliğin insan renginin belirlenmesinde rol oynadığı unutulmasın. Hindistan’da yaşayan İngiliz sömürgeci, uzun bir süre kaldığı Doğu’da kara bir pigment deriyle, yaşamının geri kalanında çıkaracağı miktarı belirsiz Pears sabunuyla geri dönme eğilimindedir. Profesör Boas’ın çizgileri üzerinde, tropiklerde doğan ya da çocukluk çağında oraya taşınan Avrupalı ailelerin çocuklarında aynı kapasitede koruyucu pigmenti biriktirmek için keşfetmek amacıyla daha önce de bahsi geçen deneyleri yapmak gerçekten ilginç olurdu. Buna bağlı olarak, soğuk ülkelerde kara stokların renk açıcı olma eğilimi araştırılmalıdır. Arka planda da bireysel esnekliğin bu gibi etkilerinin çocuklara geçip geçmeyeceği ve mirasın bir parçası haline gelip gelmeyeceği sorusu sorulmaktadır.

Renk konusuna bir kez daha dikkat edin. Günümüzde medeni halklar kadar ilkel ırklar da kıyafet giyorlar. Başka bir deyişle, akıl yardımı ile beyaz kaba pamuklu kumaş elbiselelerinin ve güneş kasklarının üreticilerini de içeren karmaşık bir toplum geliştirerek güneş tehlikesini de atlattılar. Ancak, bu şartlar altında, teninin rengi aşağı yukarı bir lüks haline gelir. Günümüzde herhangi bir oranda koruyucu pigment, sosyal hizmet kapasitesi ile karşılaştırıldığında çok az sayıdadır. Renk, kısacası, hayati işlevini hızla kaybediyor. Bu nedenle kaybolma eğiliminde olur mu? Uzun vadede, belki de sadece çok uzun vadede, bir zamanlar doğuştan gelen işaret olduğu belirli iklim koşulları altında hayatta kalmak için bu genel uygunluktan ayrışacak. Olabildiği gibi, büyük ölçüde renk kaygıları üzerine kurulu olan ırk-önyargı, koyu renk ırklarının ortalama olarak, bunları mümkün kılacak gibi, akıl niteliklerini sergilemeyi başardığında, çürümeye mecburdur. Tüm iklimleri kapsayacak

şekilde gittikçe artan bir dünyada, beyazlarla eşit şartlarla rekabet etmek.

Bu nedenle ırk konusunu zihinsel yönüyle tartışmaya yöneldik. Burada, her zamankinden daha uygun bir kriter için hepimiz aynı gemideyiz. Akıl testi nedir? Aslında, zihin ve esneklik neredeyse aynı şeydir. Bu nedenle ırk, hayatın evriminde güçlendirici olarak, doğası gereği zihni sınırlayıcı veya engelleyici bir güç olarak görülebilir. Öyleyse, eski bilimsel öncesi ruh kavramına, bedene yabancı bir şey olarak geri dönecek miyiz? Böylece basitçe tıkanmış, engellenmiş ve aşağı mı sürüklenmiş? Bunu asla yapmaz. Beden ve ruh, bilimin çalışma amaçları için, kusursuz bir şekilde, yaşam çalışmalarında yardımcı olan kişiler olarak ve ortak bir gelişmeye konu olarak algılanır. O zaman kalıtımın her ikisine de eşit şekilde uygulanacağı varsayılmalıdır. Esnek zihin olduğu sürece, esnek beden olacaktır.

Ne yazık ki, vücudun en biçimlenebilir kısmı, aynı zamanda, canlı olduğu zaman, yani beyin olduğu sürece, gözlemlenmesi en zor olanıdır. Öyleyse, kesin bir kalıtım kriteri, bu çeyrekte geçerli olmayacaktır. Örneğin, beyin boşluğunun büyüklüğünün bir ırkı diğerinden ayırmak, sınırını çizmek için hizmet edeceğini belirtti. Hafifçe koymak için bu çok şüpheli. Kuşkusuz, ortalama Avrupalı, Avustralya ormanlarında yaşayan birisiyle karşılaştırıldığında, bu konuda bir avantaj göstermektedir. Ama o zaman kendi beden tipleri için o kadar çok yazmak zorundasınız ki, genel olarak daha büyük bir kafa ile giden daha büyük bir beden, sonunda kendinizi yalnızca soyutlamaları karşılaştırarak bulursunuz. Yine, Avrupa nefret uyandıran karşılaştırmalar nedeniyle/yüzünden ilk vazgeçen de olabilir; Neanderthal insanının bazı örneklerinde beyin boşluğunun tüm boyutunda, modern şairlerimizin ve politikacılarımızın herhangi birine işaret ettiği söyleniyor. Açıkçası, o zaman, bu testte bir şeyler yanlış gidiyor. Ayrıca, eğer ölümün ardından beynin kendisi de incelenmişse ve bunun kıvrımlarının şekli ve sayısı karşılaştırıldığında, kalıtsal beyin gücünün bu kriteri daha tatmin edici değildir. Bu şekilde bir aptal ve normal zekâyâ sahip bir kişi arasındaki farkı saptamak mümkün olabilir.

Aynı kalıtsal zihinsel bağış problemini deneysel psikoloji olarak bilinen yöntemlere maruz bıraktığımızda, bedeni

zihinselden ayıran belirsiz çizgiye geçiyoruz. Böylece görme, duyma, tat alma, koku alma ve hissetme keskinliği çeşitli ustaca aygıtlarla ölçülür. Gezginlerin avcı ırklarının şahin benzeri vizyonu hakkında getirdikleri hikâyeleri görmek, böyle bir karşılaştırmanın onların lehine olacağını düşünebilir. Haddon'un lideri olduğu Torres Straits'e yapılan Cambridge Seferi, bu konuya özel önem veren iyi eğitilmiş birkaç psikoloğu içeriyordu ve sonuçları, bu ilkel halkın duyuşsal güçlerinin, Avrupalılar ile aynı ortalamaya sahip olduğunu gösteriyor. Bu, yalnızca avcının oyunu çok uzak bir mesafeden görmesini sağlayan deneyimdir. Çoğu insanın saf akıl olarak kabul edeceği, bellek, dikkat, ilişkilendirme, akıl yürütme ve diğer kabiliyetlerin gücünü tahmin etmek için geliştirilmiş, aynı türde çok daha karışık testler var. Bu gibi testlerden bir diğeri ise uyarılara, el ve göz arasındaki koordinasyona, yorgunluğa, ürpermeye ve belki de hepsinden en ustaca olanı bedensel ve zihinsel bir anda ve bir arada olduğu solunum yoluyla gösterildiği gibi duyuşsal heyecan olayıdır. Ne yazık ki, psikoloji bu gibi durumlarda kalıtımın etkileri ile bireysel deneyimlerin etkileri arasında yüksek kültür veya çarçur edilmiş bir yaşam biçimini alıp almadığını ayırt edemez. Gerçekten de beden ve zihnin geçici durumu tamamen sonuçları etkilemeye bağlıdır. Diyelim ki bir adam geç kalktı veya uzun bir yürüyüşe çıktı veyahut bir öğünü kaçırdığı zaman açıkçası reaksiyon süreleri, hafıza kaydı ve benzeri, daha kötülerini için bir fark gösterecektir. Veya yine denek, deneyi çok çeşitli ruh halleriyle karşı karşıya getirebilir. Başka bir zamanda bıkkınlık duyabilecek iken, bir anda kibirle dolup, sahip olduğu üstün nitelikleri göstermek için endişe taşıyabilir. Meseleyi ilerletmek için değil, gelecekte ne olursa olsun, bu yöntemler şu anda ırkla ilgili zihinsel yeti ne olursa olsun herhangi bir kriter bulmaya uygun değil. İstatistikler açısından verimlidirler; ama bu istatistiklerin yorumlanmasında amacımızın ötesinde bir şey aramaktır.

Ama elbette, bununla karşılaştığımızda, olduğu kadar düzenli sistemin geri kalanından bağımsız, doğal bir eğilim olduğunu söyleyebiliriz. Önemli değil. Öncelikle, doğal eğilim fikrinin sabit bir mekanizmanın parçası olduğu düşüncesinin modası geçmiştir. Artık birçok durumda oldukça biçim verilebilir olduğu, bireylerde büyük ölçüde değişiklik gösterdiği ve herhangi bir temel türdeki bilinçli süreçleri, düşünceleri, his-

leri ve istekleri içerdği bilinmektedir. Yine, bir içgüdüğü nasıl izole edeceksin? Mesela emmek gibi, doğumdan kısa bir süre sonra görülen bu az sayıdaki yanıtlar, burada muhtemelen ebeveyn eğitimi ve genel olarak deneyim söz konusu olmadığı için kabul edilebilir. Peki ya cinselliğe yanıt veren dürtü ya da dürtüler grubu? Tecrübe hâlihazırda tam faaliyette olduğunda, bu yaşamın bir evresine kadar belirti göstermez. Gerçekten de psikologlar insanın çok az dürtülere sahip olup olmadığını hala tartışırken, aksine o çok azına sahip görünür çünkü pratikte her zaman bir diğerine karışır. Bu görüşe destek olarak, son zamanlarda Bay McDougall tarafından, dürtülerimizin en iyi testinin, belirli duygularda bulunabileceği önerilmiştir. Her içgüdüsel sürecin merkeze ileten bir parça veya mesajdan, merkezi bir parçadan ve bir dış parçadan veya dışarıdan oluştuğuna inanıyor. Düşünce ve iradenin karşılığı olan mesaj ve dışarı, deneysel olgunlaşma türlerinde değişikliğe uğrarlar. Öte yandan merkezi kısım, bilinç tarafındaki duygu yanıtlarına çok azı her zaman aynı kalır. Bay McDougall ve tüm insanlar için ortak, göreceli olarak/nispeten özel ve kesin yollarla/yöntemlerle dürtülerinde reaksiyona geçmek için kökleşmiş eğilimlerine hitap eden daha çeşitli karmaşık duygulardan kaynaklanan, korkma, merak, kızgınlık, iğrenme, kabarma, moral bozukluğu gibi hassasiyetle yaklaşılan tüm bu duyguların etkisini tartışıyor.

Yine de bunu sağlayarak, farklı insan ırklarının ayırt edilebileceği bir kritere ulaşır mıyız? Ne münasebet. Hayır, tam aksine, sadece duygularıyla değerlendirildiği gibi, insan Çin'den Peru'ya kadar her yerde aynı. Bunların hepsi tohumun özünde bulunur, ancak farklı gelenekler ve kültür dereceleri ön plana özel duygular getirme eğilimindedir.

Aslında, buradaki mutlak bir paradoks belirtilmelidir. Doğal olarak söylenecek olan, siyahi genel olarak beyaz adamdan daha duygusaldır. Yine de Şikagolu Bayan Kellor tarafından siyahi ve beyaz kadınlar üzerine gerçekleştirilen bazı deneyler, solunumda duygunun etkileri testi aracılığıyla, kesinlikle eski ikisinin daha heyecansız olduğunu ortaya çıkardı. Ve bu tür ispat yöntemlerinin değeri hakkında ne düşünülürse düşünülün, ilkel ırkların gözlemcileri, bir dans ya da başka bir sosyal etkinlik tarafından akort notasına düzen vermediklerinde çoğunu kayıtsız bırakmaya meyillidir. Öyleyse, aynı kültür

düzeyindeki diğer insanlarla paylaştığı, bir kalabalığın içinde yaşayıp hareket ettiği alışkanlığı gibi, heyecanlanma siyahinin kalıtsal mizacı olmayabilir. Ne de olsa medeni ülkelerde “kayıtsızlık” bilinmiyor. Bu yüzden zihinsel türün bir kez daha ırk işaretini aramak anlamsızdır.

Öyleyse, bu feryat ettiğiniz olumsuzluklar bölümünün sonucu nedir? İnsanın evrensel eşitliği ve kardeşliği sürüyor mu? Yoksa tam aksine, sert bir öjenik sistemine mi ihtiyaç duyuyor? Pratik bir öneri yolunda hiçbir şey önermiyorum. Sadece, antropolojik olarak kabul edilen -yani saf teori anlamında- ırk veya soyun, orada olduğuna inanmamıza rağmen, şu anda izole edemeyeceğimiz bir şey olarak kaldığını göstermeye çalışıyorum. Bu arada, uygulama teoriyi beklemelidir. Sırf önyargılar, kötü oldukları kadar, bilimin zamanından önce kötüye kullanılmasından daha kötü bir eyleme rehberlik eder.

İnsanın evrensel kardeşliği ile ilgili olarak, söylenebilecek en çok şey şudur: Her zaman için hızlı ve zor bir şey olarak ırkla ilgili eski fikirler açıkça düşüştür. Plastisite veya bir başka deyişle, çevreye uyum sağlama gücü, aklın ve hatta bedenin kalıplanmasında hiç olmadığı kadar büyük bir paya sahip olmak zorundadır. Fakat plastisitenin ırkla nasıl ilişkili olduğunu henüz bilmiyoruz. Kullanım mirası, bir şekilde, plastisite ebeveynlerin yavrularına etkilerini de dâhil ediyor olabilir. Ya da basitçe, plastisitenin daha geniş çapta üreme ile artması olabilir. Bu sorunların hala çözülmesi gerekiyor.

Öjenik ile ilgili olarak, uygar ülkelerde bile yaşamların geniş ve kalıcı bir şekilde ortadan kaldırıldığına dair hiçbir şüphe yoktur. Canlı doğan her yüz İngiliz'den ellisinin üremek için ve geri kalanının yarısının gelecek neslin dörtte üçünün hayatta kalamayacağı hesaplanmıştır. Ancak eleme seçici midir? Bir dereceye kadar böyle olduğundan şüphe edemeyiz. Ancak bunun sonuçları - esas olarak belirli hastalıklardan gelen bağışıklıktan mı, yoksa şehir atmosferindeki hareketsiz yaşam kapasitesinden mi, yoksa sosyal hizmet için istihbarat ve kapasiteden mi yararlanıp yararlanmadığına bakmaktır. O zaman, dikkatimizi bir ülkeyle sınırlasak bile, nasıl bir tür yetiştirileceğini söyleyebiliriz? Öte yandan, daha uzağa bakarsak ve karışık ırk ya da “melezleşme” sonuçlarını incelersek, yeni bulmacalarla karşılaşırız. Yarı soyun tatmin edici olmayan bir kişi olduğu doğru olabilir ve yine de yetiştirme koşulları bir şekil-

de azalınca kadar, ırk sorunu tam olarak olduğu yerde kalır. Ya da yine, yanlış algılamanın, bazılarının tuttuğu gibi, insan verimliliğini arttırdığı doğru olabilir; ancak, doğurganlığın artmasının yalnızca dünyayı aşağı tiplerle doldurmaya yol açmadığı gösterilinceye kadar, bir çözüme yakın değiliz.

Öyleyse, bu bölüm için pratik bir ahlak söz konusuysa, bu sadece şudur: antropologları ırk çalışmalarıyla ileriye gitmeye teşvik etmek ve bu arada hiçbir kasıtlılık yapmamak.

BÖLÜM 4

ÇEVRE

Bir çocuk doğduğunda, yılın dörtte üçünde zaten çevre etkilerine maruz kalmıştır. Gerçekten de ırk, gebelik sırasında hepsi için belirlenir. Bununla birlikte, ırk faktörü dışında bir şey olarak ele alınması gereken bu yüksek plastisite ölçüsü, doğum öncesi -yani anne soyluluk- çevreye iyi ya da kötülük için yanıt vermesini sağlar. Bu yüzden annelerin zayıf beslenmeye ve sağlıksız çevre koşullarına maruz kalması durumunda, kolaylıkla ırkımızın bozulduğunu varsayarak yanılgıya kapılabiliriz. Ve olduğu kadarıyla, sosyal reformcuların rahat bir nefes alması gerekiyor. Neden? Çünkü ırkı öjenik aracılığıyla geliştirmek, belli sınırlar içerisinde şüphesiz ki uygulanabilir olsa da bilgi isteğimizle gerçekleşmemiş bir olasılık olarak kalır. Öte yandan, fiziksel çevrenin iyileştirilmesi için oldukça dosdoğru bir iştir. Benzer topluluğunun tüm sınıflarının yararı adına ihtiyaç olan kamu vicdanını bu görevi üstlenmesi için harekete geçirebiliriz. Eğer uygar insan, türünün geri kalanından açıkça üstün olmak istemezse, esas olarak fiziksel çevre üzerindeki kontrolüyle ilgili olmalıdır. Geçmişte durum ne olursa olsun, insanın fiziksel çevresini, fiziksel ortamının yaptığı gibi yaptığını söylemek bugünlerde doğru gibi görünüyör.

Bununla birlikte, bu kabul edilse bile, maddi koşullarımızın en geniş anlamda, yaşamlarımızın şekillenmesinde çok belirleyici bir rol oynadığı gerçeği devam etmektedir. Dolayısıyla coğrafi çalışmaların önemi insan çalışmalarını da üstleniyor olması. Bir çocuğun gebe kalındığı andan itibaren, artık "coğrafi kontrol" olarak adlandırma adetin ne olduğuna bakılmaktadır. Hindistan'da doğan İngiliz ebeveynlerin çocuğunun durumunu ele alalım. Açıkça görülüp yaşanmayacağını ya da öleceğini belirlemek için çeşitli faktörler ortaya çıkacaktır. Sade olmak adına onlara üç olarak davranalım. Her şeyden önce, çocuğun belirli bir kültürel gruba ait olduğu; başka bir deyişle, ağzında Britanya İmparatorluğuna ait olduğunu temsil eden bir kâğıt parçası ile doğmuş olması. İkincisi, diyelim ki, mavi gözleri ve açık saç ve buna karşılık gelen bir anayasa ve ırk var. Üçüncüsü, iklim ve ona eşlik eden her şey var. Bu yaklaşımların ilkinde beyaz çocuk doğuştan üstün sayıldığı derece-

de sağlıklı ilgili yasalara daha dikkat etme eğiliminde olmasına rağmen, ırk ve iklim arasında egemen olan uyumsuzluk, eğer ülkedeki belli yaş kesimini kaldırmazsa, ölmesi kesin ihtimal. Muhtemelen İngilizler, kendilerini Hindistan'da muazzam bir bebek hayatının bedeli karşılığında iklim şartlarına alışabilirler; ama ödemeye razı olmadıklarını gösteren hiçbir şey göstermedikleri bir bedeldir.

Öyleyse, coğrafi kontrolün sınırları nedir? Etkisi nerede başlar ve biter? Konum, ırk ve kültür - onu yalnızca üç terimli bir soruna indirgemek için - eğer varsa, uzun vadede üçü hangisini diğerlerini kontrol ediyor? Unutmayın ki antropolog, uzun perspektifin tarihçisi olmaya çalışıyor. Yıllara dayanan tarih, yüzyıllara dayanan tarih öncesi, bin yıllara dayanan tarih öncesi- hepsini benimsemeye çalışır. İngilizceyi bir yandan Hindistan'da diğer yandan da Avustralya'da görüyor. Bir istila bir olayı kanıtlayacak mı, diğeri uzun perspektifli bir tarihin değerlendirdiği gibi bir olay soracak mı? Veya yine Amerika Birleşik Devletleri'nin güney kesiminde yaşayan beyazlar, siyahlar ve kızılar, şu anda çok az ortak bir klime sahipler. Farklı ırklar, farklı kültürler, ortak bir coğrafi konum- ileriye gören, sağduyulu antropolojik bakış açısına sahip, hoşgörülü tarihçi için bu kazancın açık sonucu ne olacak? Açıkçası burada şaşırtıcı bir şey var. Fakat bu muammanın hepsini bir kerede çözmeyi bekleyemeyiz. Bugünlerde coğrafya, antropo-coğrafya olarak bilinen model, antropolojinin önde gelen dalı olduğu iddiasını öne sürmektedir. Ve kuşkusuz, coğrafyada ayrıntılı bir toplama yapılması, bundan böyle antropoloğun ekipmanının bir parçası olmalıdır. [3] Bununla birlikte, Almanya'daki Ratzel ve Fransa'daki Le Play okulları, gerçek olamayacak kadar güzel olan genellemelerde yaratıcıdırlar. Diğer uzmanlar gibi, kendi çalışma markalarının önemini de abartıyorlar. Yaşamın tam anlamı, maddi koşulları bakımından asla ifade edilemez. Ratzel, adamın dünyanın bir parçası olduğunu açıkladığında derinden etkilenmediğimi itiraf ediyorum. Ya da bunu geliştirmek için endişeli olan hayranları, atmosferi veya havayı, hidrosferi veya suyu, litosferi veya kabuğu ve orta küre veya iç kütleli ayırt ettikten sonra, bu adamın aralıklı bir biyosferin en aktif kısmı olduğunu eklemeye devam ettiğinde, ya da gezegenimizin yaşayan çevre örtüsü, onunla ilgili son sözün söylendiğini hissedemiyorum.

Ya da bir an için çok fikir verici bir kitabın yazarı olan M. Demolins'i *Comment la route crée le type social* "Yol sosyal türü nasıl yaratır?" isimli eseri dinleyin. Önsözünde "orada yaşamlar var" diyor, "yerkürenin yüzeyinde sayısız farklılıkta halklar" var. Bu çeşitliliği yaratan sebep nedir? Verilen genel cevap, ırk. Ama ırk hiçbir şeyi açıklamıyor; çünkü ırk, çeşitliliğini neyin ürettiğini keşfetmek için eksik kalır. Irk bir sebep değil, bir sonuçtur. Ulusların çeşitliliğinin ve ırkların farklılığının ilk ve belirleyici sebebi insanların takip ettiği yoldur. Irkı yaratan, sosyal türü yaratan yol budur. Ve daha ileri gidiyor: "Eğer insanlık tarihi yeniden başlasaydı ve dünyanın yüzeyi değişmiş olsaydı, bu tarih kendi ana hatları içinde tekrar ederdi. Örneğin, kamu hayatının belirli tezahürlerinde, çok büyük önem verdiğimiz siyasi devrimlerde ikincil farklılıklar olabilir; ancak aynı yollar aynı sosyal türleri yeniden üretecek ve onlara aynı temel karakterleri dayatacaktır."

Özellikle doğrulanamayan bir kehanet biçimini aldığında, orada göstermelik inançla çekişen bir şey yoktur. Her halükârda, sağduyulu antropoloğun, tüm yumurtalarını bir sepete koymasından kaçının. Sorundaki her değişkene bağlılığını ortaya koymaya çalışmasına izin verin. Irk bir şey için sayılmalı ya da neden diğer hayvanlar bizi kendisine örnek almıyor ve elverişli yerleşim yerlerinde rakip medeniyetler kurmuyorlar? Neden insanlar sığır güdüyorlar? Biz rasyonel varlıklarız, başka bir deyişle, rasyonel varlıklar olmak içimizde var. Yine, akıl ve seçimi içine alan kültürün bir önemi olmaktadır. Asya stepleri vahşi atlarla insanın eline teslim edilmeye hazır olduğundan beri bunu tartışmak kolaydır, insan kaçınılmaz olarak atları evcilleştirmek ve göçebe yaşam kültürünün karakteristiğini geliştirmek için. Peki, ama neden insan, daha erkenden değil de atı geç evcilleştirdi? Ve neden Amerikan Kızılderilileri asla bizonu evcilleştirmede ve uçsuz bucaksız kırlarda kırsal yaşama adapte olmadı? Veya Afrika'daki modern siyah ve beyaz halk, neden filden yararlanmıyor? Bu tür şeyler yapılamadığı için mi veya insan nasıl yapılacağını bulamadığı için mi?

Bununla birlikte, tüm ödenekler, hala cepheye itmekle meşgul olan bir bilim dalında neredeyse affedilebilen abartılar için yapıldığında, antro-po-coğrafya, antropoloğun nasıl kullanılacağını öğrenmek zorunda olduğu kapsamlı bir tarihsel çalışma yöntemi olmaya devam etmektedir. Kabaca koymak

için, dirseğindeki dünya haritasıyla her zaman nasıl çalışılacağını öğrenmesi gerekir.

Her şeyden önce, değişmeyen insan dünyasını hayal etsin. Sırasıyla ısıyı, nemi, hastalıkları, bitki örtüsünü, gıda hayvanlarını, fiziki insan türlerini, nüfus yoğunluğunu, endüstrileri, devlet biçimlerini, dinleri, dillerin dağılımını ve diğerlerini ayrıntılarıyla açıklasın. Bu farklı dağılımlar birbirini nereye kadar destekler? Kendisini doğal bir şekilde açığa vuracak birbirine uyan pek çok şey bulacaktır. Örneğin ister Afrika'da ister Güney Amerika'da veya Borneo'da olsun, tüm Ekvator boyunca, siesta yapmaları amacıyla günün ortasında işten çıkmalarına karar verecek. Öte yandan, diğer şeyler pek de aynı fikirde olmayacak. Böylece, her şey koyu tenli olsa da Güney Amerikalılar bakır, Afrikalılar siyahi ve Borneo'nun insanları sarı olacak.

Belki de bu gibi tutarsızlıklar, onu insanlık dünyasını harekete geçirmeye sevk edecek. Tabiri caizse bunun üzerine farklı insan grupları arasındaki karşılıklı ilişkilerin yeni tipi üzerine fikir veren bir sirkülasyon olduğunu fark edecek. Şimdi, yalnızca fiziksel çevre ile ilgili değil, aynı zamanda daha hemen karşılık gelen sosyal düzeltmelerle ilgili olarak, ayrı bir tür tanımlamaları ile uğraştığı sürece, coğrafi düzeyde çalışacaktır. Bununla birlikte, muhtemelen orada bir medeniyetin doğduğundan ziyade burada onu göstermek için aradığında, doğrudan gelen genelleştirilmiş bir tanımlama veya tarihsel açıklama yeterli olmayacak. Yayılma, evrimin yalnızca bir yönüdür. Oysa bunun çok önemli bir yönü şimdi dünyanın coğrafi bölgelerine göre hızlı bir inceleme ile gösterilecektir.

Daha bilinenlerden daha az bilinenlere aşamalı olarak ilerlemek için Avrupa ile başlayalım. Lecky "insan aklının Avrupalı döneminden" bahsetti. Bu dönemin coğrafi ve fiziksel alanı nedir? Öneriyi Profesör Myres'ten ödünç alıyorum, gelişimin üç aşamasına ayırabiliriz. İlk olarak nehir vardı; sonra Akdeniz oluştu, son olarak da günümüzdeki Atlantik evresi. Böylece, başlangıçta, Nil ve Fırat vadilerinin her biri hem muhteşem hem de kalıcı olan medeniyetlerin vatanıydı. Ancak kendiliğinden, birdenbire ortaya çıkmamışlardır. Eğer nehirler insana yardım ettiyse, insan da sulama sistemlerini icat ederek nehirlerle yardımcı oldu. Ardından, eğer Hint ve Çin uygarlıklarını ortadan kaldırırsak, Girit uygarlığının yaşadığı

ğı günlerden Orta çağın sonlarına kadar, daha küçük kültürler olan Peru ve Meksika ile, Akdeniz havzası tüm dünyada yüksek yaşamın odak noktasındaydı. Bu ikinci aşamayı özellikle dikkate alacağım, çünkü özellikle coğrafi bakış açısından öğreticidir. En sonunda Amerika'nın keşfedilmesinden bu yana, ilk olarak Akdeniz koşullarında uygarlaşmanın bir aracı olarak ortaya çıkan deniz ticareti, tabanını Atlantik kıyılarına ve özellikle de bu doğal liman topraklarına, Britanya Adaları'na kaydırdı. Doğu ve Batı Yarımküre açısından düşünmeyi bırakmalıyız. Modern zamanlara uygulanabilir olan gerçek ayırım, tahminen Avrupa merkezli toprak yarımküresi Atlantik kıyılarıyla, Pasifik'e denk gelen deniz yarımküresi arasındadır. Pasifik gerçekten bir okyanus; ama Atlantik her gün daha fazla bir "ringa göleti" haline geliyor.

Öyleyse Karadeniz'i de içine katıp, bakışlarımızı Akdeniz havzasına sabitleyerek dünyada belki de başka hiç olmadığı gibi bir karakterizasyon alanı olarak hareket edebilme, bir zamanlar çeşitli halkların tattığı ve deniz yoluyla özgürce birbirine karıştığı yaratıcılığına sahip olduğu burada sınırları belli bir coğrafi alanı idrak etmemiz de kolay. Dikkat edilmesi gereken ilk gerçek, onu içine alan çitin bütünlüğüdür. Pirenelerden Ararat'a kadar, buruşuk bir masa örtüsündeki dağ sırası gibi Alpin kıvrımları, güneybatı ve çölün geri kalanını çevrelemeye devam eden İspanyol Sierralar ve Atlas dağları uzanır. Daha sonra, denizle ilişki kuran kıyıların şekli, özellikle kuzey kısmında yarımadalar ve adalarla çökmüş ve suya batmış dağlık ülkenin kalıntıları. Bu aynı konumlama, iklim tarafından avantajlı fauna ve flora (insan dışındaki belirli bir bölge veya biyosferdeki canlı biyolojik varlıklar) ile bağlantısı dikkate alınan, aslında politik yaşamın süreksizliği bağımsızlığı açıklamak için kendine yeterliliği önlenir. Kurak yaz nedeniyle iklimsel kar çizgisi-ne doğru uzanan orman kuşağı ve tepelerle çıkıntılar arasında kalan dağınık haldeki önemsiz vahalar gibi en ufak bataklık ovalarda asmalarını, zeytinlerini ve mısırlarını yetiştirmek için altında fırça kayış, basit avcılıkla kazanan insan yığınları.

Öyleyse kuzey kıyılarındaki insan, uzun bir süreç içerisinde çevresinin yardımını almaktan ziyade, baskı altına alınmış ve kitle hareketleri imkânsız hale gelmiş olmalı. Bozkır topraklarından kuzeydoğuya ya da orman topraklarından kuzey batıya doğru büyük göç dalgaları sadece damla damla aka-

rak derecikleri ve zaman zaman insanlığın küçük havuzlarını oluşturarak uzun dağ geçitlerinde gürültü koparacaktı. Antik Attika'da olduğu gibi, dağdaki, kıyıdaki, ovadaki ufak tefek anlaşmazlıklar egemen ayrımları güçlendirebilirdi. Aksine, Akdeniz'in güney tarafında açık olduğu yerde, eğer ülke büyük ölçüde çöl olsaydı, ilkel koşullar altında homojen bir ırkın çoğalması için neden olacaktı. Neolitik dönemde Akdeniz'in karşı kıyısını koloni haline getiren ve doğuda Yukarı Tuna'ya olduğu kadar, İskoçya'ya, ılık Atlantik kıyıları boyunca kanat açan, güney ve doğudan geçerek Mısır, Arabistan ve Somali'yi, muhtemelen her iki yönde de daha da uzağına giderek istila eden, oval kafaları ve yüzleri ile hafif ve koyu renkli insanları, büyük olasılıkla Akdeniz ırkının gerçek kaynağı olarak Kuzey Afrika'ya yerleştirmemiz gerekiyor. Bununla birlikte, açık deniz yaşamı beraberinde kar getiren derslerin öğrenilmesi nihayet, esasen deniz yoluyla ticareti gerçekleştirdiği bir çağda, Doğu Akdeniz'de kıtalar arası, açık deniz yaşamına uygun gerçek yaşam başlamış oldu. Yarımada biçimindeki kuzey kıyıları için şanslı. Güney kıyılarında yer alan Kartaca ise karşılık vermeyen cesur bir deneyim olarak kabul edilmelidir. O zamanlarda, cesaret ve akıl denize açılmak için yeterli olduğu kadar, medeni cesaret Akdeniz havzasında denizciler için ideal bir yuva olduğunu kanıtlamıştır. En azından coğrafi faktör neden olduğu kadar sonucun da parçasıydı.

Şimdi kuzeyden öteye erken Akdeniz halklarının, barbar yabancıların üreme alanına, çevrelerindeki yerleşik sivil yaşamın baş tehdidini oluşturan yere doğru ilerliyoruz. Kuzey Avrupa ile kuzey Asya'yı biçimlenmiş tek coğrafi alan olarak dikkate almak zorunluluktur. Küçük Asya, beraberinde Fırat vadisi ile daha az derecede Arabistan, Akdeniz bölgesine aittir. Hindistan ve Çin, aralarında uzanan Asya'nın güneydoğu köşesiyle, daha sonra ayrı ayrı ele alınacak başka bir sistem oluşturur.

Doğal olarak Avrasya'nın kuzey kısmı, yani tarımda değişikliğin olmadığı yerlerde, dört iklim kuşağından oluşmaktadır. İlk önce doğuda yüksek platolardan geçerek güneye doğru dağ sırasına ulaşır. Daha sonra, aşağı Tuna'dan Çin'e kadar bu çizginin kuzeyi düşük bir seviyede çayır ve step ülkesinin, buzul çağının ılıman dönemleri sırasında bir iklim kuşağı ve ardı sıra Atlantik'e kadar uzanmıştır. Sonra günümüz Sibirya'sında,

kuzeyde biraz daha öteye geçerek, iyi gelişmiş bir orman kuşağını hala bulabiliyoruz. Kuzey buz denizinin eşliğinde uzanan ren geyiği likeni olarak bilinen likenlerden biraz farklı donuk tundra toprağı, örnek vermek gerekirse, batıya giderken bu bölgeyi de daha ılıman adalarımızda bulunan bataklık ve bozkırın bulunduğu kurak toprakların bölgesi olarak sunmaktadır.

Dağ kuşağı, tüm uzunluğu boyunca genel olarak Asya'nın yüksek plato ülkesinden geldiği sanılan Alp ırkı adı verilen yuvarlak kafalı halkların yurdudur. Batı Avrupa'daki bu yuvarlak kafalı insanlar, tepelerin olduğu yerlerde görünüp, orta Fransa'nın dağlık bölgelerinden geçerek Bretonya'ya kadar uzanır ve "hatta Britanya Adalarına bile ulaşırlar. Kalıcı nüfusun arasında kendileri adına herhangi belirli izler bırakmadan ayrılmalarına rağmen, bronz kullanımını (muhtemelen yakın doğudaki Mısırlılarla temas yoluyla edinilen bir icat) burada öğrendiler. Avrupa'nın diğer ucunda Yunanistan'ı sürekli ama sınırlı bir nüfuz ile etkilerken, Küçük Asya'da heybetli Hititler, tepelerinden çıkıp ileriye doğru ilerlediler, bu arada insanlar Yahudi karaktere sahip olduklarını ama henüz Sami olmadıklarını söylediler. Ama bu yuvarlak kafalar tek bir ırk mı? Profesör Ridgeway, uzun yüzlü Boer atının, Basutoland dağlarında kısa süre sonra yuvarlak başlı bir midilli haline gelmesi gibi, dağ insanların soyunu hesaba katmaksızın, birkaç kuşak içerisinde etkisine ilişkin oldukça paradoksal bir teori ortaya koydu. Bu hemen hemen kesinlikle çevrenin etkilerine fazla değer vermekle ilgili. Aynı zamanda, bilgimizin şu anki durumunda, yuvarlak başlılığın uzun vadede dağ yaşamıyla ilgili olduğunu onaylamak ya da reddetmek için çok erken olabilir.

Bundan sonrasında otlaklar dikkatimizi çekti. İşte atların ve bu nedenle de at eğiticilerinin cenneti. Pek çok geri püskürtülmeden sonra gelen, kendilerini modern Türkler olarak adlandıran Asyalı yağmacı kalabalıklar Akdeniz kordonuna doğru ilerlerken, diğer yandan da Mançu egemenliğinde inşa edilen ve fayda etmeyen Çin Seddini de aşarak zaferler kazanıyor, Çin içlerine akınlar düzenliyordu. Bozkır ülkesi ve at evcilleştiren insanlar göz önüne alındığında, daha cesur antro-po-coğrafyacılar ile tüm yaşam tarzının gelişimini izlemek için, göçebelik, bol yiyecek, yaşamını sürdürmek için ihtiyaç duyduğu ve zorlukla bulunduğu süt diyetini, komunal sistemi, otoritenin patriarkal tipini de içine alan, tüm göçebe yağmacı topluluğu ve ben-

zeri grupları çekirge sürüleri gibi ileriye hareket ettiren kervan sistemini araştırabiliriz. Ancak, daha önce de belirtildiği gibi, önce atın evcilleştirilmesi gerekiyordu. Batı Avrupa'daki Paleolitik insan bol miktarda at etine sahipti. Lyon kentinin biraz kuzeyinde, Solutr  de yüz metre uzunluğunda ve on metre y  ksekl  ğinde bir    p atığı, çoğu genç ve yumuşak atların kemiklerinden oluşuyor. Bu da gösteriyor ki, eski avcılar, Güney Afrika'da benzer Golgota'yı geride bırakan Buşmanlar gibi umursamaz, eşit ölçüde tutumsuz bir biçimde zaman geçirerek nasıl eğ leneceğini biliyordu. Oysa görünüşe göre paleolitik insan atı evcille  tirmede. Aslında   vre sadece ipucu v  rebilir ve insan onu kabul etmek hazır olmayabilir.

Nem sayesinde çalı   ırpının tutuşması önlenirken, kuzeyin orman arazisi adil bir biçimde avlanmayı sağlar, ama her ne olursa olsun, bitki örtüsü ve ormandaki açık alan etkisinin üstesinden gelmek için yalnızca ta   silahlar aracılığıyla olduğu sürece, insanın verimli biçimde üremesine uygun olduğu    p-helidir. İlk evi sözüm ona İskandinav ırklarının olduğu yerde, T  ton dünyasının geniş uzuvlu açık tenli insanları hala gizemli bir şey olmaya devam ediyor olsa da şimdi moda yer almak Asya'dan ziyade Kuzeybatı Avrupa'da yer almak ve öyle ya da böyle, bir zamanlar su tabakalarının olduğu varsayılan dünyanın geri kalanından izole olmak. Nerede olursa olsun bir taraftan bazı avcılar ve diğer yandan ilkel tarımcılık tarafından belki kırsal a  ı  kanlıkların değiştirilmesine olanak tanımak için otlaklar yeterli olmalı. Atlar için de m  kemm  l bir ülke olan Kuzey Afrika'dan gelen Akdeniz insanları, Asya steplerinin insanlarıyla rekabet içine girebilir. Tarihin ışığında Tacitus'un Almanları ortaya çıktığında, başta Danimarka sahilleri boyunca berbat halde bulunan kemikler, kabuklar ve ta   aletleri de içine alan ve kıyıya vuran enkazla geçinen,    p yığınlarının ziyadesiyle üstesinden gelen bu insanlar ormancı değil, ama her halükârda yaşamlarıyla pek çok açıdan ormanın sakinleri, aynı zamanda koruyucusuydular.

Tundranın içinde, hepsinin ren geyiğine bağlı olduğunu söylemek yeterli. Bu hayvan Laponyalı varoluşunun tümü ve sonudur. Nansen, Grönland'ı geçtikten sonra, iki Laponyalı ile denize a  ıldığında, yanındaki kişilerin dikkatini, limanda kendisini ağırlamak için toplanan insan kalabalığına doğru y  nlenirdi. "Ah" dedi, yaşlı ve daha d    nceli olan çift: "eğer onlar

sadece ren geyiği olsaydı!” Çok sayıda insan rahat etmek için saklasa da ren geyiği yiyeceğın yanısıra sütü de verimlidir. Aksi halde avcılık ve balıkçılık, hem de erzak dolabına hizmet etmelidir. Sibiryâ tundraları boyunca ren geyiğine sahip olmayan oymakların veya oymak kalıntılarının hali gerçekten de sefil durumda. Diğer yandan Koryaklarda ve bazıları da Çukçilerde olmak üzere, oradaki vahşi rengeyiği bolluğu, kendi başına avlanmada yeterli olmaktadır.

Şimdi de zoolojik olarak, kuzey Avrasya’dan hemen hemen onun eklentisi olarak görülen, tam anlamıyla Asya bölgesinin devamı olan Kuzey Amerika’ya, örneğın Eskimoların yaşadığı tundraya geçelim. Çok farklı bir fauna ve flora sahip olmasına rağmen, Güney Amerika muhtemelen insanın ilgilendiği kadarıyla aynı coğrafi bölgenin bir parçasını oluşturuyor, ancak buna çok erkenden ulaştığını düşündüren bir kanıt var. Bununla birlikte, Amerikan Yerlilerinin tarihçesi için daha fazla veri elde edilene kadar, coğrafi veya diğer büyük kuvvetleri yalnızca tahmin edilmelidir. Çünkü sırf burada insansı maymunlar bulunmuyorsa, bu bölgede insanın ilk kez görüldüğü dönemle alakalı olarak yerli insan, umulmadık derecede yüksek ilgi görür. Eskimo ve muhtemelen kuzeybatı kıyısındaki somon-balıkçı kabileleri hariç, tüm kıta için bir olan ırk tipi, Asyalı Moğollarinkine oldukça uzak bir benzerliğe sahiptir. Göçmenler Kuzey Asya’dan transit bir geçiş yolu bulmakta da zorluk yaşamıyor. Kara köprüsü üzerinden geçiş hali hazırda rağbette olsa bile, Aleut adaları insanın faydalanması için çok erken tarihte kapatılmıştı, her zaman Bering boğazı aracılığıyla geçiş vardı, Alaska’daki kalıntıların da kanıtladığı gibi, eğer Mamutları taşıyabildiyse, insana kesinlikle dayanabilir.

İnsan karşıdan karşıya geçtiği zaman, dağılımının harekât tarzı nasıldı? Bu noktada coğrafya bize şu anda çok az şey söyleyebilir. M. Demolins, -ki bu doğrudur- üç güzergaha işaret eder, birisi Rocky dağları boyunca, sonraki Kanada bozkırlarının merkez bölgesi ve üçüncüsü de en doğudaki büyük göller. Ancak bu gerçekte bir varsayımdır. İleri sürülen gerçeklikler yoktur. Doğrusunu söylemek gerekirse, dağılımla ilgisi olan kanıtın, fiziksel tip baştan sona tek düze olduğu için, bu alanda varlığını sürdürmesi çok zor. Bazı ilginç göç hatları, aynı dil türünün geniş ölçüde bölünmüş bölgelerde ortaya çıkmasıyla belirtilir, ki en çarpıcı örneği ise, Alaska sınırının kuzey-batısın-

da Atabaskan olarak adlandırılan bir dil ailesinin ortaya çıkmasıdır; güney-batı Oregon ve kuzey-batı Kaliforniya'daki bir ya da iki noktada ve yine Meksika sınırının diğer tarafında yer alan Utah ve Colorado hattının dağlık güney arazileri boyunca, dillerin mutlak bir çeşitliliği etkili olmaktadır. Bu dağılımdan sonra, güney ucundaki dağ sıralarından, Alaska'dan, Rocky ve Pasifik yamaçlarından geçerek bugünkü habitatlarına gelen Apaçiler takip edildi mi? Bu yüzden de genellikle kuzeye doğru yayılmış kavimlerin, daha öncesinde, buzullaşma döneminde güneye sürüldüğünün işaretlerini göstermeyi düşünen birisi olabilir. Bu nedenle de çözülmesi gereken ilk konu, yerleşik Amerikan insan tipinin kalıntılarıdır.

Güney Amerika'ya bir bakış yeterli olmalı. Coğrafi olarak üç bölgeden oluşur. Batı'ya doğru, oldukça yüksek bir düzeyde iki ya da daha çok kültürün evi olan, Meksika'dan Şili'ye kadar uzanan, Pasifik hattında sıralanan temiz ve sağlıklı yaylaları-mız var. Daha sonra doğuda, akarsuların akıntısını kapsayan, sağlıklı tepelerin yükseldiği, vahşi hükümetin insan teşebbüsünü engelleyen, buharlı ekvator ormanları var. Ve aşağısında, yerli halkın gücünü ortaya çıkarmak için sadece atların ihtiyaç duyduğu, çayırlardan oluşan geniş otlaklık ovalar. Atın evcilleştirilmesi konusunu bitirmeden önce, coğrafi uyum ile insan hünerinin kaynaşmasından, birbirinden nasıl faydalanacağını göstermeye, bir icadın, genellikle eski geleneklerle yaşadığı, oldukça geri kafalı olduğu sanılan ilkel ırkların kültürel yaşamında bile nasıl hızlıca devrim yaptığını önemsemeye geçekten değer. Avrupalılar Kuzey Amerikalı Kızılderililer ile ilk karşılaştıklarında orada balıkçılık ve avcılıkla uğraşan insanlar buldular, bu doğru, ama ikinci bir faktör olarak tarım güneyde olduğu kadar, doğu Mississippi'de her yerdeydi ve tüm yerleşim birbirinden uzak halde, dağınık köylerden oluşuyordu; bu yüzden keşif öncesi günlerde onlar, büyük ölçüde güven ve barış içinde eğleniyor görünüyorlardı. Beyazların gelişiyle birlikte eski sınırlar geçerliliğini kaybetti ve etkisiz hale getirerek yerlilerin de düzenini bozdu. Aynı zamanda at ve silah tanıtıldı. İşgalcilerin acımasız baskısı gerçeğiyle karşı karşıya kalan yerliler, olağanüstü bir hızla karmaşık bir yeni varoluş biçimine, bozkır yaşamına adapte oldu, aksi takdirde var olduklarına zorla el konulup her şeyden mahrum kalabilirlerdi. Bazı şeyler ne şartlar ne de sonuçlar aynı olmasa da Güney

Amerika'nın geniş otlaklık ovalarında ortaya çıkan, ilk bakışta çok toprağın yerli çıktısı gibi görünen Patagonyalılar gibi Kızıl-derili atları, gerçekten de müdahaleci kültürün son yan ürünü olduğu ortaya çıktı.

Şimdi, Austral bölgesinden çok daha uzağa, anakaradan Mercan Adasına kadar uzanan çok sayıda büyük adası ile denize doğru uzanan dağlık kara parçalarının arasında kalan Endonezya yoluyla güney Asya'ya, iki yaşam rezervuarı olan Hindistan ve Çin'e geri dönelim. Doğu Pasifik'teki Paskalya Adasından deniz aracılığıyla derhal bu noktadan Madagaskar'a yayılma gösterirken, Cavali göçmenleri ve büyük olasılıkla Gineli olan yerlileri bulduğumuz yerde dil Malaya-Polinezya tipindeyken, bu hatırlanmalı ki, burada Akdeniz'den daha büyük ölçekte bir denizci evine sahibiz.

Hindistan ve Çin, kendi hesabına coğrafi eyaletler statüsünü hak ediyor. Her biri bir yerleşim alanıdır ve bir kez yerleşim yeri söz konusu olduğu zaman, orada göçmen sınıfları ayıklayan çevreyle iş birliği halinde kültürel etki de vardır; örneğin Mısır'da gördüğümüz gibi, karakteristik fiziki bir tip ya da bir çiftin, biri kaba ve biri daha güzel, görünüşe göre diğer ırkların ortaya çıkışından tüm tarih boyunca devam eden sürekli akışa rağmen. Bununla birlikte Hindistan ve Çin, kuzey Avrasya'dan gelen, büyük kapsamlı ve böylesine çeşitli fiziksel koşulları da içine alan istilalar ve aynı zamanda, uzun yıllar boyunca Güneydoğu'da servet aramak isteyen gruplar yüzünden çok acı çekti.

Ne de ters yönde daha erken bir hareket olasılığını göz ardı etmemeliyiz. Endonezya'da, orangutan ve Asya maymununun evi, Java insanından bahsetmek yerine, birçok otorite insan ırkının orijinal evini yerleştirdi. Paleo-coğrafya ile ilgili çalışmaların en çok durulanı ile ilgili düşünceleri içeren konulara hafifçe değinmek akıllıca olacaktır. Geniş derinlikten çağırıldığı batık kıtalar yine çökmekte olan alışkanlıklarına sahiptir. Bu nedenle, Endonezya adaları arasında olsun olmasın, insanlara kara köprülerinden (çeki köprülerine, hemen hemen denebilecekleri) sahip olmaktan kaçınalım. Yeni Gine, Avustralya ve Tazmanya arasında veya Hint Okyanusu yoluyla Endonezya ile Afrika arasında. Irk türlerinin mevcut dağılımı hakkındaki meraklı gerçeklerin kendileri için konuşmasına izin

verin, bu arada bir ırksal türün tespit edilmesindeki zorluklar aklıma geldi.

Hepsinden de en dikkat çekici olanı, yün saçları ve koyu teniyle siyahi insan varlığının dağılımıydı. Onların alanı kesinlikle Endonezya etrafında bir yerlerde doğum alanı olduğunu gösteriyor. Batı ucunda Afrika siyahileri, okyanus adaları boyunca Papua Yeni Gine'den Fiji'ye kadar Doğu ucunda ise Papualılar ve Melanezyalılar. Pigme olarak da anılan siyah cüce ırkı tarafından da bir dizi bağlantı sağlanır. Bu geçerli görüşe rağmen onların siyahileşmede nereye kadar şüphesiz ve belki bir ihtimal erken tecrübesi bilinmiyor veya esmer tipin kafatasının erkenden oluşması nedeniyle çocuksu karaktere eğilimiyle birlikte, Afrika'da, Kongo bölgesinde birkaç pigme grubu, Güney Afrika'da ise Buşmanlar ve akraba soyları var. Ardından Andaman adalıları, Malezya yarımadasının Semang insanları, Doğu Sumatra'nın Aket insanları, yok olmuş Cava Kalangları, insansı maymun türlerine bazı yönlerden benzer olduğunu söyledi, Filipinli Aetalar ve cücelerin şaşırtıcı derecede yüksek kültüre sahip olduğu son olarak Hollanda Yeni Gine'sinden bildirildi, insan enkazının pek çok dağınık parçası gibi. Sonunda bakışlarımızı güneye çevirirsek, yakın zamana kadar cüce siyah ırkın Tazmanya' da yaşadığını görüyoruz. Avustralya'da bir cüce siyah ırkın veya Papualıların kanında da aynı şekilde tespit edilebilir.

Burada insanın gerçek yayılımının izlerini takip ediyor muyuz? Bunu söylemek imkânsız. Bu kesin olmasa bile, yüksek ihtimaline rağmen, insanın tek bir noktadan geldiği kesin değildir. Eğer öyleyse, neredeyse başlangıçtan itibaren, farklı iklimlere uyum sağlayabilmesi için kendine has bir benzersizliğe sahip olması gerekirdi. Kaplan, sıcak Hint ormanından dondurucu Sibiry tundrasına kadar uzanabilir; ama insan, diğerlerinin ötesinde kozmopolit bir hayvandır. Her nasılsa, tek bir orijinli teoriyle dünyanın her bölgesine doğru yola koyuldu ve oraya vardığında, belki de yerel rengini elde etmek için zamana ihtiyacı olsa da sonunda hedefinde olmayı başardı. Hem ırk hem de kültür çizgisinin coğrafi fırsattan yararlanılması ile iyi bir ilgisi var gibi görünüyor. Avustralyalılar ve cüce siyah ırkın öncüleri, son derece uzak bir zaman içinde, şüpheli olmadığımız bir süre sonra, Austral adalarını nasıl ele geçirdiler? En azından kesin olan, zorlu bir engeli geçmeleridir. Wallace'ın

çizgisi olarak bilinen şey, Bali ve Lombok adaları arasında uzanan ve kuzeye doğru Celebes'in batısına doğru devam eden derin kanala karşılık geliyor. Doğu tarafındaki fauna Asyalı özelliklere sahip değildir. Yine de bir şekilde mükemmel insan, insan ve köpekte onunla, tuhaf görünümdeki tek delikliler ve keselilerle Avustralya'ya girdi. Haeckel, insanın çakal gibi oynayarak köpeği takip ettiğini, onu izlediğini öne sürdü. Ancak bu kulağa oldukça saçma geliyor. İnsan, zoolojik bölünme boyunca, feribotla kendisini taşımak ve sadık köpeğini yanında ya da ağaç kütüğünden yapılmış kayığında götürmek için yeterince denizcilik bilgisi edinmiş gibi görünüyor. Bununla birlikte güvenilecek gerçekliklere sahip oluncaya kadar bu konularda kural koymak, boşluğun ağzına kadar varsayımlarla doldurulmasına izin verilmesi gibi affedilmez bir hata olur.

Doğal bir yaklaşım sergileyen güneydoğu Asya, batı, güney ve doğu, bu geniş güney dünyasının diğer uzantıları hakkında bir iki veya daha fazla söz söylemek adına gerçek incelememiz olarak kalmayı sürdürüyor. Tüm hepsi için, siyahilerin Afrika'sı, yani güney sahrada bir Afrika yoktu. Ekvatorial orman bölgesinin yakınında ve içinde hüküm süren saf tür, daha açık ülkeden atılan ırktan önce, darının elde edildiği daha kuzeyde, muz yetiştirmek gibi tarımsal uğraşlar sergiler. Başka yerlerde Akdeniz tipinin davetsiz kırsal insanların her türlüşünün karışımı ile oluşan, bununla birlikte baskın çıkma eğilimi taşıyan siyah kan ve bu yüzden Fulahları ve benzer soyları, çölde otlaklar boyunca sınırlanan batıya götürüyoruz; Yukarı Nil'in bataklıkları arasındaki Nil yöresine ait halkı ve Buşmanlar ve yakın akrabaları Hottentotları güneybatının en ucuna, çöl ülkesine sürükleyen, doğu ve güney boyunca Bantu halkları. Afrika'nın zengin bir fauna ve bitki örtüsüne, çok fazla mineral zenginliğine ve iç kesimleri bakımından, kıyıları için olmasa da oldukça çeşitlendirilmiş fiziksel bir yapılandırmaya sahip olduğu eklenebilir; yerlilerin bu nedenle, çevrenin kaynakları olarak kendilerinin de kabul ettiği, yöreye özgü yüksek bir kültüre erişip erişmediklerinden şüphe edilebilir. Demir kullanımı Afrika'da icat edildiyse, bazılarının inandığı gibi, bu fırsatın onu kavrama kapasitesinden başka bir şey olmadığını ispatlayan başka bir kanıt olacaktır.

Avustralya yerlilerine dair bir şeyler zaten anlatılmıştı. Cüce siyah ırkı ya da siyahilerin kanındaki soydan farklı ola-

rak, genelde, Malezya yarımadası ve Doğu Sumatra arasındaki iki bölgenin bağlantısı, güney Hindistan'daki orman kabileleri ve Sri Lanka ormanlarında yaşayan Vedda insanları tarafından Drevidiyen nesli öncesine ait kabul edilir. Ayrıca, Neanderthal türünün en yakın benzerleri modern Avustralya'da bulunan tarih öncesi kemiklerini gözlemlemeye değer olabilir. Avustralya'daki bu ilk sömürgeciler, hafif mobilyalı iskânları oldukça hoş buldular. Özellikle tehlikeli hayvanlar yoktu, bu yüzden de daha sert iklimlerde olduğu gibi, avlanma, bir insanın cesaretini hesaba katmak için oldukça zor bir şeydi. Bir diğer gerçekte, soyutlanma ve istilacı insan baskısının yokluğuuydu. Sebepleri ne olursa olsun, net sonuç, çok uygun bir çevreye rağmen, insan iç kısımlardaki hiç gelişme göstermeyen çöl bölgelerinden uzak durmuştu. Maddi rahatlık ve kolaylığı bakımından, yaşamlarının hoyratlığı bize dehşet verici geliyor. Öte yandan, şimdi Avustralyalıların manevi yaşamları ve zihinsel tarihi hakkında bir şeyler öğrenmeye başladığımıza göre, kültürlerinin durumuna biraz daha farklı bir görünüm var. Çok sade yaşam ile yüksek düşünceye yaklaştı bir şey gitti ve bu durumda, diğerlerinde olduğu gibi, bazılarının ilerleyebileceği, bazılarının durduğu ve hatta çürümesine bağlı olarak, kültürün farklı bir evrimi olarak adlandırılabilir olacak şeyleri kabul etmeliyiz.

Bir başkasına ve çok farklı insanlara, yani Polinezyalılara, aynı türevsel bir evrim kavramı avantajlı şekilde uygulanabilir. Taş devrinde ilk keşfedildikleri zaman ne yay ne de okları vardı. Öte yandan, Hindistan cevizi, muz ve ekmek ağacı meyvesiyle, bol miktarda gıdaya sahiptiler ve en ince ayrıntısına kadar muhteşem kanolarında, evdeydiler. Böylece ada yaşamları kolay ve çeşitliydi ve bazı açılardan ilkel olsalar da diğerlerinde neredeyse medeniydiler. Onların ırksal ilişkileri oldukça karmaşıktı. Neredeyse kesin olan, yalnızca son bin beş yüz yıl boyunca Doğu Pasifik'i ellerinde bulundurdıkları gerçeğidir. Muhtemelen Endonezya'dan gelmişlerdi, Malezyalılarla bir ölçüde karıştılar. İlk Polinezyalıların Endonezya'da nasıl ortaya çıktığı ise daha sorunlu bir meseledir. Muhtemelen Doğu Hindistan'dan uzun başlı göçmenler ile Hint-Çin'den yuvarlak başlı Moğollar ve şu anki Malezya'dan türetilen Güneydoğu Asya'nın geri kalanı arasındaki karışımın bir sonucudurlar.

Dünyadaki bölgesel araştırmamızı çok hızlı biçimde tamamladık ve ne buluyoruz? Hiçbir şekilde, bir insan ve bir

kültür tipine karşılık gelen bir bölgenin durumunu ifade etmez. Bu, tek tip bir türün kalıcı fiziksel koşulları ve tamamen izolasyonu göz önüne alındığında, insan yaşamının sonunda bu koşullara uyum göstermesi veya bir başka deyişle durgunlaşması olabilir. Kimse söyleyemez ve kimse bilmek istemez, çünkü doğruyu söylemek gerekirse, bizim dünyamızda böyle bir çevresel koşul oluşmaz. İnsanlık tarihi, şaşırtıcı bir iç içe geçmişler dizisi olarak kendini gösteriyor. Bu hareketleri ne heyecanlandırıyor? Coğrafi sebepler, bir düşüncenin kuramcılarından bahseder. Kuşkusuz insan kısmen ileri doğru hareket eder, çünkü doğa onu geride bırakmaktadır. Fakat ilk olarak, bazı hayvan yaşamları doğadan gelen baskı altında ilerlerken, diğerleri serilip yatar ve ölür. İkincisinde, insanda birikmiş bir yetenek, sosyal bir hafıza vardır, bu sayede eskide ona ne hizmet etmiş olursa olsun yeni bir çevrenin zapt edilmesine devam edebilir. Ancak bu, ortamları birleştirmek için olduğu gibi - çevreyi dünyayla uyumlu hale getirerek biten bir süreç. Eskiyle yeni olanın akıllı bir şekilde özümsemesi, geri kafalı sınırlarını birer birer yıkar. İnsan, kozmopolit hayvan, kalıtsal anayasası nedeniyle kozmopolit bir kültür geliştirir; ilk başta neredeyse bilinçsizce, ancak daha sonra öz bilinçli bir niyetle devam ederek, çünkü artık yaşamaktan memnun değil, iyi yaşamak için ısrar eder.

Kendi kendine düşünülen coğrafi kontrolün bu kısa incelemesinin bir devamı olarak, eğer daha açık bir şekilde, ekonomik ve faydacı bir tipte sanatların ve el sanatlarının dağılımına izin verilirse, bir çalışmanın ilave edilmesi için ilginç olabilirdi. Eğer fiziksel çevre bütün olarak değerlendirilseydi, her yerde aynı endüstriyel araçları anımsatan benzer koşulları, diğer çevrelerin yardım önerileri olmaksızın bulmamız gereklidir. Gerçekten de insanlığa çok önemli bir başlangıç veren yaşam sanatlarının keşfedilmesine eşlik edecek koşullar hakkında çok az şey biliyoruz- ateş yapımı, hayvanların evcilleştirilmesi, bitkilerin ekimi, vb. yani haritayı yanlış okumak çok kolay. Dünyanın bir kısmından diğerine kazandırılan bu insan hareketleri sırasında yaratılan sanatı neredeyse hiç bilmiyoruz. Bu nedenle, zamanında özel bir alana inşa edilmiş sanatı bulduğumuzda ve yerel ürünü kullandığımızda, diyelim ki güneyde bambu veya kuzeyde huş ağacı, doğal olarak, yerel ürünlerin sanatın varoluşu nedeni sanarak kolaylıkla yanlışla düşünüyoruz.

Benzer ihtiyaçların benzer tecrübeler yarattığını biz de söylüyoruz. Hiç şüphe yok ki bu prensipte bazı gerçekler var; ama tarihin, genellikle, büyük faydalı icatlar durumunda kendisini tekrar etme eğiliminde olup olmadığından şüpheliyim. Hepimiz doğuştan taklitçiyizdir, ama yaratıcı dâhilik nadirdir.

Erken yontma taş devrinin göç tipini ele alalım. Bay John Evans, aynı eller tarafından üretilmiş olabilir. Biçim ve karakterde çok benzer İngiliz modelleriyle aynı eller tarafından, Mısır'dan, Somali'den ve diğer pek çok uzak ülkelerden gelen örnekleri buluyor. Avrupa'daki paleolitik çağ boyunca, çok sınırlı sayıda ve düzenli modellerin artması, insanın doğuştan gelen muhafazakârlığına ve buluşun yavaş ilerleyişine tanıklık etmektedir. Ve yine de yontulmuş paleolith ve cilalı neolitler arasındaki ayrımın yeni dünya için eşit derecede geçerli olduğunu bulamayan bazı Amerikalı yazarların iddia ettiği gibi sürtünme ile pul pul yolarak bir gömlek üstünü elde etmek kolaydı. Eski dünyadaki insan yaratıcılığının gerçek izleri diğerinden ziyade bir kanal boyunca ilerledi ve büyük bir zaman diliminde hiç kimsenin yeni bir çizgi çizemediği ortaya çıktı. Parlatma için çok miktarda kum ve su vardı, fakat onu kullanmak akıllarına gelmedi.

Bununla birlikte, bu bölümü ele almak için, doğrudan ve açıkça doğal ürünlerin kullanımıyla bağlantılı olan herhangi bir araca değil, sadece bir kez kolayca icat edilebilecek ve hemen hemen tekrar bırakılabilecek bir düzeye olan düpedüz bir tuhafliğe bakacağım. Ancak bu bölümü kapatmak için, tabii ki doğal ürünlerin doğrudan kullanımı ile bağlantılı ve herhangi bir açık uygulamaya değil, dağıtımına bakacağım, ama bütün tuhaflik, bir şeylerin kolayca, yalnızca bir kez keşfedilebilir olması ve neredeyse hemencecik tekrar düşmesi. Ve yine de burada, dünyanın her yerinde geriye dönerek, çok eski zamanlara kadar varsayımlarda bulunabiliriz ve geçmişte kalan insanların belki de sırrını asla açığa çıkaramayabiliriz. Buna "boğa güreşçisi" denir ve sadece bir ipin ucundaki bir tahta parçasıdır. Bu dönen bir turda oldukça açık bir şekilde uğultu veren bir ses çıkarır. Eski bir ritüel müzik aletidir ve uzak mesafelerde iletişim kurmak için kullanılır. Antropo-coğrafyacı, dünyadaki ahşap ve telli maddelerin dağılımını inceledikten sonra, eğer insan, yarım milyon yıl kadar tekrar yaşasaydı, boğa-güreşçisinin günümüzde bulunduğu yerde mi kehanette bulunmaya

çalışacaktı? Boğa güreşçisi bugünlerde, sadece Britanya Adalarının modası geçmiş pek çok ücra köşesinde, adı bumerang, zil ve bunun gibi bir oyuncak olarak da bilinen, günümüze kadar gelen, sadece yerel isimlerimizden bir tanesi. Daha uzağa gitmeden, ilkel insanlar arasındaki görevini yerine getirdiği anlaşılan iki ana fonksiyondan bir ipucu alabiliriz. Bir yandan da bazı zamanlarda, İskoçya'da "evcil sığır" için kullanılırdı. Çobanlık yapan bir çocuğun, hayvanların kısa sürede ahıra doğru çılginca koşmasıyla birlikte kendisinin yaptığı boğa güreşçisini salladığı görülmüştür. Diğer yandan bazı zamanlarda da batıl bir inanç gibi, "gök-büyü" olarak kabul edilen, gök gürlemesine karşı tedavi edici özelliği olan ve herhangi bir gök gürlemesi gibi gürültü yapan, tabiri caizse gerçek gök gürlemesi ile arası iyi olan bir muska işlevi görür.

Dünyanın geri kısmındaki kullanımlarına bakılırsa, bir ke-rede burada ve orada, Avrupa'da Galiçya'da, Asya'da Malay Yarımadası'nda ve Afrika'daki Buşmanlar arasında evcil ya da vahşi ayrımı olmaksızın hayvanları sürmek veya korkutmak için kullanıldığı söylenebilir. Ve bu, eğer faydalı buluşların genellikle tarihsel önceliği talep edilirse, bu en eski kullanımı olabildiği gibi, sırf bir tahminde bulunmak için hiçbir biçimde kesinliği yoktur. İnsan çok kalitesiz silahlarla avlandığı sürece onları görünmez birçok tehlikenin içinde oyuna sürükleyen veya hayvanların bir araya toplanmasını sağlamak amacıyla insan yığınları tarafından yapılmış güçlü bir saldırıya bağımlı olmalı. Bazen boğa güreşçisinin gizemli bir şekilde avcılara şans getirmek için kullanılmasına şaşmamalı. Günümüzde ise daha yaygın biçimiyle boğa güreşçisi, başka bir gizemli amaca daha hizmet eder: gök gürlemesini veya rüzgârı öne çıkaran gürültü, yağmurun yağışını temsil eden törenlerde, çok tuhaf bir dokunuşu ve tüm büyüyle başrol oynayabilir. Bunlardan mümkün olmayan bir şekilde, bitki örtüsü ve ekinlerin büyümesi, başlangıç törenlerinde olduğu gibi erkek çocuklarının olgun adamlar haline gelmesi ile ilgili türlü biçimlerde seremoniler de insanlar tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu nedenle, Yeni Gine'de ve yine Kuzey Amerika'da boğa güreşçisi üzerinde görünen, oyulmuş bir insan yüzü bulmak şaşırtıcı değildir. Avustralya'da da hayırseverlik ve genel olarak dini meseleler hakkındaki tüm yüksek düşünceleri, bu tuhaf sembole, oyun-cakların en dışına açık, ama bu basit halkın manevi gözüne,

gerçek bir bayram kutsalına odaklanmış gibi görünmektedir.

Ve şimdi, dağılımının en eski taslağı için, ayrıntıları Dr. Haddon'un *İnsan Çalışmaları* isimli değerli makalesinden öğrenilecek. İngiltere, İskoçya, İrlanda ve Galler'de var. Orta Avrupa'da, Karpatların ötesinde İsviçre, Almanya ve Polonya üzerinden izlenebilir, bunun üzerine antik Yunanistan'ın Dionysos gizemleri ile öyküyü ele geçirir. Amerika'da Eskimoların arasında bulunur, kıtanın kuzeyine, Meksika sınırına kadar dağılır ve Brezilya'nın merkezinde yeniden ortaya çıkar. Yine, Malay Yarımadasından ve Sumatra'dan, batı ve Güney Afrika'dan, karanlık çağ insanların geniş yelpazesi üzerinden yalnızca Polinezya adalarının Yeni Zelanda'sı ile Yeni Gine, Melanezya ve Avustralya'ya uzanan bazı erken kolonici ırklara ait olduğunu göstermek mümkün bir gerçeklik olabilir. Bu nedenle tüm büyük coğrafi bölgelerde, örneğin Asya'nın doğu kıyılarında, boğa güreşçisi bulunur ve sözüm ona "vızıltı" gibi yer belirleme haricinde benzer aletler daha uzakları kapsar. Mesela Amerikan yerlileri ve siyahiler aracılığıyla birçok bağımsız kökeni mi, yoksa göçmen halklar tarafından en uzak noktalara kadar ulaşan nakilleri mi doğru varsayıyoruz? Bu soruları cevaplamak için burada hiçbir girişimde bulunulamaz. Tek bir örnek kullanarak, buluşların coğrafi dağılımına ilişkin çalışmanın çözdüğü kadar zorlaştığını göstermiş olmakta yeterlidir.

Öyleyse bizim sonucumuz, antropoloğun dünyadaki fiziki haritasına sürekli bakarken, daha fazla beladan kurtarılacağını düşünmemesi gerektiğidir. Coğrafi gerçekler, yaşamın doğası gereği aktif olan, ancak fetihlere uyduğu bir şey olan pasif bir durumu temsil eder. Fiziksel olarak kararlı olduğumuz gerçeğinden uzak duramayız. Bununla birlikte, insan dünyası tarafından fiziksel belirlemeler, hayvanlar âleminin geri kalanının hiçbir benzerlik sağlamayacağı şekilde üstlenildi. Böylece eski bir özdeyişin dediği gibi, insan tüm yıl boyunca âşık olur. Elbette mevsimsel değişiklikler onu etkiler, ancak o mevsimin kölesi değildir. Ve böylece "coğrafi kontrol" içerisinde yer alan birçok unsur bulunur. Örneğin yol, yani iletişimin veya göçün her fiziki yolu, ya köprülerin üstündeki karalardan ve geçitler aracılığıyla, ya da limanlar arasındaki ve yelkenleri şişirmek için ticaret rüzgârları ile denizden, yaşam oyununda sorumluluğu olan ve birçok kozu elinde tutan, ama yine de coğrafi gerçeği olmayan seyahat makinesi, senin bir çift bacağın, atın,

botun, tren yolun veya bir zeplinin olabilir. Öyleyse her şeyde, koşulların gücü için yararlanılan kaynaklarımızda bile. Koşullar değişebilir; ama kendileri henüz ne bir insan ne de yaşamın öteki biçimini yarattı.

BÖLÜM 5

DİL

İnsanın farklılığı - onu diğer hayvan türlerinden ayıran nitelik - şüphesiz ki, düşüncelerini açık ve kolayca ifade etmesini sağlayan, konuşmanın gücüdür. Böylece zihninin kendisi açıkça ifade edilir. Dil, nihayetinde bir zekânın yaratılışı ise, zekâ temelde bir dil yaratımıdır. Et kemiğe bağlı olduğu gibi, ruhsal yaşamımızın yaşam ağı da değişmez sözel formların destekleyici çerçevesine dayanır. İnsanlığın cennetten çıkan iyiliksever dehası, esasında “kelimeler için en derin düşüncelerle” anadilinde şekillenen anlamların uyumu için onları asimile edene kadar, kesinlikle ortak bilincin eşliğinin üstüne ve yine aynı şekilde ortak kültür eşğine yüksektir.

Öyleyse, dille ilgili kısa bir bölümün, insanın hayatındaki bütün bir arada durduğu, rasyonel öz-yönelim özgürlüğü ilkesine dayanan faktörleri hesaba katması için iyi bir neden vardır. Öyleyse, dille ilgili kısa bir bölümün, insanın hayatındaki bütün bir arada durduğu, rasyonel öz-yönelim özgürlüğü ilkesine dayanan faktörleri örnek göstermesi için iyi bir neden vardır. Aslında kalıtım ve çevre, kontrol alanımızın dışında kalmaz. İnsanlık tarihi açısından bir bütün olarak incelendiğinde, her birinin kendi tarzında yaşam gücünün ihtiyaç ve amaçlarını yarı yarıya karşılayabilecek kapasitede olduğunu gösterirler. Bununla birlikte, soyut olarak bakıldığında, bunlar tamamen pasif ve sınırlayıcı koşullar olarak uygun şekilde muamele görebilirler. Burada bizim seçimimiz olmayan yaratılışla ve bizim seçimimiz olmayan bir dünyadayız. Bu miras ve bu çevre göz önüne alındığında, en iyi koşullarda en iyi sonucu elde etmek için nasıl düşünecek ve risk alacağız? Bu, belirli bir insan nesli için kendini gösteren hayati bir sorundur.

Çevre sanki düşman gibi. Onu fethetmek ve köleleştirmek için dışındayız. Öte yandan mirasımız, kanımızdaki heyecan kolumuzdaki kasları güçlendiren ve harekete geçmek için riayet ettiğimiz itici güçtür. Bununla birlikte bu kalıtım gücü, kuramsal olarak kör kabul edilir. Yine de kolektif ve bireysel olarak, bu gören gözlerle mücadele ederiz. Öyleyse bunu takip eden yetenek, şartlarda üçüncü bir unsuru temsil eden deneyimin

ışığından ve insanın kendisini tanıma isteğinin bakış açısından yararlanan en yüksek esastır. Bu anlayış gereğince çevre, insan dışındaki diğer tüm yaşam biçimlerini içerir, kendi tarafında da düşük dereceli bir miktar bilgi de toplayabilir. Fakat insanın ayrıcalığı, üst düzeyde aklın yardımı ile dünyasına hükmetmektir. Ateşi kullanarak buzul çağına meydan okuduğu, daha uzun yaşamaya başladığı ve mamut ile mağara ayısını alt ettiği zaman, o zaten homo sapiens, yani rasyonel hayvandı. Ve bu nedenle, doğrudan kanıtlar tam tersine gelinceye kadar, aynı şekilde açıkça ifade edilen bir dile sahip olduğunu varsayabiliriz. Hemen hemen diyebiliriz ki, arka ayakları üzerinde durmayı öğrendiği kadar da konuşmak için de uğraşı verdi.

Ne yazık ki insanın ilk konuşmaya başladığı tarihi geri getirme araçlarından tamamen yoksunuz. Geçtiğimiz yüzyılın son yarısında, Darwinizm'in mayası oldukça taze olsa da dilin kökenine dair spekülasyonun her türlü yaygındı. Bir okul, taklit türüne dayanan *bow-wow*, diğeri ünlem ifadelerin türü olan *tut-tut* gibi en eski kelimelerin kaynağını araştırıyor. Veya yine, Avrupa'da doğal olduğu gibi, batı köşesindeki Bask bölgesini dışarıda tutarak/istisnası ile ve doğu sınırındaki Türkçe, Macarca ve Fince gibi belirli Asya dillerini dışında/hariç tutulması ile konuşulan bütün mevcut diller apaçık biçimde birbirine yakınlığı bulunmaktadır, filologların çeşitli büyük dil ailelerini inşa etmek için karşılaştırma yöntemiyle geriye dönük linguistik ayırma yöntemleri üzerine çalışarak, merkezi bir sorun teşkil eden dünya ırklarının dağılması konusu er ya da geç çözme işini üstlendiler.

Bu renkli hayaller en sonunda infilak etti. İlkel kültürün halkları arasında mevcut olan konuşma biçimlerinin daha fazla incelenmesi, taklit edici ya da ünlem sesleri konusunda göze çarpan bir zenginlik ortaya çıkaramamıştır. Aslında diğer yandan, antropolojik zaman açısından hiçbir şey yok. Avrupa'nın karşılaştırmalı çalışılması ya da Perslerin Hindistan'a uzanan kökleri sayesinde, Hint-Avrupa dil stoku bizi en fazla üç ya da dört bin yıl geriye götürüyor. Dahası, dünya üzerindeki daha kapsamlı bir araştırma, dünyanın daha az kültürlü birçok bölgesinde konuşma dilinde kullanılmayan izler dilsel evrimi örneklemek için hizmet edebilir, birkaç ailenin umutla beklenen düzeni yerine, dillerin sonsuz çeşitliliğini gösterir, böylece yalnızca Kuzey Amerika'da görünüşe göre bağımsız türlerin

yüzün yarısı fark edilmiş olabilir. Bunun dışında, ırk ve dilin tüm her şeyde bir araya gelmesinin gerekmediği daha anlaşılır hale gelmektedir. Örneğin hangi filolog, eğer ona yardımcı olacak bir tarihi yoksa asla keşifte de bulunamaz ama onları Latin halk kültürüne özgü yapıyı benimsemesine neden olan Roma işgaline kadar, kan bağı sayesinde Keltçe konuşan eski Galyalılar ile bağlanan Fransız halkının büyük kesimi, modern Fransa'nın tamamen incelenmesine inanmalı. Şüphesiz ki Kelt dili, belki hala yaşayan bir akrabası olarak kabul gören Bask dilini, çok uzun zaman önce olmadığı şüphesiz bazı erken dil türlerini yerinden etti; bu yüzden en küçük zorunluluk olmasına rağmen, Keltçe konuşan istilacıların toprağın önceki yerleşimcileri silip süpürdüğü sanılmaktadır.

İnsanın uzak geçmişinin yeniden inşasına liderlik etme umuduyla hayal kırıklığına uğrayan dil araştırması, son yıllarda bir şekilde tarihsel - yani antropolojik - yöntemden tamamen vazgeçme eğilimi göstermiştir. Alternatifi, konunun sadece resmi olarak ele alınmasıdır. Bu nedenle, madem ki özel içeriklerinde kullanılan kelime haznesi umutsuzca farklı görünüyor, sözlü ifadelerin baş malzemesi geniş ölçüde her yerde aynıdır. Tüm insanlar konuşarak, jestler, çeşitli yazı türleri, davul muslukları, duman sinyalleri ve benzerleri gibi ana, ikincil ve türevi düşüncelerin çevrilebileceği diğer semboller ve kodlar aracılığıyla iletişim kurarlar. Bir gerçekte şu ki, evrenselliğin derin anlamı bizi kolayca körleştirebilir. Bu arada fonetik bilimi, bir zamanlar sahip olduğu "kendi kibrini kaybederek", konuşma sanatının tek bir coğrafi merkezde mi, yoksa bedensel ve zihinsel benzer kapasitelere sahip olan birçok merkezde mi geliştirildiği tartışmasına liderlik etti. İnsan ses aygıtlarının gözlemlenebilen eğilimlerine ilişkili olarak, sözlü ifade biçimlerinin analitik bir incelemesini açıklamakla sorumlu olan da yine kendisidir. Ve özellikle fonetikte geçerli olan, bir bütün olarak karşılaştırmalı filoloji için daha az doğru değildir. Şimdiki esas prosedürü çözümsel veya resmiliktir. Bu nedenle, izole, bitişken ve bükümlü diller arasındaki esas ayrım, kelimelerin bir cümle haline getirilmesinden etkilendikleri farklı yolların zıtlığı ile basitçe elde edilmiştir. Bir düzenleme türünün normalde zaman içinde başka bir şeyden önce geldiğini veya herhangi bir şekilde daha basit - yani insan ilişkilerinin ihtiyaçlarına daha az adapte olduğunu gösterme girişiminde

bulunulmaz. Belirli bir dilin, bu üç tipten birini ve yalnızca birini örneklemek zorunda olduğu bile söylenemez; benzeşme süreci olarak bilinmesine rağmen - yani, sanki benzemez gibi davranarak istisnaların düzenlenmesi- her zaman geri kalan masraflara bir sistem kurmaya uygun olacaktır.

Öyleyse, dilin çalışılması antropolojik çalışmalar arasında eski üstünlüğünü geri kazanmalı, araştırmalara yeni bir yön verilmelidir. Ve bu sonucu doğuracak herhangi bir değişiklik için söylenecek çok şey var. Filoloğun sürekli yardımı olmazsa, antropoloji durgunlaşmaya, cansız kalmaya mahkûm olur. İnceleme altındaki insanların konuşmasını en ince ayrıntısına kadar kavramak, alan araştırmasının bütün kilitlerini açan anahtarıdır, öyle ki, etnografik çalışmanın değerini belirleme noktasında eleştirmenin ilk sorusu, “yazar, yerlilerle onların anadilinde özgürce konuşabilir mi?” sorusu olmalıdır. Ancak, herhangi bir bilim dalına yalnızca genel ilkeleri aramanın sağlayabileceği teşvik ve ilham kaynağı yoksa, belirli dillerin çalışmasının başarılı bir şekilde sürdürülmesi nasıl sağlanır? Kelime hazinesi ve dilbilgisi derleme çalışmasını azaltmak için, daha geniş kapsamlı konulara kendi için adanmış bir öğrenciyi doğrudan ilgilendiren konulara ilişkin bir fikir bulunmalıdır. Bu arada, dilin araştırılmasının biçimsel yöntemi, gerekli desteği zorlukla sağlayabilir. Analizlerin tüm nihai amacı yaratılışı, yani evrimsel tarihe hizmet etmek olduğu sürece çok iyidir. Bununla birlikte, kendi hesabına kurmaya çalışırsa, saf boşluğa dönüşme tehlikesi altında kalır. Zaman ve tarih, uzun vadede anlam ve kullanımdan uzaktır. Filolog, o zaman, eğer antropolojiye yardım etmek istiyorsa, tarihsel yöntemin önemini tam olarak anlayan bir antropolog olmalıdır. Tarihsel ortamında çalıştığı her dili veya dil grubunu ayarlayabilmelidir. Belirli bir zamanın ihtiyaçları ile ilgili olarak nasıl geliştiğini göstermeye çalışmalıdır. Kısacası, kelimeleri düşüncelerle ilişkilendirilmelidir; dile sosyal yaşamın bir fonksiyonu olarak bakmalıdır.

Bununla birlikte, burada, ilkel zekânın çalışmalarına ışık tuttuğu için, ilkel dilin en genel karakterizasyonundan başka bir şeyi denemek mümkün değildir. Bir nedenden dolayı, konu büyük ölçüde teknik. Başka bir nedenden dolayı, ilkel dilin çoğu türü hakkındaki bilgimiz en uç derecede gerideyken, üçüncü ve hepsinden en geniş kapsamlı sebep ise, gördüğümüz gibi birçok insan zihinsel alışkanlıkları ve gücü için gerçek yerli dilini

konuşmuyorlar ama ruhsal evrimi büyük ölçüde farklılaşan başka bir stoktan ithal edilmiş bir dille kendilerini ifade ediyorlar. Bu nedenle, insanlığın deneyimini kelimelere dökmek amacıyla kullandığı daha ileri yöntemlerle daha geniş kapsamlı ve genellikle daha ilkel olanı kontrastlamak mümkün. Mutlu bir şekilde Amerikalı filologların kitalarının yerli dillerine duydukları özenle gösterilen dikkat, dünya çapındaki uygulamada olduğu gibi, kanıtlarımızın geri kalanının damgasını vuracakları belli prensiplerin keşfedilmesine yol açtı. Eğer bir ihtimal bir dereceye kadar şüpheli ise, E.J. Payne'nin Amerika olarak adlandırdığı, Yeni Dünya Tarihinin ikinci bölümündeki dil üzerine sayfaları veya -eğer yapabiliyorsa- karşılaştırma yapmak için, geniş ölçüde benzer Amerikan dil gruplarını göz önünde bulunduran ve Profesör Levy-Bruhl öncülüğünde elde edilen sonuçları işleyen *Les Fonctions Mentales dans les Sociétés Inférieures* "Alt Toplumlarda Zihinsel Fonksiyon" isimli eser, en aydınlatıcı olanı incelemesi için okuyucuya tavsiye edilir.

Eğer sıradan insanlar, ilkelin ne tür bir dile sahip olduğunu hiçbir biçimde söylemek istemeseydi oldukça emin olacak, başlangıçta yanıt vereceği kelime çok küçük olacaktı ve ikinci aşamada ise -gerçekte kökler- "insan", "ay", "yemek", "öldürmek" ve bunun gibi kapsamlı terimler çok kısa biçimde oluşacaktı. Sıralamanın hiçbirisi aslında böyle değil. Kültürü dünyadaki herhangi bir ilkel insan kadar kasvetli olan, Tierra del Fuego'nun yerleşimcilerini ele alalım. Diller sözlüğünü bir araya getirmeye çalışan bir bilgin, daha az önem taşıyan çok sayıda yapıyı bastırdıktan sonra bile, otuz binden fazla kelimeyi hesaba katması gerektiğini buldu. Ve tutulan hesapların artmasına şaşırmmamalı. Fuegianlar, erkek ya da kadından birisini ifade etmek bizim için ne olabilir, sonrasında güneş için iki isme, ay için iki ve iki isimden fazlası da dolunay için olmak üzere dört heceyi de içeren, her biri soyadını içeren dört hece ve ortak ögesi bulunmayan yirmiden fazla kelimeye sahipti. Aslında sesler, dağarcıkları geniş olduğu kadar, nadir de olsa fikirlerle beraberdir. Öte yandan, elbette izlenimler de sayıca sınırsızdır. Öyleyse Fuegian toplumu, yalnızca gerçek düşüncenin dolaşımı olan fikir alışverişinde bulunmak yerine, öyle ya da böyle, bir dereceye kadar kusurlu bir biçimde, anlamlı sesler aracılığıyla izlenimleri birleştirir.

Örneğin şimdi, belirli bir eylem tarafından üretilen top-

lam izlenime oldukça iyi uyan ayının bacağına bir çakmaktaşıyla eklemenden kesiyorum, gerçi tüm bunlara rağmen, örneğin aç olduğum için şüphesiz seçici bir biçimde, bir şeyleri daha rahat ele alabilmem için, kendim olduğu kadar başkalarının da yararı için aceleyle kavramları azalttım. Pekâlâ, ilkel türlerin Amerikan dilleri, çok sayıda ses veya heceyi bir araya getirerek, bir *portmanteau* (yeni bir varlık yaratmak için iki farklı terimin birleştirilmesiyle oluşan bir kelimedir) kelimesi söylemeyi başarırlar - *holophrase* (tek sözcük), bunun için detayı, kesimi, benim yaptığım gerçeği, nesneyi, aleti, kesim zamanını ve kimin ne olduğunu bilen teknik bir isimdir. Portmanteau kelimelerinin eğlenceli örnekleri tüm okuma kitaplarında bir araya geliyor. Fuegianlar geri dönebilmek için, *mamihlapinatapai* ifadelerinin “her iki tarafında arzuladığı ama gerçekleştirmeye isteksiz olduğu ikisinden birinin bir şeyler yapmak için sunmasını umarak birbirine bakmak” anlamına geldiği söylenir. Şimdi, tam olarak aynı durum asla tekrarlanmadığından, ancak kısmen aynı ve kısmen farklı olduğu için, eğer *holophrase* her durumda gerçekten verilen bir izlenimin ortaya çıkardığı tüm izlenimi vurgularsa, o zaman aynı kombinasyon sesler asla tekrarlanmayacaktı. Kimse yeni bir kelime söylemeden ağzını asla açamaz. Bu kavram kulağa saçma geldiğinde, en ilkel insan konuşma türlerinin çok uzak bir şekilde kaldırılmadığı bir aşağı sınırını işaretlemeye hizmet edebilir. Yirmi yıl veya daha az bir sürede tüm karakterlerini değiştirme yönündeki iyi bilinen eğilimleri, büyük ölçüde ilkel ifadenin akışkan doğasından kaynaklanır; değişmeyen bir biçimde tekrarlı kullanım yeteneğine sahip kısımlarını, son derece somut deneyimlerini kaydettikleri karmaşık kelimelerden ayırmak zor bulunmuştur.

Bu yüzden eski Huron-Iroquois dilinde, *eschoirhon* “suya girdim”, *setsanha* “suya git”, *ondequoha* “kovada su var”, *dastantewacharet* ise “tencerede su var” anlamlarına gelmektedir. Bu durumda “su” için ortak bir kelime “*awen*” olduğu söyleniyor, diğer taraftan, herhangi bir şekilde bu uzun kalıpların her birisini içeren bir öge olarak yerli kulağı önerilmektedir. Diğer birçok durumda, ortak anlamı izole etme ve ortak bir terimle sabitleme zorluğu, ilkel bir dil için tamamen çok kez kanıtlanmıştır. Yirmi farklı kesim tipini ifade edebilirsiniz; ama sen sadece “kes” diyemezsin. Zulu’da “babam”, “baban”, “onun babası” olduğu gibi, ortak bir unsuru olmayan ayrı bir-

çok heceli sözcükleri olduğunda, büyük bir sözlüğün gerekli bulunmasına şaşırmamalı.

O halde bu görüşe göre dilin evrimi, analitik yöndeki holofrastikten uzak ve dışında bir hareket olarak kabul edilebilir. Oyun kutunuzdaki her sözlü tuğla parçasını ayrı ayrı ele almanız gerektiğinden, diğer parçalara her türlü şekilde dâhil olmadığından, sadece beğeninize yeni yapılar oluşturabilirsiniz. İngilizce tarafından ve daha da dikkat çekici bir şekilde Çinliler tarafından gösterildiği gibi düzen ve vurgu, cümle oluşturma için yeterlidir. İdeal olarak, kelimeler bireysel ve atomik olmalıdır. İçlerinde meydana gelen ses değişikliği veya kendilerine eklenen ön ekler ve son ekler ile maruz kaldıkları her değişiklik, serbest kullanımlarının bir kısalmasını ve bir özveri fedakârlığını içerir. Elbette, en anlaşılır dil türünü kullanırken bile, kafanın karışmasını düşünmek oldukça kolaydır; yine de böyle bir durumda, hızlıca kitap haline getirilmeden bunu yapmak çok zor. Öte yandan, mevcut tek konuşma yönteminin kelimesizlik eğiliminde olan - yani, kimliklerini tümüyle koruyan sözel formlarda göreceli olarak eksik olduğu zaman - yüksek derecedeki bağlamlarda açık bir düşünceye ulaşmak mümkün değildir. Sözsüz düşünme, kesinlikle imkânsız değildir; ancak bir şekilde sınırlı olan fırsatlar, neredeyse tamamen temiz bir kelime haznesinde olduğu gibi daha da uzaktadırlar. Çünkü kelimelerin kalıcı bir şekilde kristalize edilmesi, onları, süreksiz bir öneme sahip olan, kendiliğinden kelimelerin içerdiği kavramlara iliştilen anlamlara karşılık gelen zihni oynamaya davet eden, kesintili süreklilik önerisine yatırım yapar.

Burada, ilkel konuşma biçimlerinin neredeyse hiç diyebileceği gibi inatçılığını kapsamlı bir şekilde göstermeye çalışacak olsaydım, bu bitmek tükenmek bilmeyen bir külfeti kanıtlayabilirdi. Kişi, sayı, durum, gerginlik, ruh hali ve cinsiyet - bunların hepsi, en kültürlü halkların göreceli analitik anlatım biçimlerinde bile kendilerini, duyularını nitelendirdikleri kelimelerin bedenleri üzerinde etkilemeye uygundur. Ancak, evrimleşmiş bir dilde ortaya çıkan yetersiz kararlar listesi, insani deneyimin daha düşük seviyelerinde aynı uçlara hizmet eden karmaşık biçimlerin çok fazla olduğu fikrini vermeyebilir. Üstelik ileri dillerdeki değişmez bir şekilde farklı kelimelerle temsil edilen ikincil ve ikinci derece anlamların birçok tonu vardır, böylece istenmediklerinde dışarıda bırakılabilirler, ancak daha ilkel bir

dilde dilbilgisi üzerinden geçmeye uygundurlar. Böylece kendilerini aktarılmayacak düşüncede gerçekten önemli unsurlarla ayrılmaz bir şekilde karıştırıyorlar. Örneğin, bazı Amerikan dillerinde, şeyler ya canlandırır ya da cansızdır ve buna eşlik eden ilgeçlerle buna göre ayırt edilmelidir. Veya yine rasyonel ve irrasyonel olarak benzer araçlarla sınıflandırılırlar. Chiquitos kadınlar arasında tesadüfen irrasyonel işaretlerle tanımlanıyor. Yine saygıdan ileri gelen edatlar, kabile keşfinde neyin yüksek ya da düşük olduğunu ayırt etmek için kullanılır ve Tamil gibi Tanrılara ve insana hükmeden “şey” den ibaret olmayan, canavarlardan farklı, Tanrılar ve insanlara uygulananlar gibi çoğul sosyal sınıf adlarına sahip olma ayrıcalığını kısıtlama pratiği gibi bu tuhafliklarla karşı karşıyayız. Veya bir kez daha, devredilebilir eşyalarım, “mızrak” veya “kano”, son sınıfa giderken gözlemlenen “oğlum”, “elim” gibi devredilemeyen eşyalara sahip olmayan sözlü değişikliklerden geçer.

Hepsinden en ilginç olanı, kişinin farklılıklarıdır. Bunlar, konuşma biçimlerini ısırmaktan başka bir şey değil, çünkü doğal akıl, en çok zorluk çeken “en” zorluğuyla “onun” kansız bir sistemi kavramasına varıncaya kadar, çoğunlukla nesnelerin kişisel yönüyle ele alınmaktadır. Doğal olarak en tarafsız kişi bile konuşma oyunlarının doğrudan bir parçası olmaktan hariç tutulduğu için, ilkel aklın son derece önemli olduğunu düşünüldüğü şartlar göz önüne alınacak olursa, bu kadar konu dışı, rastlantısal düşüncelerimizi aklımızdan çıkarıp atmalıyız. Böylece Abiponlar her şeyden önce kadın ve erkek için aynı anlamda kullanılan “o burada” ifadesinden yola çıkarak, erkek için, “o mevcut” anlamında *eneha* ve kadın için “o mevcut” anlamında *anaha* arasında ayrım yaptılar. Ancak kendisinin varlığı konuşmacının izlenimini çok az verdi. Yani, eğer “o erkek” ya da “o kadın” oturuyorsa, *hiniha* ve *haneha* demek gerekliydi; *ehaha* ve *ahaha* gibi yürürlerse ve görünürlerse, ama eğer yürüme halinde ve gözden uzaklarsa, *ekaha* ve *akaha*; eğer uzanıyorlarsa, *hiriha* ve *haraha*. Dahası, bunların hepsi kolektif biçimlerdeydi, bu da başkalarının da olduğu anlamına geliyordu. Eğer “erkek” ya da “kadın” yalnız konuyla ilgili olsaydı, tamamen farklı bir kelime grubuna ihtiyaç duyulurdu, “o oturuyor” (yalnız başına ise eğer) *ynitara* oluyordu. Fuegian ilişkisinin mütevazı gereksinimleri yirmiden fazla ayrı zamiri ortaya çıkardı.

İlkel konuşmanın ayrıntılarını baştan sona araştırmayı denemek, kişinin ilgisinde tamamen kademeli olarak edinilmiş, bireyselleşen kelimelerin stokunu kısaltmanın dışında, dilin sosyal ürün olduğunu temel gerçeğini ortaya çıkaran, öz-neler arası bağlantılar aracılığıyla en iyisine ulaşmak, toplum içerisinde geliştirdiği sözlü tecrübelerini yeni kuşağa aktarma konusuna başka açıdan yaklaşalım. Payne, “biz” kolektifinin “ben” den önce dilsel gelişim düzeninde olduğuna inanmanın nedenini gösterir. Amerika’da ve başka yerlerde, “biz” ile başlamak kapsayıcı olabilir ve “hepimiz” anlamına gelebilir veya daha seçici olarak, “sadece bazılarımız” anlamına gelebilir. Bu nedenle bize söylenen, bir misyonerin çok dikkatli olması ve vaazda bulunuyorsa, cemaat sadece ruhban sınıfının günah işlediğini varsaymasın diye, “biz” dâhil “günah işliyoruz” diyerek kapsayıcı kullanmalı; dua ederken de seçici olacak biçimde “biz” kavramı kullanmalı, yoksa günahkârlar listesine Tanrı da dâhil olacaktı. Benzer şekilde, “ben” bazı Amerikan dilleri arasında ortak bir yapıya sahiptir ve bu normal olarak kullanılır, buna karşılık gelen seçici yöntem ise sadece özel durumlarda kullanılır. Bu nedenle eğer soru “Kim yardım edecek?” şeklinde olursa, Apaçi, “diğerlerinin arasında ben”, “ben birisi için” yanıtını verecek; ama kendi kişisel kahramanlıklarını hesaba katmış olsaydı, tamamen kendisine ait olduğunu göstermek için “ben kendi kendime” derdi. Burada zihnin ilkel halk için daha normal yaklaşımını hesaba katarak, bireysel öz bilince karşı, grup bilincine sahip, onu elimizde tutuyormuş gibi görünüyoruz.

İlkel konuşmada kökleşen sosyalliğin başka tanımı, ilişkiyi ifade etmek için kullanılan terimlerde bulunabilir. “Benim annem” doğanın çocuğu için, sizin anneniz gibi sıradan bir aneden daha fazlası. Dolayısıyla, daha önce gördüğümüz gibi, devredilemeyen mülkler gibi, kan ilişkilerinde de uygulanan ayrıcalıklı özel bir parçacık olabilir. Veya yine de “biz-ikimiz” örneğinde olduğu gibi Avustralya dilinde, biri genel diğeri sadece baba ve çocuk arasındaki özel ilişkilerde kullanılır. Ya da bir Amerikan dili, insanoğlunun diğeri geri kalanı için, kan ilişkilerinin bir türü için çoğul son ek sağlar. Bu dilbilimsel бүтүнleşmeler, ilkel düşüncenin, günlük deneyimin dünyasında hızlı bir şekilde birleştirilen şeyden ayrılmasının ne kadar zor olduğunu göstermek için yeterlidir.

Genellikle Antropolojik bir eğitimden yoksun olan Avrupalı gezgin tarafından, yerlilerin ilişki sistemine dair herhangi tutarlı bir açıklama çıkması beklenemez; çünkü onun soruları “Bir erkek, vefat eden karısının kız kardeşiyle evlenebilir mi?” ya da bunun tam tersi durum üzerine değil. Bu tür genellemeler, konuşmasının benzer kalıplarını veya yaşam biçimlerinden vahşi benzerini etkileyen kabilenin geleneklerini yerinde inceleyerek, son derece somut, elle tutulur verilere hiçbir şekilde girmezler. Bilimsel kâşifin kaçınılmaz olarak kullandığı, Dr. Rivers tarafından başlatılan “şecere metodu”, temelinde, araştırılan basit halkın, zihinsel alışkanlıklarına karşılık gelen somut bir yöntemin kullanımına dayanmaktadır. Burada hakkında konuştuğumuz John, Mary Anne ile orada evlenip evlenmeyeceğini kesin olarak söyleyebilir; ayrıca annesine bu durumdan bahsedebilir, kız ve erkek kardeşlerinin isimlerini söyleyebilir. Grubun tamamında çalışıyorsunuz - muhtemelen en fazla birkaç yüz üyeden fazlasını içermez - bunlarla, bu kişiyle ve sizin isimlendirdiğimiz kişiyle olan ilişkileri hakkında, onları bir bütün olarak sorgulayabilirsiniz. Zamanla, kalbinizin içeriğine göre kendi analitik yönteminizle tedavi edebileceğiniz bir şemaya sahipsiniz. Akrabalık sisteminize karşı, yerel sistemin karşıtlığı ile ayarlayabilirsiniz. Her muhbirine, soy ağacının farklı üyelerine hangi ilişki terimlerini uygulayacağını ve karşılıklı olarak, her birinin kendisine hangi terimleri uygulayacağını sorarak her zaman elde edilebilir.

Bunu tamamen kapatmadan önce geniş ve karmaşık bir konunun yetersiz taslağını, sayı fikirlerinin ifadesi hakkında sadece bir kelime söyledim. Vahşilerin sayı duygusu olmadığını varsaymak oldukça yanlış, çünkü basit fikirli Avrupalı gezgin, her zamanki gibi kısa bir kelime hazinesi derlerken, rakamlarımız için 5 ile 10 arasında bir eşdeğer bulunamıyor. Gerçek şu ki, sayısal çıkarlar, kendi dil türümüzün hiçbir anahtar sağlamadığı dilsel biçimlerde daha somut bir türden başka çıkarlarla birleştirilerek, farklı bir yol kat etti. Böylece, Kiwai adasında, Yeni Gine’deki Fly River’in ağzında, Cambridge Expedition, bir dizi cümle buldu, böylece belirli bir anda nesne sayısına etki eden süjelerin sayısı somut bir şekilde belirtilebilirdi. Geçmişte pek çoğunun ikisinin eylemini belirtmek için, şu anki haliyle, rudo dediler; geçmiş durumdaki pek çok kişi, şimdiki durumunda; geçmişte ikisinden ikisi, amarudo, şimdiki

amadurudo'da; geçmiş amarumo'da iki kişiden biri, geçmişte ibidurumo'da üç kişiden, ibidurudo'da üç kişiden çoğu, şu andaki ikiye üç, amabidurumo, geçmişte ikiye üç, amabirumo vb. Bu arada, gerçek sayma amacına hizmet eden kelimelerin hepsi daha azdır, çünkü eller ve ayaklar kendi başlarına sadece bir hesaplamak için değil, aynı zamanda iletişim kurmak için de bir sayı sağlar. Jest dilinin konuşma tarafında bağımsız bir statü gibi bir şey talep edebileceği tek durum budur.

Geri kalanlar için, sayısal ilişkilerin anlaşılmasında halinde zihnin başarısız olduğunu izlemiyor, çünkü dil onları soyut olarak sembolize etmek konusunda durmaktadır. Hint nüfus sayımına başkanlık ederken, belli bir yüksek memur, bir ast tarafından, üçün üzerinde sayılmaması için basit ve yeterli bir nedenden ötürü, belirli bir orman kabilesinden, kulübe sayısının herhangi bir hesabını çıkarmasının imkânsız olduğu konusunda bilgilendirildi. Bu yüzden keskin antropolojik bir kavrayış adamı olan yönetmen kendini kurtarmaya getirmişti. Kabile büyüklerini bir araya toplayarak, birinciye ikinci bir taşı yerleştirirken, birine "bu senin kulüben", diğeri "bu senin kulüben" diyerek yere koydu. Üçte biri "Peki şimdi seninki nerede?" diye sordu. Yerliler bir zamanlar oyunun ruhuna girdiler ve kısa sürede bütün yerleşim planlarını belirttiler, daha sonra doğrulamanın hem coğrafya hem de sayısal olarak doğru ve eksiksiz olduğunu ispatladı. Bu hikâye, doğanın insana nasıl algılayıcısında hazır bir hesaplayıcı sağladığını göstermeye hizmet edebilir, ki bu da daha basit bir yaşamın işleri için yeterince yeterlidir. Bir çoban bir sürünün sayıları bir bakışta nasıl alabilir? Bununla birlikte, daha yüksek deneyim uçuşları için, özellikle görünmeyen ve yalnızca mümkün olanın üstesinden gelinmesi gerektiğinde, algıların kavramlara yol açması gerekir; kitlesel bilinç, toplam izlenimin önceki tahlili ile belirgin hale getirilmiş unsurlardan bir araya getirilmiş temsiller aracılığıyla düşünmeye yol açmalıdır; kısacası, bir somut şeylerin anlamını kavrama analitik bir yol vermelidir. Dahası düşünme, Platon'un söylediği gibi, kendisiyle olan sessiz bir konuşmadan, analitik bir dile sahip olmaktan çok az veya daha az olduğu için, farklı kavramlardan yöntem düşünerek, analitik zekâ tarzına giden yolda yarı yolda olmaktır.

Bu bölüme ahlaki bir şey varsa, bu olmalı, oysaki ilkel halkların medeni topraklarının eski kurumlarını terk etmeleri,

kültürdeki kademeli ilerlemelerine doğrudan önyargılı olmadıkları sürece, kaybedeceklerinden beri kişinin kendi dünyasıyla teması, vahşi yaşamın kalbini tamamen kaybetmesi ve ölmesidir. Ancak bu düşünce, anadil için pek geçerli değildir. İleri bir insanın dili değiştirilebiliyor ise, ilgililerin yararınadır. Daha ziyade, antropologlar arasında günümüzde moda olan şey, onu tipik bir vahşi yaşamın ve tipik Avrupa köylüsünün, genel zekâlarının gücü bakımından tam olarak aynı düzeyde olduğu bir aksiyom olarak ortaya koymaktır. Eğer iktidarla potansiyeli anlayacaksak, ideal koşullar altında, iki durumda ortalama zihinsel kapasitenin aynı veya farklı olduğunu kanıtlayıp kanıtlamayacağımızı söylememizi sağlayacak yeterli kanıt olmadığını biliyorum. Ancak, toplumunu ona analitik bir dil biçiminde hazır bir enstrümanla hazırlayan Avrupa'nın sıradan köylüsünün, geleneksel konuşma holofrastik olduğu, net düşünmenin tüm amaçları için hazır bir enstrümanla başladığından eminim. Akıl gücü ne olursa olsun, eski, belirtilen şartlar altında, çoğundan daha iyi bir şekilde yararlanma şansına sahip. "Fikirlerin gelebilmesi için, onlara kelimeleri verin", çocukların eğitiminde olduğu gibi, bizi suçlayacağımız düşük kültür halklarında olduğu gibi bizi de uzağa taşıyacak bir öz-deyiş.

BÖLÜM 6

SOSYAL ORGANİZASYON

Bir kâşif, yaşamlarının gerçek anlamını anlama niyetiyle vahşi bir kabileyi ziyaret ederse, her antropoloğun söyleyeceği gibi, ilk görevi, kendisini sosyal örgütle her türlü formunda ayrıntılı bir şekilde tanıtmaktır. Bunun nedeni, sadece diğer insanların dışlarını inceleyerek onların içinde olup bitene ulaşmayı ümit edebilmemizdir. “Kurumlar”, toplumdaki insan yaşamının tüm dışsallarını, zekâ ve amacı yansıttıkları şekilde ifade etmek için uygun bir kelime olacaktır. Benzer şekilde, bunlara karşılık gelen iç veya subjektif durumlar toplu olarak “inançlar” olarak tanımlanabilir. Böylece, saha çalışmasının başlıca vecizesi şu şekilde ifade edilebilir: “inançlar için, kurumlar aracılığıyla çalışma”.

Ayrıca, belirli bir kurum kümesinin araştırılabileceği iki yol vardır ve bunlardan uygulanabilir olduğu sürece, diğerinden önce gelmesi gerekir. Birincisi, kurumlar hala durmuş gibi ele alınan bir sosyal makinede o kadar çok çarklar olarak incelenmelidir. Her birinin karakteristik yapısını ve diğerleriyle nasıl ilişkili olduğuna dikkat edin. Bu statik açıdan bakıldığında, kurumlar “sosyal örgütlenme biçimleri” olarak görünmektedir. Daha sonra, makinenin çalışmaya başlaması gerekiyordu ve siz hareket halindeki parçaları düşünün. Dolayısıyla dinamik olarak kurumlar “gelenekler” olarak görünmektedir.

Daha sonra bu bölümde, alt kültür halkları arasında geçerli olan sosyal örgütlenme biçimleri hakkında bir şeyler söylenecek. Bizim ilğimiz sosyal morfoloji ile sınırlı olacak. İzleyen bölümlerde, sosyal hayatın fizyolojisi olarak, tam tersine ne denir diyeceğiz. Başka bir deyişle, yasal ve dini adetleri, ilgili inançlarla birlikte kısaca ele alacağız.

Sosyal örgütlenme biçimleri nasıl ortaya çıkıyor? Bazıları onları icat eder mi? Örgütlenme kavramı bir organizatör anlamına mı geliyor? Veya Topsy gibi, onlar da basitçe büyüyor mu? İnsanlar birbirine atıldığında ortaya çıkan doğal kristalleşmeler midir? Kendi adıma göre, antropolojiyi takip ettiğimiz ve felsefe değil, başka bir deyişle, olayları tarihsel olarak birbirlerini takip ettiği görüldüğü gibi bir araya getirdiğimiz ve

akıl ilişkisinin nihai sorusunu tartışmadıklarını düşünüyorum. Önemli olan ve uzun vadede ikisinden hangisinin hangisini yönettiğidir - insan yaşamındaki içselleştirici faktörler olarak hem fiziksel gerekliliği hem de ruhsal özgürlüğü tanımaya hazırlıklı olmalıyız. Bu arada, sosyal örgütlenme konusu göz önüne alındığında, kendimizi sürekli sormaya devam etmemiz, koşulların ne kadar güçlendiği, zekice net bir sonuç ve amaç kuvveti ne kadardır?

İnsan hayatının baş belirleyicilerini tek bir nedenler zinciri olarak göstermeye çağrıldım ve tarihsel sorunun basitleşmesini etkilediysem, bir kerede, uygun bir kurgu, bir cihaz dışında asla öne sürmeyi hayal etmemem gerektiğini söyleyebilirim. Merkezi bir hat sağlayarak araştırmayı kolaylaştırmak için bunu yapmalıyım. Geriye doğru çalışarak, kültürün sosyal organizasyona bağlı olduğunu söylemeliyim; sayılarla ilgili sosyal organizasyon, besinde sayılar ve icatta besin. Burada, serinin her iki ucu, bir ucunda kültür, diğer ucunda buluş olarak manevi faktörlerle temsil edilmektedir. Ara bağlantılar arasında, yiyecek ve sayılar fiziksel faktörler olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte, sosyal örgütlenme aynı anda her iki yöne bakan, manevi ve fiziksel bir tezahür arasında yarı yolda olacak gibi görünmektedir.

Buluşu şartlar ölçeğinin altına yerleştirirken, insan evriminin tamamen “doğal” bir süreç boyunca olduğu fikrine kesinlikle yer verdim. Tabii ki, “doğal” kelimesini, olan ya da olabilecek her şeyi kapsayacak kadar geniş ve belirsiz bir şekilde kullanabilirsiniz. Bununla birlikte, “yapay” olanı dışlamak için kullanılırsa, o zaman insan hayatının en başta yapay bir yapı veya başka bir deyişle bir sanat eseri olduğunu söylemeye hazırım; insanın ayırt edici işareti, hayvanların yalnız başına sanat yapabileceği gerçeğinden ibarettir.

On sekizinci yüzyılın ortalarında makinelerin icat edilmesinin, sosyal ve politik etkileri hala bu zamanda gelişmekte olan sanayi devrimini nasıl sağladığı iyi bilinmektedir. Öyleyse, insanın evrimiyle ilgisi olan bu tarihin, büyük keşiflerin tarihi olduğunu, kanıtımız geriye gidebildiği kadarıyla, bir öneri olarak onu ileri sürmeye cesaret ediyorum. Tabii ki, iklim ve coğrafi koşulların genel olarak gıda arzının niteliğini ve miktarını belirlemeye yardımcı olduğu doğrudur; örneğin, tarım

sanatında ne kadar tecrübeli olursanız olun, Kuzey Kutup Denizi kıyılarında mısır yetiştiremezsiniz. Ancak, belirlenmiş gerekli icatlar, örneğin üstün silahlar, böyle konuksever olmayan, muhtemel gönüllü bir şekilde olmadıkça, geri çekilemeyeceğiniz bir bölgeden uzak durmanızda, kendinize izin vermeye asla ihtiyacınız yoktur, gerçekten de hünerlerinizin durumu -örneğin avlanma veya rengineyiğini evcilleştirme- sizi tundranın cenneti yapma eğilimindedir.

O zaman, belirli bir insanın sanat ve icatlarının ister doğrudan ister dolaylı olarak üretken olsunlar, belirli bir ortalama gıda verimini sağlayabileceğini kabul edin, Malthus ve Darwin'in bize hatırlattığı gibi, az ya da çok, sayıları geçim araçlarına, sabit bir oran taşıyan sınıra getiren insan doğurganlığının dikkate alınabileceği kesindir.

Kısaca, daha acil olan konuya, yani sosyal organizasyona ulaşıyoruz. Hangi anlamda, eğer varsa, sosyal organizasyon sayılara bağlı mıdır? Ne yazık ki, burada ortaya çıkarmak için çok büyük bir soru. Bununla birlikte okuyucuya, Bay Sutherland'ın Ahlaki İçgüdü'nün kökeni ve gelişimi isimli eserinde işlediği sosyal örgütlenme ve kültür derecelerine bakarak, dünya halklarının sınıflandırmasına ustalıkla değinebilirim. Belli bir nüfus büyüklüğünün, insanın evrimi ölçeğindeki her bir dereceyle, yani Perikles altındaki Atina'da olduğu gibi, tam medeniyetle uygarlığa ulaşıldığı noktaya kadar herhangi bir oranda ilişkilendirilebileceğini göstermeye çalışır, Medici'nin altındaki Floransa ise, muhtemelen ona biraz sorun çıkarır. Mesela, en düşük vahşilerin, Veddaların, Pigmeler' in ve on ila kırk kişilik gruplar oluşturduğunu; Avustralya yerlileri gibi bir dereceye kadar geriye kalmış olanlar ortalama elli ila iki yüz arasındadır. Genel ilerlemenin bir sonraki aşamasını temsil eden Kuzey Amerika kabilelerinin çoğu, yüz ila beş yüz arasında sürmektedir. Bu noktada, ekonomik bakış açısına göre önde gelen karakteristiklerini "vahşi" olarak sınıflandıracığı halklardan ayrılıyor; avcıların veya sadece "toplayıcıların" aşağı yukarı dolaşıp gitmesine neden oluyorlar. Daha sonra, benzer şekilde, yükselen üç bölüm dizisinde, "barbar" olarak nitelendirdiği halkları düzenlemeye devam ediyor. Ekonomik olarak ya daha az ya da az gelişmiş bir tarıma sahip ya hareketsiz ya da göçebe ise, kırsal yaşam tarzını takip ediyorlar. Iroquois, Maoris ve benzerlerini içeren en düşük grubu, bin

ila beş bin arasında değişiyor; daha sonra sayıların yüz bine ulaşabileceği Dahomey veya Ashanti gibi gevşek örgütlenmiş devletler geliyor. Barbarlığı, toplumun yaklaşık yarım milyona yerleştirdiği Abyssinia ya da Madagaskar'da olduğu gibi daha sıkı bir şekilde sıkıştırılmış topluluklarda doruğa çıkarır.

Şimdi, Bay Sutherland'ın istatistikleri hakkında çok şüpheliyim ve şu anda dünya halklarına evrensel kültürün merdiveni konusundaki baskınlarına, bilgimizin şu anki haliyle, zekice bir hipotezden ziyade, kendi basamaklarına çıkma konusunda çok şüpheliyim. Geleceğin hevesli bazı antropologları, tüm zamanlarını en ince detaylarına kadar testlere yoğunlaştırmayı kayda değer bulabilir. Ancak tahminime göre, genel ve uzun vadede insan evriminin erken aşamalarında, sosyal düzenin karmaşıklığı ve tutarlılığı grubun büyüklüğünü takip eden genel ilkesini kabul ediyorum. Büyüklüğü, sırayla ekonomik yaşamın biçimini takip ettiği için, yiyecek grubu olarak tanımlanabilir.

Ancak, beslenmenin yanı sıra, insan ırkını hayati derecede etkileyen ikinci bir temel durum vardır ve bu cinselliktir. Böylece sosyal organizasyon iki yönlü bir görünüme kavuşuyor. Bir yandan ve belki de öncelikle, yiyecek arayışının bir organizasyonudur. Öte yandan, daha az temelde, bir evlilik örgütüdür. Bundan sonra, iki boyut birlikte üst üste geldikleri ölçüde az çok birlikte değerlendirilecektir. İlkel insanlar, diğer sosyal hayvanlar gibi, av paketinde doğal olarak bir araya gelirler ve doğal olarak ailede daha az değildir ve evrimin en temel aşamasında, ikisi arasında çok az bir fark vardır. Bununla birlikte, antropologların hala keşfetmesi gereken bazı sebepler ve diğer nedenlerden dolayı insanlar aile dışından evlilik yapıyor, evlenme yasası farklı besin gruplarının üyesi olan erkek ya da kadınları aile dışından evlilik yapmaları için zorluyor, öyleyse, birazdan göreceğimiz gibi, sosyal organizasyonunun evlilikle ilgili yaklaşımı politik-ekonomiyi gölgede bırakma eğilimindedir. Sadece ikincisi genellikle kendi kendine bakabileceği için, mükemmel bir yabancıyla evlenmek, her iki tarafta da belirli bir miktarda düzenleme gerektirmesi beklenen utanç verici bir işlemdir.

İnsan toplumunun dışardan evlenme öncesi aşamasını tanımlamak, görüldüğü kadar kolay değildir; zira, özellikle Andamanlılar veya Buşmanlar gibi Negritolar arasında, en il-

kel kültürün halklarından örnekler bulmak mümkün olsa da görünüşte ne dışardan evlenme ne de buna sıkça eşlik eden totemizmi bilen çok küçük topluluklarda yaşamak, böyle bir durumda gerçekten ilkel ile mi yoksa sadece yozlaşmış olanla mı uğraştığımızdan asla emin olamayız. Mesela, Profesör Hobhouse'un Evrimdeki Etikler isimli çalışmasında yer alan sosyal örgütlenme biçimleri ile ilgili bölüm, açıkladığı Sarasin kardeşlerinin mükemmel gözlemleri üzerine kurgulanan Ceylon Ormanı'nın Veddas'ları arasındaki bir sistem ile başlıyor. Şimdi, bazı Veddaların bazen "doğal aile" denilen şeyin mükemmel bir örneğini sağladığı görülüyor. Birkaç mil karelik bir yol, en çok dört yada beş kişilik küçük bir grup ailenin ritmini oluşturur; bu, çoğunlukla, tek başlarına ya da çiftler halinde avlanmaya, balık tutmaya, bal toplamaya ve yabani balıkları kazmaya başlar; aynı şekilde sığ mağaralarda bir arada toplanırlarsa, bir çatının, uzanacak bir deri parçasının - bu zorunlu olmasa da - ve hepsinin en değerli lüksünün, gıdaların dışında toplamı temsil ettiği yaratılış konforudur.

Şimdi, bu şartlar altında, belki de bir grup içindeki ilişkilerin kesin olarak yakın olması harika bir şey değil. Aslında, doğru olan bir erkek ve kız kardeşin çocuklarının evlenmeleridir; öyle olmasa da iki erkek kardeşi ya da iki kız kardeşi için de öyle görünüyor. Ve yine de vaatlere bir yaklaşım yok, ama tam tersine, çok katı bir tek eşlilik, sadakatsizlikler, olaylara sinirlenmeleri kadar nadir görülüyor. Bir çeşit klanları olduğu, aslında, Profesör Hobhouse ve takip ettiği otoriteler tarafından biliniyordu; fakat bu klanlar en ufak bir organizasyon ve çok az işleve sahip olmaktan çıkmışlardır. Ancak, bu klan sisteminin anlamını, Dr. ve Bayan Seligmann'ın son araştırmaları ile tamamen yeni bir ışık tuttu. Şimdi, Vedda'ların bazılarının dışarıdan geldiği, yani başkalarının olmasa da kendi klanlarının dışında evlenmek zorunda oldukları söyleniyor. O zaman ortaya çıkan soru, Veddalar için hangisi eski sistemdir, evlilik dışı veya evlilik içidir? Veddaların ne kadar sefil bir kalıntılara sahip olduğunu görünce, burada, alternatif olarak hiç evlenmemesi nedeniyle, grupları evlenmeye zorlanmış eski bir egzotik insanlar vakasına geldiğimize inanmıyorum. Tabii ki bunu yaparken, onların yalnızca her yerde insanın ilkel koşulunun ne olduğuna geri döndüklerini iddia etmek mümkündür. Fakat bu noktada tarihsel bilim, yalnızca tahminde bulunabiliyor.

Öte yandan, dışlanmış ve totem halklarının sosyal örgütlenmesini Avustralya'nın yerlileri olarak görmeyi başardığımızda nispeten sağlam bir zemine ulaşıyoruz. Buradaki tek sorun, öznenin bir kerede bir özetleme işlemine izin vermek için çok geniş ve karmaşık olmasıdır. Belki de okuyucuya kısa bir alanda yapılabilecek en faydalı şey, ona yalnızca Avustralyalılara değil, genel olarak totemik toplumlara da az çok temel ilkeler sunmaktır. Bunların yardımıyla, önde gelen ilk elden yetkililerden birinde bulunacak olan, sosyal organizasyonla ilgili oldukça ilginç ama şaşırtıcı detayların kitlesiyle boğuşmaya devam edebilir. Örneğin, Avustralya için Messrs'in iki büyüleyici eserine danışmadan daha iyisini yapamaz. Orta kabilelerde Spencer ve Gillen ya da Güney-Doğu bölgesinin yerlileri hakkında Howitt'i aydınlatıcı olmayan ses. Kuzey Amerika için Smithsonian Enstitüsü Etnoloji Bürosu tarafından yayınlananlar arasından seçilecek çok sayıda mükemmel monografi var. Veya bir başkasının kendisi için malzeme toplamasına izin vermekten memnunsa, en iyi planı, araştırıldığı gibi, tüm dünyaya ait bilinen gerçekleri özetleyen, bölgeden bölgeye Dr. Frazer'in anıtsal tezine, "Totemizm ve Egzogami" ye danışmak olacaktır.

Kavranması gereken ilk şey, bu türden insanlar için sosyal örgütlenmenin, öncelikle ve görünüşe bakılırsa, akrabalık örgütü ile özdeş olmasıdır. Devam etmeden önce, akrabalığın ne anlama geldiğini görelim. Akrabalık kavramını soydaşıktan ayırın. Akrabalık, fiziksel bir gerçektir. Doğuma bağlıdır ve toplum tarafından tanınsa da tanınmasa da herkesin gerçek kan ilişkilerini kapsar. Diğer taraftan da akrabalık, sosyolojik bir olgudur. Geleneksel nesil sayma sistemine bağlıdır. Böylece gerçek ilişkileri dışlayabilmesine karşın, tam aksini de bazılarının yasaya göre bir çocuğu kendi çocuğu gibi evlat edinmesine izin verildiği gibi tamamen hayali olanları içerebilir. Şimdi, medeni şartlar altında, az önce gördüğümüz gibi, evlat edinme gibi bir kurum olsa da yine de akrabalık talebinde bulunabilecek, ancak İngiliz hukukunda akrabalık kazanmak, genel olarak, gerçek kan bağı ile üzerine yakın bir şekilde modellenen sosyal kurum arasındaki ayrımın farkında değiliz. Bununla birlikte ilkel toplumda soydaşlık, tekrardan akrabalıktan daha geniş olma eğilimindedir. Başka bir deyişle, akrabalıkların tanınmasında ailenin bir tarafı genellikle göz ardı edilir. Bir erkeğin akrabası, annesinin veya babasının insanlarını oluşturur, ikisini

birden değil. Dışardan evlenme yasası uyarınca, baba ve anenin birbirlerine yabancı olduklarını unutmayın. Bu nedenle, ilkel toplum, olduğu gibi, çocuklarını yarıya indirmek için hazırlanmadıkları için, bir partiye veya diğerine beden ve ruha ait olması gerektiği konusunda Süleyman'ın kararını verir.

Şimdi bu tek taraflı akrabalık örgütü türünü biraz daha tam olarak analiz etmeye devam edebiliriz. Bunu üretmek için birleştiren üç temel ilke var. Onlar aile dışından evlilik, soy ve totemdir. Sırasıyla her biri hakkında bir kelime söylenmelidir.

Egzogami, sen onun kaynağını açıklayana kadar herhangi bir zorluk çıkarmaz. Anlamı basitçe dış evlilik ya da iç evlilik olan endogaminin tam tersidir. Farz edelim ki, tamamen McIntyres ve McIntoshes' ten oluşan bir köy vardı ve her McIntyre'ı bir McIntosh'la evlenmeye zorladığını ve her McIntosh'un bir McIntyre'ının bir McIntosh'la evlenmeye zorlandığını, bir McBean'ın McIntyres ve McIntoshes için kötü bir formda olduğunu varsayalım; o zaman iki klan birbirine göre dışardan olur, oysa köy bir bütün olarak içsel olur.

Soy kökenin ki çizgiden biri ya da diğeri - yani anne ya da baba - boyunca yerinin belirlenmesi ilkesidir. İlk yöntem ana soyluluk, ikincil baba soyluluk olarak adlandırılır. Bazen kaçınılmaz olarak, soy ana soylu olarak sayıldığında, karının insanlarıyla birlikte kalması ve kocanın sadece bir ziyaretçi ve yabancı statüsünde olması durumunda olur. Böyle bir durumda evliliğe ana soylu denir. Aksi takdirde, baba soyludur. Yine, evlilik şekli hüküm sürdüğü zaman, aynı sıklıkta olmadığı gibi, baba ve halkı yerine karı ve halkı, çocuklar üzerinde en üst düzeyde yetkiye sahiptir. Bu matripotestal (en yaşlı kadının otoritesi altındaki aile), patripotestal (en yaşlı erkeğin otoritesi altındaki aile) aksine, aile tipi olarak bilinir. Matrilineal (ana soyluluk), matrilokal (ana yerlilik) ve matripotestal (en yaşlı kadının otoritesi) koşulları bir arada bulunduğu anda en tam ve en güçlü şekilde ana haklarımız vardır. Üç kişiden sadece ikisini veya yalnızca birincisini elde ettiğimizde, çoğu otorite hala ana haklarından söz eder. Ana-hak veya buna karşılık gelen, şimdi neredeyse atılan ifadenin, "*matriarchate*" ifadesinin ne kadar ileride yargılabileceği sorgulanabilir; bu şartlar altında çoğu zaman nominal olan bir otorite.

Totemizm, cansız nesnelerden oluşan bir sınıf veya çok

nadiren, bireysel olan ve hiçbir şekilde bir tür veya sınıf olmayan bir şey, akrabalıkla ilgili belirli bir biçimde, bir sosyal grubun kimliğine, bir hayvan türüne veya bir bitki türüne veya daha nadiren karşı karşıya olduğu belli bir samimi ve özel ilişkiye dayandığı anlamına gelir. Böyle bir totem, ilk önce normalde sosyal gruba adını verir. (Kendilerine Tilki, Bayağı Kız Kuşu vs. diyen erkek izciler, böylece farklı keşif kollarına göre, çok eski bir kullanıma geri döndüler.) İkincisi, bu isim dışa dönük ve görünür bir işaret olma eğilimindedir ve bir şekilde totemden totemlere akan ruhsal lütuf, onların cemaatini kutsallaştırır. Onlar, birbirleriyle “hepsi bir arada”, Avustralyalıların da ifade ettiği gibi, totem ile “hepsi bir arada.” Veya yine, totem ngauı olan bir adam, güneş, adının ngauı olduğunu ve “ngauı” olduğunu söyledi. Ngauı’nin kendisine ait olduğunu açıklamak için başka bir şekilde koymak için eşit derecede hazır olmasına rağmen. Eğer konuyu kapsamlı bir şekilde ve aynı zamanda daha ileri bir mistisizm düşündüren dilden kaçınmak istiyorsak, totemi bu bakış açısıyla totemin “şansı” olarak tanımlayabiliriz.

Bununla birlikte, bu totem türüyle ilişkili olan az ya da çok dini bir türdeki uygulamalarda ve inançlarda bulunabilecek, çok büyük farklılıklar biraz da olsa, neredeyse her zaman vardır. Bazen totem bir ata olarak veya totemlerin doğdukları ve öldüklerinde geri döndükleri ortak yaşam kaynağı olarak düşünülür. Bazen totem, bir kanguru, özel bir şekilde atlayarak, kanguru adamı yaklaşmakta olan tehlikeye karşı uyardığı gibi, sorun anında çok mevcut bir yardım olarak tutulur. Bazen, diğer yandan, kanguru adam kendisini esas olarak kanguruların yardımcısı olarak düşünerek, kanguruların beslenerek dolgunlaşması ve çoğalabilmesi için törenler düzenler. Yine, neredeyse değişmez bir şekilde totemit, totem-hayvana katledilmekten ve yemekten, özellikle özel ve kutsal bir şekilde olmadıkça, totem-hayvanını öldürmekten ve yemekten sakınmakta olan, totemine biraz saygı gösterir.

Bu düşüncelerin bir sonucu olarak, eğer totem yüzünde bir isim ise, vahşi, “isimde ne var?” Sorusuna cevap verir. Kardeşleriyle onu bir yapan mistik bir anlam zenginliği olan bu isimde bulunarak, onun için sosyal dayanışma hissini derinleştirmek, bizim için takdir etmek bizim için büyük bir çaba harcar.

Dış ekoloji, soy ve totemizmin üç ilkesini ayrı ayrı inceledikten sonra, birlikte nasıl çalıştıklarını görmeye çalışmalıyız. Bu konularda genelleme, acelecilik demek değil, son derece risklidir. Bununla birlikte, aşağıdaki geniş ifadeler okuyucuya gerçekleri inceleyerek kendisi için test edebileceği çalışma hipotezi olarak hizmet edebilir. Birincisi, egzogami ve totemizm, kökeni farklı olsun ya da olmasın, pratikte birbirine çok yakın olma eğilimindedir. İkincisi, soy veya tek taraflı soy belirleme sistemi, diğer iki ilkeden aşağı yukarı bağımsızdır. [4]

[Dipnot 4: Yani, herhangi bir şekilde ana-taraflı ya da baba-taraflı, ekoloji ve totem ile var olabilir. Her ne kadar, totemizm canlı bir durumda ise, ana-hakkın düzenli olarak bulunduğu gerçeği kesinlikle değildir. En fazla, anne haklı önceliğinin lehine çağrılabilir, eğer değişiklik olursa, anne haklarından baba haklarına her zaman ve asla böyle bir şey olmaz.

Eğer vahşi dünyayı günümüzde olduğu gibi ele alacak kanıtlara bakmak yerine, sosyal kökenlerle ilgili teorik içeriğe sahip bir kitap okuduysanız, muhtemelen totem toplumunun tamamen klanların bir ilişkisi olduğu izleniminden kurtulmuş olursunuz. Aşağıdaki gibi bazı kavramlar zihninizde çöküyor. Kendinize nehrin her iki tarafında da kendi vuruşları olan iki küçük yiyecek grubu olduğunu düşünelim. Bazı bilinmeyen nedenlerden dolayı totemiktir, bir grup kendisini Cockatoo, diğeri ise Crow diye adlandırırken, her biri sonuçta gizemli ve hareketli bir anlamda "hepsi bir arada" olduklarını hisseder. Yine bilinmeyen bir nedenden ötürü her biri egzogamidir. Bu nedenle evlilik ittifaklarının nehrin karşısına geçmesi zorunludur. Son olarak, her birinin tam gelişmiş türden bir hakkı vardır. Kakadu-kızları ve Karga-kızları, nehrin kendi taraflarına, su kenarındaki ortaklar tarafından ziyaret edildiklerinde kimler kalmak ve devam etmek ister? Kendileri faydalı olabilir veya dikkatlerinde yalnızca kesintili olurlarsa, totemik bakış açısından dışlanmış kalırlar ve öyle davranırlar. Bu arada çocuklar, küçük Kakadular veya Kargalar, kendi mahallelerinde büyüyorlar. Şayet cezalandırılmaları gerekiyorsa, mutlaka annesinin değil, belki de erkek kardeşinin – ama asla babasının değil – bir Kakadu bu durumu idare eder. Büyüdüklerinde, annenin insanlarıyla daha iyi ve daha kötüsü için şanslarını denerler. Babaların halkına karşı olsa da kavga ettiklerinde savaşmak, bir nesilden diğerine teslim edilen silahların ve diğer malların

miras alınması ve en sonuncusunda olduğu gibi, bir Kakadu veya Karga olmanın içsel anlamını seçmek için açıklayan totemik gizemlerde yer almak.

Şimdi orijinal klan ve orijinal klanlar arası organizasyonun böyle bir tasviri birinin kafasında tutması çok güzel ve kolaydır. Ve kişi basitçe ilk şeylerin başlangıcını tahmin ederken, daha sonra eklenen kavramlar gerçekliğin karmaşıklığına uymak için yaklaşıncaya kadar ilaveler ve nitelikler tarafından detaylandırılan, son derece soyut ve basit bir konseptten başlamak için söylenecek bir şey vardır. Öyleyse, bu tür spekülasyonlara izin veriliyor ve onların yerinde bile gerekli. Bununla birlikte, adaleti sağlamak, gerçek gözlemle bize göre bilindiği gibi, totem toplumuyla ilgili gerçeklere, klanın hiçbir şekilde sergilediği tek sosyal örgütlenme biçimi olmadığını belirtmektedir.

Klan, ister ana soylu isterse baba soylu olsun, toplumun totemik seviyesinde aileyi tutsak tutma eğilimindedir. Tabii ki doğal aile, yani, baba, anne ve çocukların sürekli ya da az birlikteliği, her zaman bir şekilde ve bir dereceye kadar oradadır. Ancak, tek taraflı soy hüküm sürdüğü ve totem tarafından güçlendirildiği sürece, aile, resmi olarak tanınan bir kurumun saygınlığına ulaşamaz. Öte yandan, bir bireyin doğuş ve akrabalık nedeniyle sahip olduğu, resmen tanınmış tüm toplum gruplarının totemik klanı, tabiri caizse en belirgin olanıdır. Avustralya'nın söylediği gibi, ona nasıl muamele edilmesi gerekiyorsa onu yapar. Toplumsal özü bir Kakadu veya Karga olmaktır. Sonuç olarak, ilk görevi insan ve insan olmayan klanına ve üyelerine karşıdır. Klanların olduğu her yerde ve isme yakışır bir totemizm olduğu sürece, bu genel yasa gibi görünüyor.

Bununla birlikte, klan tarafından sağlanan belirli birliğin yanı sıra, günümüzün gerçek dünyasında bulunan karmaşık türdeki totemik toplumda, bir erkeğin doğduğu daha geniş ve daha genel birlikler vardır.

İlk önce, bir oymağa aittir. Avustralya'da, şu anda tanımlanacak bir terim olan kabile, neredeyse her zaman, firar çağrısı yapmak için olağan olan iki eksof bölünmeye ayrılmıştır. [5] Daha sonra, bazı Avustralyalı kabilelerde, oymak meraklı bir çapraz çizgili planına göre dışarıdan evliliğin gerçekleştiği dört bölüme ayrılır ve diğerlerinde ise dört bölüme ayrılır. Avustralya'ya özgü olan bu dışsal bölümler evlilik sınıfları

olarak bilinir. Dr. Frazer, yerli devletçiler adına yapılan kasıtlı düzenlemelerin sonucu olduklarını düşünüyor ve şüphesiz ki, iddialarında yapay ve insan yapımı bir bakış açısı olduğu konusunda haklıdır. Diğer taraftan kabileler, kabileyi ikiye mi, yoksa bazen Kuzey Amerika'da ve başka yerlerde olduğu gibi, klanların kendilerini az ya da çok düzenli bir şekilde gruplandırma eğiliminde oldukları, ikiden fazla ana bölüme ayırıp ayırmadığı, böylece klan sisteminden çıkmış doğal bir gelişim görünümüne sahiptir. Bu nedenle, nehir boyunca dışarıdan evlilik uygulayan hayali Kakadu ve Kargaların hayali durumuna geri dönmek için, her iki taraftaki sayıların ne kadar artacağını anlamak kolay görünürken, nehirler arası amaçlar için gerekli bulurlarsa, aralarındaki alt ayrımları benimsemek; gibi kendilerini ayrı totemik rozetlerin eski Kakadu-Karga ilkesine göre modelleyeceğinizden emin olabilirsiniz. Ancak köken konusunda sapmalardan uzak kalmalıyız. Mevcut amacımız için, kabilenin içinde normal olarak bir insanın doğduğu klanın yanı sıra başka bir toplumsal gruplaşma biçimi olduğu gerçeğini not etmek yeterlidir.

[Dipnot 5: Çok benzer bir kuruma uygulanan "kardeşlik" anlamına gelen Yunanca bir sözcük.]

Şimdi kabileye geliyoruz. Bu, siyasi birim olarak tanımlanabilir. Anayasası belirsizlik gösterme eğilimindedir ve işlevleri belirsizdir. Onun doğasını anlamanın bir yolu, onu dışardan evliliğin gerçekleştiği sosyal birlik olarak düşündürmektir. Birbirine bağlı gruplar doğal olarak bir araya gelirler ve bu nedenle bütünüyle aile içi evliliklerdir, yani saf yabancılarla evlenmeye gelenek tarafından izin verilmez. Dahası, bu şekilde karışarak, ortak bir lehçenin, örneğin "erkekler" olarak kendilerinden bahseden ve insanlığın geri kalanını "yabancılar" olarak toplayan ortak bir isim kullanmaları muhtemeldir. Bununla birlikte, örneğin, savaşta olduğu gibi, söz konusu yabancılar kısmındaki istilaları engellemek için, kesin bir örgütlenme olmadan kolay değildir. Çok az savaşın olduğu Avustralya'da, bu organizasyon çoğunlukla isteniyor. Öte yandan, Kuzey Amerika'da, daha gelişmiş ve savaşçı kabileler arasında, düzenli kabile subayları ve bazı siyasi anayasalara yaklaşımlar görüyoruz. Yine Avustralya'da, bir tür kabile toplanmasının gerçekleştiği, yani gençlerin kabul edilmesi için ayrıntılı törenlerin yapıldığı, en azından bir ortam söz konusudur.

Bununla birlikte, bu törenlerin kabilelerden ziyade topluluklar arasında olduğu, o kadar da sık bir şekilde gerçekleşmediği görülüyor. Öyle ki, benzer alanlarda çok az veya hiç ortak bir yanı olmayan grupların bir araya geleceği ve Pan-Anglikan Kongresi ile Dünya Fuarı'nın bir araya getirilmesi gibi bir süreçte yer alacağı, geniş alanlardaki benzer gelenek ve inançlar. Bu sınırsız türdeki bir dernek türüne bazen "ulus" terimi uygulanır. Ancak, Avustralya'da olmadığı gibi belirli bir organizasyon varken ve sadece zaman zaman Kuzey Amerika'da, Iroquoiler arasında olduğu gibi, bunu gerçek bir "konfederasyon" olarak tanımlamaya teşebbüs edebiliriz.

Hiç şüphe yok ki okuyucunun kafası zaten bir sıkıntıda, her ne kadar sınırsız ihmal günahları işledim ve uygun bir şekilde hüküm süren sosyal örgütlenme konusunun görkemli karmaşasını basitleştirmek için totem toplum olarak gevşekçe bir araya toplanmış komisyondan da şüphem yok. Bu yüzden, bazen totemlerin sosyal organizasyonla hiçbir ilgisi olmadığını gördüğünü belirtmemeliydim. Mesela Messrs'in orta Avustralya'nın ünlü Arunta'sı arasında. Spencer ve Gillen çok dikkatli bir şekilde tarif ettiler. Yine, bazen dışsal bölünmelerin olduğunu - bazılarının onları alt gruplardan ayırmalarını söyler - bunların altında klanları olmayan gruplara sahip olmayan ve öte yandan, kendilerini totemik olarak pek az veya hiç benzemeyen klanlar, bunlar ve şimdiye kadar pek çok istisnai durum var.

Daha ciddi bir ihmal türü de aşağıdaki gibidir. Akrabalık örgütlü sosyal organizasyonu, yani, bir erkeğin evlilik yasaları ve kökeninin yerini belirleme sisteminin sonucu doğduğunu tanımladım. Ancak, akrabalıkla bir ilgisi olmayan, sadece sosyal örgüt olarak sınıflandırılabilir başka ikincil özellikler de var. Örneğin cinsiyet, sosyal statü üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Erkekler ve kadınlar genellikle belirgin farklı gruplar oluşturur; Böylece, erkek ve dişi keten kuşlarının eşleşme mevsimi sona erdiğinde, en kısa sürede, ayrı sürüler halinde nasıl geçtiğini hatırlatıyoruz. Tabii ki, onunla mesleki uyumsuzluk yapan şeyler var. Ancak, yerel akıl için, fark açıkça ondan çok daha derin gider. Avustralya'nın bazı bölgelerinde aslında seks totemleri vardır, bu da her cinsiyetin birer mistik bir beraberlik olduğunu gösterir. Ve tüm bu vahşi dünya, kadının rahatsız edici olduğu, ayrı bir şey olduğu ve günümüz

kadınının çok fazla olduğu özel yetersizliklerin ve ayrıcalıkların çoğundan muhtemelen sorumlu olan bir duygu var.

Yine, yaş aynı şekilde sosyal statü üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Bu, yalnızca yasal olarak "yaşlandığınız" için bir zamana kadar bir gençlik olarak derecelendirilmiş ve erkekler arasında kayıtlı bir durum değildir. Yaşların derecelendirilmesi genellikle en karmaşık olanıdır ve her parça sosyal merdivenin adım adım üzerine çıkar. Tıpkı, her yıl üniversitede, kamuoyu tarafından yapılabilecekleri ve yapamayacağı şeyleri kamuoyuna paylaştığı gibi, daha sonra, bekâr, usta ve doktor her biri açısından bir derece daha yüksek dururken akademik rütbe. Bu nedenle en karanlık Avustralya'da, en azından gençlikten orta yaşına kadar, bir erkek normalde toplumsal görev ve haklarının alanında sürekli genişleyen eşliğinde, yaşamın sırlarına ilerici bir girişime girecektir.

Son olarak, artan göçebe yaşam kalıcı bir mesleğe öncelik tanıdığı için yerellik statüyü etkilemektedir. Birbirleriyle hiçbir zaman temasa geçmeyen birkaç yüz insan arasında, doğum derneklerinin biçimleri, yerel derneklerin yerinde önerebileceği herhangi bir şeye karşı çıkmaktadır. Bu nedenle, doğum grubuna göre, cinsiyet ve yaşını akrabalıktan daha az olmayan geniş anlamda, kabile kampının üyeleri, kavga eder, büyümlü törenler gerçekleştirir, oyunlar oynar, evlenir ve gömülür. Ancak kabilenin sayıları arttırmasına, iletişimin zor ve orantılı olarak nadir olduğu önemli bir alana yayılmasına izin verin. Anında yerel grup sonuçta olma eğilimindedir. Otorite ve inisiyatif her zaman yerinde bulunan insanlara dayanmalıdır ve kaçınılmaz devamsızlık tarafından zayıflatılan eski doğumsal kombinasyonlar, sonunda toplumsal düzenin gerçek çerçevesini temsil etmekle sona erer. Tabii ki, alt kuruluşlar biçiminde oyalanma eğilimindedirler. Örneğin, totem grupları, evlilik sistemiyle doğrudan bağlantı kurmaktan vazgeçmekte ve onlarla ilişkili törenlerin gücü konusunda gizli topluluklar olarak bilinen şeye dönüşmektedir. Ya da yine, klan aile tarafından yavaş yavaş gölgelenir, böylece akrabalık, hakları ve görevleri ile pratik olarak daha yakın kan ilişkileri ile sınırlanır; üstelik, soylarının resmi olarak tanımadığı bir ailenin yanında olsalar bile, akrabalar olarak pratik amaçlar için muamele görmeye başlarlar. Böylece, doğum birlikteliği biçimleri artık beden politikasının bel kemiğini oluşturmaz. Bundan böyle, sosyal birim

yerel gruptur. Bölgesel ilke, eğilimleri ve işlevleri belirlemek için gittikçe daha fazla gelir. Akrabalık, başarısı yüzünden kendisini tahttan indirdi. Akrabalığın örgütlenme gücü sayesinde ilkel toplum gelişim gösterdi ve büyüyerek doğum bağına koparana kadar uzattı. Bazı ilişkiler, yerel ve bölgesel anlamda uzaklaşıyor ve bunun sonucu olarak da hesaba katmaktan vazgeçiyorlar. Akrabama karşı olan sorumluluğum, komşuma olan görevim haline dönüşür.

Mekânın nedenleri, sosyal organizasyonun yerelliğin etkisi altında olduğu gelişmeleri araştırmayı imkânsız kılmaktadır. Çünkü en başından beri köy toplumundan modern devlete kadar sosyal yapının aynı temel tipi varlığını sürdürüyordu ve onlar için burada üzerinde durmak daha az gerekliydi, çünkü totem uygarlaştırdığımız toplumlar açısından anlaşılması çok karmaşık bir şeydi.

Bununla birlikte, yerel komşuluğun yanı sıra, toplumun sanat ve endüstrilerinde toprağın yüzeyinde sert kök salması için yeterince gelişmiş bir toplum olduğu sürece, sosyal düzeni şekillendirmeye büyük ölçüde yardımcı olan ikinci bir ilke vardır. Bu, özel mülk ve özellikle de karadaki özel mülk ilkesidir. Sınıf ayrımlarından en temel olanı, zengin ve yoksul arasında olmasıdır. Köleliği olan topluluklarda, özgür ve köle arasındaki ilk bakışta kesinlikle paralel değildir, çünkü soylular ve köleler arasında orta düzeyde bir fakir serbest sınıf olabilir; ancak bu durumda da özel mülkiyetin not verme biçiminden gerçekten sorumlu olduğu açıktır. Ya da bazen sosyal konum esasen sınıai mesleğe bağlı görünebilir, Hint kast sistemi bir noktayı temsil eder. Bununla birlikte, uzun vadede en onurlu meslekler, en iyiyi ödeyenlerle aynı zamana denk geldiğinden, daha gelişmiş türden bir ekonomik sistem altında, en üst düzey sosyal rütbe kaynağı olarak özel mülkiyete geri dönüyoruz.

Bu kısa taslakta, sosyal organizasyonun sayılara göre ipuçlarından daha fazlasını yapmak imkânsız hale geldi, bu da karşılığında yiyecek arayışının gerçekleştirildiği beceriye bağlı. Ancak, eğer belli bir noktaya kadar, toplumun yapısının daha az ya da daha az fiziksel bir şekilde kitlesine bağlı olduğu doğruysa, hızla birlikte gitti, konunun bir başka yönü de aklımızda tutulmalıdır. Toplumsal düzenin kurulmasına yönelik çok sayıda bilgi büyük ölçüde yardımcı olmuştur. Toplumsal

örgütlenme kısmen nüfusun genişlemesinin doğal bir sonucu ise, kısmen de olsa, kelimenin en iyi anlamında, insanın olabileceği gruplaşma biçimlerini tasarlamaya çalışan, daha büyük ve daha büyük toptancılarla birlikte çalışabilme, insan zihninin yapay olarak yaratılmasıdır.

Bununla birlikte, yalnızca salt bir yapısının çalışmasının içerdiği tamamen dışsal bir biçimde toplum, bir makine olarak görünür - yani, aslında aklın işi olarak görünür, fakat aklın içgüdüleri olarak görünmez. Bundan sonra sosyal makineyi harekete geçireceğiz. Daha sonra sürüş gücünün içsel bir görünümünü elde etmek için daha iyi bir şansımız olacak. Toplumun bir makine olduğu fikrinden vazgeçmemiz gerektiğini keşfedeceğiz. Bir organizmadan bile daha fazlası. Bir ruhlar topluluğudur — birçok bağımsız, ancak birbirine bağımlı olarak yaşam gücünün tezahürleri olduğu için bireysellik ve özgürlük arayışı için baskı yapıyor.

BÖLÜM 7

HUKUK

Bu küçük kitabın genel planı, insanın kaderini fiziksel, dışsal, gerekli bir şekilde belirleyen etkenlerden başlamak ve kademeli olarak insan doğasındaki ruhsal, içsel, gönüllü faktörlere - ki bu tuhaf "bileşim kil ve alev"- dinden önce hukuk ya da ahlâktan önce din, ister kolektif ister bireysel olsun, aşağıdaki nedenden dolayı düşünmesi tavsiye edilir. Hukukta dine göre daha fazla göze çarpan bir kısıtlama var; din ise, örgütlü kütle tanımlayan tarihsel anlamda, dini düzenleme biçiminde, ikna gücü ile zorlayan ahlaki sebeplerden daha zorlayıcıdır.

Medeni şartlar altında yaşayan biri için "yasanın güçlü kolu" ifadesi kaçınılmaz olarak polise işaret eder. Polislerin yanı sıra, sulh yargıçları ve son çare olan askerlerin topluluk kararlamalarını uygulamak için çağırılması gerektiğine göre, kanunun var olmayacağı anlaşılabılır. Ve kesinlikle, mafya yasası olarak bilinen şeyin herhangi bir yasa olduğunu kabul etmek zor. Bununla birlikte, tarihsel amaçlar için "yasa" ifadesini oldukça yaygın bir şekilde kullanmaya hazırlıklı olmalıyız. Bir insan toplumu için ceza gerektiren her yerde, kitlede ya da temsilcileri aracılığıyla hareket eden bir yasa olduğunu söylemeye hazır olmalıyız. Cezalandırma, bir sosyal kuralı çiğnediğine karar verilen birine acı çektirmek anlamına gelir. Tersine, o zaman bir yasa, cezanın kullanımına bağlı olarak ihlal edildiğine ilişkin herhangi bir sosyal kuraldır. Bir adamın acı riski altında bir sosyal kuralı çiğnediği ve bu riski suçlu için gerçeğe dönüştüren herkesin veya ortak otorite ile silahlandırılmış birinin işi olduğu kabul edildiği sürece antropoloji için olduğu gibi, terimin anlamı dâhilinde.

Ancak ceza, doğası gereği istisnai bir önlemdir. Sadece çoğunluğun bir sosyal kuralı takip etmekten memnundur, bu nedenle yasa ve cezalandırma mümkün olabilir. Yine, her biri alışılmış bir şekilde sosyal kurallara uyursa, yasalar kesilir, çünkü gereksizdir. Şimdi, ilkel toplumda herhangi bir yasa bulmanın zor olmasının bir nedeni, genel bir konuşma biçiminde, hiç kimsenin sosyal kuralları çiğnemeyi hayal etmemesidir.

Gelenek, ilkel toplumda kraldır, zalimdir. Kaptan Cook, Tahiti'nin şeflerine neden ayrı ve yalnız yediklerini sorduğunda, "çünkü doğru olan bu" diyerek yanıtladılar. Ve böylece her zaman ilkel halkları ile. "Gelenek ve bunun bir sonu yok" siyaset ve etikte yeterli bir neden olduğu düşüncesidir. Şimdi bu şekilde katı bir muhafazakârlık yatıyor. Ahlak bölümünde, kendi iç kaynaklarını, psikolojik koşullarını keşfetmeye çalışacağız. Şimdilik, tüm geleneksel uygulamaları kendi iyiliği için ve sonuçlarına bakmaksızın korumanın sosyal alışkanlığı olarak dışarıdan gelen gelenekleri görmekten memnun olabiliriz. Tabii ki, değişikliklerin gerçekleşmesi zorunludur ve gerçekleşir. Ancak gerçekleşmemeleri gerekiyordu. Teoride, ilkel toplumun sosyal kuralları "Medlerin ve Perslerin değişmeyen yasası" gibidir.

Geleneklere olan bu mutlak saygı, iyi ve kötü yanlarına sahiptir. Bir yandan, disiplin unsurunu sağlar; bu olmadan herhangi bir toplum yakında parçalanacak. O vahşi, acımasız bir yaratık olarak tüm ruh hallerini, bir anda bir arkadaş, bir sonraki anda bir şeytan gibi düşünmeye hazırız. Öyleyse, gelenekleri tarafından dayatılan sosyal tarih için olmasaydı olabilir. Öyleyse, geleneklerini yok ederseniz ve yine de eğitilmiş, makul bir varlık olarak davranmasını beklerseniz öyledir. Öyleyse, sağlıklı ve kirlenmemiş bir durumda olan ilkel bir toplum göz önüne alındığında, üyeleri, her medeni devletten ziyade, kendi hukuklarına göre yargılanan ortalamaya daha fazla dayanıklı olarak bulunacaktır.

Ama şimdi geleneklerin kötü tarafına geldik. Akıl almaz ve sapkın olmakla birlikte, koruyucu etkisi tüm geleneksel uygulamalara yayılmaktadır. Her sinek bu samankapanına kapanmaya uygundur. Bunun sonucu da vahşi geleneklerin gariplikleridir. İlkel Kültür'de Dr. Taylor, Borneolu Dyaklar hakkında güzel bir hikâyeden söz açar. Beyaz adamın V şeklinde kesikler açarak bir ağacı kesmesi Dyak geleneklerine göre değildi. Dolayısıyla, Avrupa modasını taklit eden her Dyak para cezası ile cezalandırıldı. Yine de çok iyi farkındalardı ki, bu yöntemin kendi başlarına bir gelişme olduğunu, birbirlerine söylemeye güvendiklerinde gizlice kullanacaklarını söylediler. Bay A.R. Wallace'a göre, bu Dyaklar "vahşilerin arasındaki en hoş" gözlemcilere eklenebilir. İyi huylu, hafif ve sıradan yaşam ilişkilerinde hiçbir biçimde kana susamamışlar. Yine de kafa

avcılığı gibi korkunç alışkanlıkların bağımlısı oldukları iyi bilinmektedir. “Bir gelenektir”, diyor Wallace, “ve bir gelenek olarak gözlendi, ancak olağanüstü bir barbarlık veya ahlaki suçluluk anlamına gelmemeli” biçiminde görüşlerini ifade ediyor.

Öyleyse, saf bir gelenek egemenliğinin sakıncası şudur: geleneksel bir uygulamanın değeri sonuçlarına değil, sadece uygulamanın gerçeğine bağlı olduğundan, anlamsız yaralanmalar çoktur ve bu mantıksızlık unsuru, rutin seviyenin üzerine çıkabilen ve sosyal hayatın gerçek amaçlarına ve uçlarına yansıtan zihni tamamen karıştırıncaya ve şaşırtmaya yetecek kadardır. Bagehot’un dediği gibi “gelenekler pastasını” nasıl yarıp geçeceğiz, insanlığın öğrenmesi gereken en zor ders bu olsa gerek. Gelenekler, çoğu zaman farklı toplumların çatışmasından kaynaklanmıştır; ancak bu durumda onlar sadece tekrar yeni şekillerde belirginleşirler. Ancak, yansıma gücünden tamamen mahrum kalmak ve böylece rasyonel ilerlemeyi mümkün kılmak, bir halkın, antik Yunanlıların entelektüel başarısıydı ve liderleri olmadan, ilerici bir medeniyetin günümüze ulaşmış olması en azından son derece şüphelidir.

Parantez içinde, geleneklerin bir nedenden ötürü kaybolduktan sonra, toplumun hayati çıkarları arasındaki yerlerini kaybetmeden süresiz olarak kalabileceği de eklenebilir. Bunlar ya da herhangi bir oranda zararsız görünüyorlar; onların fonksiyonu harcanmaktadır. Bu nedenle, belki de alçakgönüllü halk onları daha fazla veya daha az ciddiye alırken, toplum liderleri onları ortadan kaldırmak için zahmet çekmiyor. Onlar da bunu yapmayı her zaman kolay bulmazlardı. İlkel insandan bir şey hepimizde gizlenir ve bu “kurtulanlar”, antropologlar olarak adlandırdıkları gibi, çoğunlukla büyük ölçüde içimizde hiçbir şekilde ölü olmayan, daha ziyade uykuda olan dürtülere karşılık gelebilir ve bu nedenle, ortam uygun uyarıcıyı sağladığı takdirde, yeniden uyanma yükümlülüğü vardır. Hayatta kalanların, özellikle sosyal değişimin sürekliliği geçici olarak ön plana çıkarılmamış hale geldiğinde, canlanmalara çiçek açmanın bir yolunun olduğuna şahit olun ve sonuç olarak, apandisit ameliyatına eşdeğer bir şey yapmak zorunda kalabilir. Hayatta kalanların çalışılması antropolojinin en önemli alanıdır ama ne yazık ki, bu aceleci taslakta uygulanamaz. Halk bilimi olarak bilinen şeyin esas ilgisiyle örtüşüyor gibi görünüyor. Bununla birlikte halk bilimi, genel antropolojiden neredeyse farksız

hale gelinceye kadar genişleme eğilimindedir. Bunun için en az iki neden var. İlk olarak, antik Yunanlılar ya da modern Britanya gibi gelişmiş uluslar arasında hayatta kalan gelenekler, hala ilkel insanlar arasında gelişmekte olan benzer kurumlar ile kıyaslanarak yorumlanmaktadır. İkincisi, istisnasız olarak tüm bu ilkel halklar da kendi hayatta kalanlarına sahipler. Gelenekleri iki kata düşer. En üstte yangının canlı kısmı yer alırken, bütün olarak ölmekle birlikte, burada ve orada alev almasından sorumlu tutulan, dumansız yanan küller vardır.

Gelenekler karşısında, yasadan farklı bir şey olduğu kadar, cezadan da uzak durduğu görülüyor. Bununla birlikte kaba kuvvetin, Bagehot'un "eziyet çektirme eğilimi" olarak adlandırdığı biçimde, geleneklerin ardında gizlendiğini unutmayalım. Sadece okulda yazısız kanuna karşı suç işleyen bir çocuğun yaşamına diğer arkadaşları tarafından sorumluluk yüklenmiştir, bu yüzden ilkel toplulukta "yapmamalıyım" düşüncesine neden olan kötü muamele görme korkusu "cesaret edemiyorum" duygusuna dönüşür. Yalnızca Andrew Lang'ın kaderle ilgili kaleme aldığı, vahşiler arasında nasıl -ve bu bizim aramızdaki çok farklı mıdır? - olduğunu kavramak için bile -medeni cesaret sahibi kahramanın oynadığı saygın rolden daha çok dikkat verdiği- sadece "neden niçin ilk radikal" isimli eğitici öyküsü okunabilir.

Ceza yasasının esaslarını incelemeye geçelim. Nihayetinde geleneklerin etkisi altında bile, gündelik salgınlar meydana gelmesi muhtemeldir. Bazılarının tutkusu onun için çok daha fazlasını ispat edecek ve bir kaza olacak. O zaman ilkel toplumda ne olur? Öncelikle evrim ölçeğinin dibindeki örgütlenmemiş topluluklardan birini düşünelim; örneğin, Andaman Adalarının küçük Negritos'u. Bay Man onların adaletini, bu insanları mükemmel bir şekilde açıklamasında, mağdur tarafın yasayı kendi eline almasına izin vermek için basit bir yöntemle yönetiliyor. Bu genellikle suçluda yakıcı bir çalı çırpı demeti fırlatmakla ya da daha sık yanına olsa da bir oku boşaltarak yapar. Bu arada, mevcut olabilecek diğer herkes, aceleleri ile ellerinden geldiğince mülklerinin çoğunu ellerinden alarak hızlı bir inzivaya girmeye ve kavgaların ortaya çıkması için yeterli zaman geçene kadar ormanda saklanmaya yatkınlık. Bununla birlikte, bazen arkadaşlar araya girerler ve onları silahlardan mahrum etmeye çalışırlar. Bununla birlikte, birisinin diğerini

öldürmesi durumunda, geri kalanı kendisine mutlaka hiçbir şey söylemez veya yapmaz. Oysa vicdan hepimizden korkuyor; bu yüzden katil, ihtiyatlı motiflerden, kurban arkadaşlarının öfkesini yeterince azalttığına karar verene kadar nadiren bulunmaz.

Şimdi burada sosyal yapı isteğini ve hukukun nedenini beraber sonuç olarak götürmek istediğini görüyoruz. Duyduğumuz “arkadaşlar” bir polis gücüne örgütlenmeli. Şimdi totem toplumuna, ayrıntılı klan sistemine dönersek, bu başka bir hikâye. Kan intikamı, klancının sosyal yükümlülüklerinin başında gelir. Tüm dünya üzerinde, vahşileşmek için tüm bu kanunun türü olarak tek başına öne çıkıyor. Klan içinde, gerçekten, kan için kan maksadı tutmaz; totemitler tarafından günahkâr, kusurlu sayılan bir kardeşe karşı yürürlüğe konan başka bir cezai yasa olabilir, mesela, ekogamik kuralı hiçe saydıkları ve onunla birlikte olan bir kadınla arkadaşlık ettiği için içlerinden birini doğradıkları takdirde. Ancak, aynı kabilenin klanları arasında, kan-intikam sistemi, diğer taraftaki bazıların, asıl katil olmak zorunda olmasa da asıl katilinin ölmesi gerektiği ilkesine göre, katı bir misilleme gerektiriyor. Bu, kolektif sorumluluk ilkesi olarak bilinir ve erken yasanın evrimi ile ilgili en ilginç sorunlardan biri, bireysel sorumluluğun, her insanın yaptığı gibi, uzun bir süre boyunca, aynı şekilde yaşadığı kadar kolektif olarak nasıl geliştiğini bulmaktır.

Birinin şikâyetlerini çözmenin ortak yöntemi, erkekler en yakın duygusal bağlarla birbirine bağlı olan gruplara birleştirildiğinde ve diğer taraftan, taraflar arasında hakemlik yapacak merkezi ve tarafsız bir otorite olmadığı zaman yeterince doğaldır. Mürettebatlarımızdan biri, başka bir mürettebatımız tarafından öldürüldü. Böylece bir şiddetli bir dövüş gerçekleşir. Tabii eğer mümkünse doğru adama ulaşmak isteriz; ama bunu başaramazsak, karşılığında mürettebatına bir ders vermek için bazıları karşılığında öldürmek üzereyiz. Bununla birlikte, günün erken saatlerinde, ancak, sorumluluk derecelerinin bulunduğunu vahşice düşündürmektedir. Mesela, bazıları intikam partisini birlikte çağırmak ve ona liderlik etmek zorundadır. Gerçek bir kan bağı, oğul, baba ya da erkek kardeş olma eğiliminde olacak. Bu yüzden şampiyon olarak öne çıkıyor, gerisi sadece düello şahidi konumundadır. Buna bağlı olarak, diğer taraf asıl suçluyu karşı destek verme eğiliminde

olacaktır. Avustralyalılar arasında Eskimo ve diğerleri arasında, bir zamanlar bütün grupların savaşta bir araya geldiğini, ancak daha sonra ilişkide bulunanların kişilerinde seçilmiş kişiler tarafından temsil edildiğini doğrudan gösteren kanıtlar var. Böylece düelloya varıyoruz. Geçiş, Port Lincoln siyah arkadaşlarınınkine benzer bir gelenek içinde görünüyor. Öldürülen adamın erkek kardeşi katili meşgul etmek zorundadır; ancak her iki taraftaki yıpranmaya katılmak isteyen herhangi biri, bunu yapma özgürlüğüne sahiptir. Örneğin bu nedenle, Kuzey Amerika Apaçiler arasında bulunan resmi düelloya yönelik atılmış bir adım da değildir.

Şimdi, yasal düello toplu ayı mücadelesinde bir ilerlemedir, çünkü yalnızca suçu işleyen kişiye cevap vermek zorunda kalacağı için. Grönland'ın Eskimo'sundaki en büyük otorite olan Cranz, bir Grönlandlının kendisine en iyi arkadaşının hayatına mal olabileceğinden ötürü cinayet veya başka bir şekilde yanlış davranmaya cesaret edemediğini söylüyor. Grönlandlı muhtemelen kendi hayatına mal olacağını, sorumluluk duygusunu, tahmin edebileceğimizi, biraz hızlandıracağını biliyor muydu? Öte yandan, düello yapmak dengeyi telafi etmenin tatmin edici bir yolu değildir, çünkü sadece güçlü kabada-ya ilkine ikinci bir cinayet ekleme fırsatı verir. Dolayısıyla çile yasal evrimde bir ilerlemeye işaret ediyor. Örneğin pek çok Avustralya halkı, katilin, kanlı intikamın burada bittiğini karşılıklı olarak anlamaları üzerine, katilin mağdur grubun ellerinde bir mızrak veya bumerang göndermesini isteme aşamasına ulaşmıştır.

Neyse ki katil için, onu liste haline getirmesi genellikle zaman alır. Bu arada öfkeli tutkular azalmaya yatkındır. İlkel vahşiler, hayal etmeye hazır olduğumuz kadar kana susamış değil. Savaş diğer her şey gibi evrim geçirdi ve onun uğruna savaşmayı seven adamı geliştirdi. Savaş diğer her şey gibi evrim geçirdi ve onun uğruna savaşmayı seven adamı geliştirdi. Bu yüzden, bir yaşam için bir yaşamın yerine, teknik olarak adlandırıldığı gibi "pasaj" denilen tazminat - makul bir bedel olarak kabul edilir. Örf ve adetler hukukunu sürekli olarak yarı aşamada buluyoruz. Eğer katil çok geçmeden yakalanırsa öldürülür; ama eğer adalet gününü uzaklaştırabilirse, para cezasıyla kaçır. Özel mülkiyet geliştiğinde, kanlı para cezaları sistemine çok daha fazla özen gösterilir. Iroquoiler arasında

kazara adam öldüren kimse, zarar gören soydaşına sunacağı, altmıştan az olmayan hediye vasıtasıyla fidye verip kendisini ölümden kurtarmalıdır; hediyelerden birisi olan balta yaraları kapatmak için, ikincisi kanı silip uzaklaştırmak, üçüncüsü toprakta eski barışı sağlamak ve bunun gibi. Ortak ilkeye göre, bir taraftaki klanlar kefaret bedelini paylaşıırken, diğer taraf da telafi etmek için kendilerine vergi ödemek zorundadır. Paylar, ilişki dereceleri ile orantılı bir ölçekte bulunmaktadır. Veya yine de ödemenin brüt tutarı suçluluk derecesine göre ayarlanmak istenirse, daha güzel hesaplamalar yapılması gerekir. Bu nedenle Anglo-Saksonlar gibi az ya da çok barbar insanların, kanlı para cezaları ile ilgili düzenlemelere uymak zorunda kalması, ki böyle karmaşık bir sistemi insanların uzun süre zihinlerinde tutması çok zordur, yazılı kanunlara ihtiyaç duyması şaşırtıcı değildir.

Şimdiye kadar, kan-intikam yasasını tamamen ilgili klanlar arasında bir ilişki olarak görüyoruz; kabile halkının geri kalanı, bir kavga, gürültü patırtı olasılığı olduğunda, ormana çekilip bir olaya karışmadan, kenardan izleyen Andamanlılar gibi gelişmelerden uzak kalıyorlardı. Ancak, merkezi bir otoritenin gelişmesiyle, ister birçoğunun veya her ikisinin yönetimi şeklinde olsun, kan davasında kamu kontrolü kendini göstermeye başlar; bitmek bilmeyen kan davası iyi bir nedenden ötürü, daha büyük ve istikrarlı bir toplum türünün hayatta kalmak için tahammül edemeyeceği bir erime gücüdür. Aşağıdakiler özelden kamusal yargı alanına geçişi gösteren birkaç örnektir. Kuzey Amerika, Afrika ve başka yerlerde, cümleyi açıklayan şef veya şefleri buluyoruz, ancak klan veya aile ellerinden geldikince en iyisini yapmak için ayrılırlar. Yine aynı şekilde akraba, cezalandırma yükümlülüğü ile görevlendirilebilir, ancak yetkililer tarafından öngörülen yöntemle, mesela, en yakın ilişkinin katili, kralın huzurunda Abyssinia' da gerçekleştirdiği cinayet silahının türünü kullanarak yerine getirilmesi zorunludur. Veya akrabaların cezalandırılma hakkı sadece bir şekle girer. Bu nedenle Afganistan'da yaşlılar suçluya suçlayıcılarını teslim etmek için bir gösteri yapar; ancak meclisin isteklerine tam olarak uyması gerekir; Samoa'da ise, suçlu, aileye, "merhame-tine yattığına işaret ediyormuş gibi" bağlandı ve tevdi edildi. Sonunda, devlet, icra memurlarının şahsında hem mahkûm hem de icra eder.

Devlet tek bir yönetici tarafından temsil edildiğinde, suç “kralın barışına” karşı - ya da Roma hukuku dilinde “majestelerine” karşı bir suç olma eğilimindedir. Bundan böyle, bir para cezasıyla kurtulmanın kolay giden sistemi sona erer ve cinayet en büyük sertlikle cezalandırılır. Dahomey gibi bir durumda, eski bağımsızlık günlerinde, adaletin idaresinde sergilenen çok sayıda barbarlık yaşanmış olabilirdi, ancak insan yaşamı Avrupa’da yasalarla olduğundan daha az etkili bir şekilde korunmuyordu.

Cinayet cezasının evrimi, ilkel toplumda yasal bir yaptırım geliştirmenin tipik bir örneğini verir. Bununla birlikte, yanlış yapmanın zorla baskı altına alınmasının diğer biçimleri, az çok geçen bir ihbarı hak ediyor.

Zina, ilkel halklar arasında bile, katliamdan yalnızca bir derece daha az mezar sayılan bir dönüşümdür; özellikle adam öldürmenin olağan bir sonucu olduğu için, vahşi dünyadaki baş bela kaynaklarından birini oluşturan da kadınlar hakkındaki tartışmalardır. Tek bir ilginç istisna dışında, zinaya karşı yasanın geliştirilmesindeki aşamalar, hâlihazırda incelenen durumla tamamen aynıdır. Bütün akrabalar bunun için savaşır. Sonrasında düello yerini alıyor, düello ise zorlu sınamalara yol açıyor. Ceza çok geçmeden, ölümle para cezası arasında uzun bir süre salladıktan sonra, akrabalar izin verdiği oranda cezalar kural haline gelir. Bununla birlikte, toplum suçun farkındalığı almaya gelirse, daha ciddi önlemler alınmalıdır. İzleyen iki gelişmede göze çarpan tek fark şudur. Bununla birlikte, toplum suçun farkındalığını görmeye çalışırsa, daha ciddi önlemler alınmalıdır. İzleyen iki gelişmede göze çarpan tek fark şudur. Cinayet, şefin “majestelerine” karşı bir suçtur ve bu nedenle bir suç olarak, ilkel yasanın mülkiyete karşı suç olarak ilişkilendirmek istemeyeceği hırsızlık gibi zina, tamamen medeni bir mesele olarak kalmaya meyillidir. Örneğin, Maclean’a göre, Kâfir yasası bu ayrımı çok net bir şekilde ortaya koyuyor.

Zina ile ilgili olarak, şu ana kadar sadece suçlu adama düşen cezayı düşündüğümüzü eklemeye devam ediyoruz. Suçlu kadının kaderi, ilkel hukukun farklı bir departmanı ile ilgili bir meseledir. Örneğin eski Roma gibi gelişmiş bir toplulukta bulduğumuz aile yargı yetkisi, eşini ve belli bir yaşa kadar çocukları, hizmetçileri de içine alan, böyle bir ev içi disiplin aile

babasının hakkı anlamına gelmekteydi. Bu aile yargı yetkisi az çok devletin yargı yetkisinden bağımsızdı; gerçekten de nispeten yakın zamana kadar Avrupa'da öyle kaldı.

Öyleyse, ilkel toplum araştırması, ev-baba tarafından yönetilen aile hukukunun ilk başlangıcına ne yapar? Bu soruya yeterince cevap vermek, ailenin evrimi üzerine birçok sayfanın yazılmasını içerir. Mevcut amacımız için, hepsi matripotestal ve patripotestal ailesi arasındaki ayrımı açar. Erkek ve kadın tek başına savaşmak için ayrıldıysa, ikincisi, kendi dilinde sahip olduğu "sert yaptırımlara" rağmen, kaçınılmaz olarak doğru olabilecek ilkeye boyun eğmelidir. Ancak, evlilik ana yerli olduğu sürece - yani, eşin kendi klanının erkek savunucuları arasında evde kalmasına izin veriyor - yabancı kocası üzerinde güvenle yetişebiliyor ve onun tarafında zina bile olabilir, çünkü her zaman boşanmayı basitçe söylemek gerekirse "Git!" der. Karısı kocasının halkı arasında yaşadığında işler daha da karmaşılaşıyor ve yine de köken hesaplama sistemi onun ailesini değil kendi tarafını destekliyor. Soyun matrilineal olduğu gerçeği, annenin akrabasının kendisine daha aktif bir ilgi duyduğunu ve hak edilmemiş veya hak edilmemiş olsun onu incitmekten korumada daha etkili olduğunu ima etmeye meyilli midir? Yerleşmek kolay bir sorun değil. Ancak Dr. Steinmetz, Ceza Evrimiyle ilgili önemli çalışmasında (Almanca), ana-haklar altında, birlikte alındıkları her türlü formda, zinaların hafif bir ceza ile ya da hiçbiri, baba-hakkı altında değildir. Kullandığı istatistiksel yöntemin değeri ne olursa olsun, herhangi bir oranda, eski sistem altındaki vakaların sadece üçte birinde, ancak sonuncusunun altında yarısında uygulanacak ölüm cezasını verir.

Toplum yasaları ile tanınan er ya da geç, üyelerini kendi kapasitelerinde etkilerken, diğer yanlış iş türlerine de bir bakışta memnun olmalıyız. Hırsızlık ve iftira söz konusudur.

İlkel vahşiler arasında çok fazla çalma olamaz çünkü çalışacak hiçbir şey yoktur. Bununla birlikte, gruplar avlanma ve balık avı üzerinde tartışmalara açıktır; kovalamacın ganimetlerinin bölünmesi, önde gelen erkeklerin yorumuna çağıran anlaşmazlıklara yol açabilir. Hatta Avustralyalılar arasında, mülkiyet haklarının ihlali durumlarına karar vermek için kullanılan resmi düelloları bile zaman zaman görüyoruz. Bununla birlik-

te, yaşam sanatları gelişinceye ve servet, iki "sınıf" ve "yok" sınıfını yaratıncaya kadar, hırsızlık, merkezi otoritenin karşılık gelen ciddiyetle cezalandırdığı ilk büyüklükten bir suçtur.

İftira konusunda, hafif bir mesele gibi görünse de vahşetin bir kez daha olumsuz bir imajla kamuoyu önünde duramayacağı hatırlanmalıdır. Bu yüzden onu iyi ismini soymak, yaşamı yaşamaya değer kılan her şeyi almaktır. Bağırarak için uzun bir burun! İçine çökmüş gözler! Veya Deri ve kemik! Bay Man'ın bize bildirdiği gibi genellikle Endülüs çevrelerinde kavga neden olur. Yine de şimdilik Avrupa likörü ile yetiştirilmiş kabile üyesi dostu birisinin güçleri hakkında aşağıdaki gibi şarkı söylemek, Avustralya toplumunda barışı sağlamak için elverişli değildir: "Bir emir gibi emu gibi Ruh- devam ediyor - yolculuğa şiddetli bir şekilde dayanıyor - benim amcam (bu çok yorucu) - yorgunluktan yoruldu - kendisini çaresizlik içinde bırakıyor." Bu nedenle, daha gelişmiş halklar arasında, iftira ve istismar sert bir şekilde kontrol edilir. Kâfir hukukunda sivil eylem için bir zemin oluştururlar. Bir Afrika kabilesi bile duy-sak da işini bu sinir bozucu kaynaktan kaynaklanan sıkıntıları ortaya çıkarmak olan barış sağlayan Ba-Ngingdo.

Şimdi, birincisinden itibaren, bir bütün olarak toplumun zorla koyması gereken kamu yararı için önyargılı olduğu kabul edilen başka bir suç sınıfına dönelim. Askeri disiplin diye adlandırılacak durumlar bu başlığın altında toplanmaktadır. Komutanın fonksiyonları gelişmemiş ve savaş hala "silahlı çetelerin bir meselesi" olsa bile kaçınılır, "ilkel toplumda adaleti sağlamak için bir suç türü, nadir olarak", ev sahibi tarafından derhal ve etkili bir şekilde kızdırılıyor. Amerikan kabileleri arasında korkakların silahlarına el konulur; yemeğini köpeklerle yer ya da belki de bir ok yağmuru "sıra dayacağı yemesine" neden olur. Diğer yandan, hain kaçınılmaz bir şekilde merhametsizce öldürülür, bir ağaca bağlanır ve dövülür ya da kelimenin tam anlamıyla parçalara ayrılmış olabilir. Doğal olarak, savaşın evrimi ile bu kendiliğinden öfke ve iğrenme patlamaları daha resmi bir ceza sistemine yol açar. Bununla birlikte, bu gelişmeyi tamamen takip etmek, en önemli yönlerinden birinde krallığın büyümesiyle ilgili uzun bir araştırma gerektirecektir. Eğer sürekli mücadele, kabileyi ayakta duran bir ordu gibi bir şeye dönüştürürse, örneğin Zuluların arasında olduğu gibi kumandanın konumu daimî ve her şeyi kapsayan bir otorite ol-

mak zorundadır. Bununla birlikte, aşağıdaki hususlar açıklığa kavuşturmaya yardımcı olacağı için krallık tarihinin başka bir tarafı vardır.

Fiziksel tehlikelerden korunmak için kamusal güvenliğin özgürlük olarak yorumlanması -böyle bir tehlike olmadığı sürece, örneğin gerçekleşmesi muhtemel başka bir kabilenin saldırısı- ruhsal veya mistik bir özgürlük bakımından, ilkel insan tipi açısından çok fazla bir şey ifade etmemektedir. Başka bir deyişle, şanssızlık korkusu, gece gündüz onu rahatsız eden korkunç yaratık. Bu yüzden hayatı, Dr. Frazer'in bir tabular ağına koyduğu gibi canlanır. Bir tabu, birinin kötü şanslı bir şekilde düşmesini engellememesi gereken bir şeydir. Ve şanssızlık yakalandığı bulaşıcı bir hastalık gibidir. Başka bir deyişle, şanssızlık korkusu gece gündüz onu rahatsız eden korkunç yaratıktır. Bunun sonucu olarak da tuzağa düşen hayatı, Dr. Frazer'in bir tabular ağına koyduğu gibi canlanır. Eğer bitişikteki komşum bir tabuyu kırarsa ve kendisini ziyaret eder değerini düşürürse, tatsız sonuçlarından bazıları bana ve benimkine devrolur. Dolayısıyla, eğer birileri yalnızca bir suç değil, günah olan bir eylemde bulunduyorsa, o günahı ortadan kaldırmak herkesin ortak kaygısıdır ve bu eylem, genellikle günahkârları yok ederek gerçekleştirilir. Çetevari hisler her zaman şiddete meyillidir. Çetenin içinde bulunan Fransız bir psikoloğun söylediği gibi, fikirler birbirini etkisiz hale getirir, ancak duygular birbirini daha da büyütür. Savaş hissini okurlarımdan bazılarının tatmasına inanıyorum ve korkaklık ya da hainlik eden birisinin kısa işlerini yapmanın bir vahşi kabilenin örgütsüz vergisini nasıl yönlendirdiğini gördük. Ancak savaş telaşı, paniğin herhangi bir biçimi ve paniğin her türlüyle karşılaştırıldığında, hafif çetevari bir deneyimdir. Karanlıkta saldırıya uğramak, olduğu gibi, kafalarını kaybetmek için en güçlü olanı oluşturun.

Dolayısıyla, bir tabunun ihlalinin, ilkel toplumda toplumsal intikamın merkezi nesnesi olduğunu nasıl ortaya çıkardığını anlamak zor değildir. Böyle bir tabu kırıcının en çarpıcı örneği, akraba içindeki evlilik yasağını göz ardı eden erkek veya kadındır, başka bir deyişle egzogami kanununu ihlal etmektedir. Bu nedenle ensestin suçlu olması, toplumda Bagehot'un "vahşi adalet çılgınlığı" olarak adlandırdığı şeyi açığa çıkarması, suçlunun kesin ölümünü içeren bir dehşeti teşvik etmektir. Bir mezara müdahale etmek, yasak gizemlere merakla bakmak,

yasak etleri yemek ve benzeri, bu şekilde cezalandırılması muhtemel olan daha ileri örnekleridir.

Aynı genel günah kategorisinin altına düşmek, tabu ihlalinden farklı olsa da büyücülüktür. Bu, insan ticareti veya herhangi bir oranda trafiğe kapılma söz konusu olduğunda, uğursuz ve sosyal karşıtı amaçlara yönelik kötülük güçleriyle oluşur. Yalnızca on yedinci yüzyılda İngiltere'nin, bir Afrika toplumunda daha iyi bir tür bile olsa, "koklamanın" ve bir cadıyı nasıl kolayca yok edebileceğinin farkına varabilmek için kendisini nasıl çıldırtabileceğini hatırlamamız gerekiyor. Halkın sinirlerini susturmak için genel bir derde dönüşmektedir.

Suç ve günahlar, devlet ve kilisenin işleri dolayısıyla ilkel yargı ile örtüşüp birleşince, yasayı idare edenlerin işlevlerinin benzer bir yanılsama karışımı gösterme eğiliminde olup olmadıkları merak edilemez. Şef veya kralın "ilahi bir hakkı" vardır ve kendisi, başta laik olan tüm bu konularda öncü olmasına rağmen, bir veya başka bir anlarında ilahidir. Kanun Mozaik Kitapları gibi en eski yazılı kodlar, saygısız ve kutsal şeylerle ilgili garip aldatmacalarıyla, tüm ilkel otoritenin politik-dini karakterini doğru bir şekilde yansıtır.

Aslında, bu bölümün sadece din konusuyla sınırlı kalması, bir sonraki bölümdeki din, yani din ile sınırlı kalması, sadece bir soyutlama çabasıdır. Herhangi bir cinayet, özellikle de cinayet olarak ve hatta belirli şartlar altında hırsızlık olsa bile, ilkel halklar tarafından tabu ihlali olarak ya da yakından ilişkili bir günah türü olarak görülmeğe uygundur. Hayır, klanın sınırları dâhilinde, yasal cezanın teoride mümkün olduğu söylenemez; kan bağının kutsallığı, erimiş bir akrabaya verilebilecek herhangi bir ihanete, kutsal bir fedakârlığa, dini bir alay etme eylemine, kefarete ya da nezaketine bağlı olmayan herhangi bir ihanete borç verir. Dolayısıyla neredeyse duyarsız bir şekilde, yasal yaptırım çalışmasından din konusuna yönlendiriliyoruz; Roma hukukundan türetilen bu "terim" terimi aynı yönü işaret ediyor, çünkü aslen yasal bir yasalaşmanın dokunulmazlığını güvence altına almak için eklenmiş olan laneti temsil ediyordu.

BÖLÜM 8

DİN

“Bir Dinler Tarihi nasıl olabilir?” bir zamanlar bir Fransız senatöre karşı çıktı. “Birisi dine inanıyor ve sonra içindeki her şey doğal görünüyor veya birileri ona inanmıyor ve içindeki her şey saçma görünüyor!”

Bu, otuz yıl önce, Collège de France’da şimdiki meşhur Dinler Tarihi’nin genel başkanlığının kuruluş meselesiydi. O zaman, bu tür kürsüler neredeyse hiç duyulmamış. Günümüzde dünyanın en önemli üniversiteleri, onları tek başına saymak için en az otuz gösterebilir.

Bu değişimin önemi nedir? Dinin sınırlı olduğu görüşünün güncel olmadığı anlamına gelir. Din adamı, dünyadan bir adam, daha geniş bir dünyadan bir adam, bir antropolog olmak zorunda. Kendisinin yanı sıra diğer dinlerde bir “hakikat ruhu” olduğunu kabul etmek zorundadır.

Buna cevap verilecek - ve itirazın gücünü tamamen anlıyorum - bu tarih ve bu nedenle antropolojinin doğruyla ya da yanlışlıkla - değeriyle bir ilgisi yoktur. Katı teoride bu böyle. Onun işi gerçeği tanımlamak ve yaygınlaştırmaktır ve ilkinden sona din, saf yanılısma ya da hatta yanılısma olabilir ve bu hesapta hiç olmadığı kadar gerçek olmaz.

Aynı zamanda, insanlar olarak, hepimiz zor buluyoruz, neyse imkânsız, insanlığın tarafsız çalışmasını. Tarihçiyi ya da antropologu oynayacağımızı ve açılmak istediğimiz hikâyenin ahlakını göz önüne alarak zamanını bir kenara bırakacağımızı söylediğimizde, elimizden geldiğince adil davranmayı taahhüt ediyoruz. Ancak Willy Nilly, tarihimizi, mevcut durumuna ve gelecekteki umutlarına dayanarak, geçmiş başarılarını umutlu ya da kasvetli bir bakış açısıyla, her ölçüde, renklendireceğimizden emin olabiliriz.

Aynı şekilde, o zaman, her zaman kendimize, dünya-din tarihini izlerken ya da “içinde hiçbir şey olmadığını” ya da “içinde hiçbir şey olmadığını” düşünmeye yardım edebileceğimize inanmıyorum. İçinde bir şey varsayarsak ne olursa olsun

ve kendini açığa vurmayı (neredeyse her zaman olduğu gibi) tutup tutmayacağı, bununla birlikte, dinin bu son tahminde, bir din biçiminin sonsuz bir şekilde diğerinden daha yüksek ve daha iyi olduğuna karar vermek hala oldukça mümkündür. Tarihsel olarak kabul edilen din evrimdedir. Elde edebileceğimiz en iyi din biçimi bizim için kaçınılmaz olarak en iyisidir; ancak, daha kötü bir form ondan önce geldiğinden, daha iyi bir form izlemeliyiz ve hatta arzu edebiliriz. Şimdi, açıkçası, ben tarihi dine daha sempatik bakış açısı olanlardan biriyim. Bir kerede böyle söylüyorum, gerçekleri yorumlamam durumunda bu sanguine varsayımla renklendiriyorum.

Dahası, kültürdeki ve özellikle de ilkel halklar ve kendimiz arasında var olan dini içgörü ve anlayıştaki farklılıkları kolayca abarttığımı düşünüyorum. Ortak umudumuz ve ortak bilgi isteğimiz göz önüne alındığında, dini, herhangi bir kişinin veya mezhebin münhasır gösterişinden ziyade genel bir insanlık çabasıyla tanımlamayı tercih ederim. Örneğin, ölümdaki ruhun başına gelenler hakkındaki kesin gerçeği kim bilir? Gerçekten, bazılarımızın, Neanderthal insanından daha tuğla duvarda biraz daha fazla görebildiğini kabul etmeye hazırım. Yine de Neanderthal insanının ölülerini törenle gömdüğünü kanıtlayan gerçekler bulduğumda ve geleceğe dönük bir yaşam için onları en iyi şekilde donattığını kanıtladığımda, çağlar boyunca bir el uzatmayı ve onu selamlamak istediğimi açıkça itiraf ediyorum ağabeyim ve arkadaş-hacı, bu dünyayı hayal eden ve haklarında kendi çıkarları için oluşturulmuş bir sonraki dü-rüst halkla benim yerime attı.

Şimdi antropologlarla ilgili sorun, üzerinde anlaşılabilecekleri çalışan bir din tanımı bulmak. Hristiyanlık dindir, herkesin itiraf etmesi gerekirdi. Yine, Mahomedanizm, tüm antropolojik amaçlar için dindir. Ancak, çıplak bir vahşice tanrısını "dans ettiğinde" - ayın konuşulan kısmı basitçe, Güneydoğu Avustralyalılar arasında olduğu gibi, "Daramulun! Daramulun!" (Tanrının adı), böylece dansçıların bir duaya veya bir tutkuya düşüp düşmediklerinden emin olamayız - bu din mi? Ya da, daha kötüsü, performansın arkasında hiçbir şekilde kişisel tanrının keşfedilmediğini varsayalım - bu da, orta Avustralyalılar arasında olduğu gibi, mide üzerinde bir boğa kılıcını ciddiye almaktan ibaret olduğunu; erdemler, erkeğin "iyi" ve "sevinçli" ve "güçlü" olmasına neden olabilir (bunun için ruhsal etkileri

tanımlamanın kendi yolu) - yani din, tarihsel olarak Hristiyanlıkla bağdaştırılabilecek herhangi bir anlamda din türü?

Hayır, bazılarını söyleyin, görünmeyenle olan bu düşük sınıflı ilişkiler sihirdir, din değil. Söz konusu kaba halk, görünmeyenlerle temasa geçmenin doğru yolunda gitmiyor. Kontrol etmek için görünmeyenlere baskı yapmaya çalışıyorlar. İsteğine boyun eğerek onu uzlaştırmalılar. Metotları ciddi olabilir, ancak uygun değildir. Her şey hakkında çok fazla "yapılacak" var.

Ne yazık ki, eski parte tanımındaki bu oyunda iki kişi oynayabilir. Kontrol ve uzlaştırma arasındaki bu ayrımın yarattığı ipucunu peşinden götürmeden daha sempatik olmayan bir tarihçi türü, daha yüksek din biçimlerinde bile bol miktarda sihir keşfedebildiğini ifade eder. Öyle bir ayin - yani, böyle kiliseye gitme - belli bir içsel etkinlik olmadan değil, bazı dindarlar tarafından hesaba katılmış gibi görünüyor. "Çok iyi," diyor bu okul, "o zaman ortalama bir Hristiyanlık iyi bir sihirdir."

Benim görüşüme göre, bu ayrımın bizi başımıza belaya sokacağı yönünde. Ve aklıma göre, bazılarının yaptığı gibi, daha da ortaya konduğunda, karışıklığa ek olarak, onun yüzünde ve bizim düşüncelerimize göre, oldukça mekanik görünen bu tür bir uğraşmayla sonuçlanıyor. (Olduğu gibi, bazı gizli kuvveti ele alma çabası), gerçek yakınlığının doğal bilimle olduğu dine benzer olmaktan uzaktır. Oldukça itiraf ettiğim hemen hemen her birimiz yüksek ilgi alanlarımızdan birisi, günümüzün doğal bilimi, tıpkı hukuk gibi, güzel sanatlar, okült ile yapılan deneylerden bir parça gelişim sağladı. Ama sadece gizli bir bilim olduğu sürece ve devam edersem, doğal bir bilim değildi, doğaüstü bir bilim olduğu gibi. Ayrıca, doğal bilimlerimizin çoğu, endüstriyel hatlarda mekanik çalışmalar yürütmek için yapılan basit girişimlerden - demir koklamak için büyüdüler; fakat o zamandan beri, şimdi olduğu gibi, çok sayıda ticari sır vardı, girişimciyi kuşatmak için gizemli bir atmosfer vardı ve bu, esrarengiz bir kaçakçılığın havasını vermeye yardımcı oldu. Fakat bilim o zaman, şimdi bile bazen olduğu gibi, cahillerin bir şekilde kötülüğün tüm güçleriyle yakından ilişkili olduğu düşünüldüğü için, o zaman ya da şimdi bilimin gerçek ilgisinin şeytanla olması gerektiğini takip etmez.

Destekleyeceğim görüşe göre, sihir ve din, aynı insanlık tecrübesi departmanına aittir -iki büyük bölümden biri, iki dünya,

bir insanın neredeyse tüm yaşamı boyunca deneyimleyebildiği bölünmüş iki dünya. Birlikte onlar olağanüstü dünyaya, deneyimin x bölgesine, zihinsel alacakaranlık bölgesine aittir.

Büyük, tüm kötü yollarını ve dinin tüm iyi yollarını, doğaüstü olanla başa çıkma - tabi ki kötü ve iyi, elbette onları yargılayabileceğimiz gibi değil, ilgili toplumun yargıladığı gibi. Bazen gerçekten de insanlar kendi aralarındaki çizgiyi nereye çekeceklerini çok az bilir ve bu durumda, antropolog bunu onlar için iyi yapamaz. Ancak her ilkel toplum, büyücülük kötü olduğunu düşünüyor. Büyücülük, bencil ve anti-sosyal uçları etkilemek için kendini olağanüstü kötülük güçleriyle terk etmekten ibarettir. O zaman büyücülük gerçek sihirdir - şeytanın renginin kara büyü. Öte yandan, her ilkel toplum aynı zamanda olağanüstü güçlerle baş etmenin bazı geleneksel yollarını ayırt eder. Birlikte alınan tüm bu yollar dini oluşturur. Geri kalanı için, her zaman az ya da çok az buharlaşan inançların bir kitlesi olacak, toplulukta sahip oldukları az çok azalmış uygulamalarla devam edecekler. Bunlar, her insanın sahip olduğu folklor aittir. Bu veya bununla yakından ilgili bir baş, fantezi oyunundan dolayı ve yaşamın ciddi arayışlarına doğrudan etki etmeden, sadece harikası masalların kütlesini de indirmelidir.

Ne sihrin ne de dinin ait olduğu, ama hangi fiziksel bilime, maddi şeylerle mekanik olarak nasıl başa çıkılacağına bilgisi tamamen ait olmayan dünya, normal, sıradan, hesaplanabilir olayların bölgesi gündelik alelade dünyasıdır. Teleskoplarımız ve mikroskoplarımızla, vahşiden çok daha derin ve derin şeyler görüyoruz. Ancak vahşi mükemmel gözlere sahiptir. Sonuç olarak, kendimiz için olduğu kadar bizim için de normal ve sıradan dünyası olan bir "doğal" olduğu gerçeğine bizimkinden çok daha dar olmasına rağmen tam olarak izin vermeliyiz. Vahşi sürekli ürkütücü perili değildir. Aksine, günlük turla ilgilendiğinde ve her şey iyi gittiğinde, bir çocuk kadar dikkatsiz ve mutludur.

Ancak vahşi yaşamın birkaç güvencesi var. Kriz aralıklı ise, içinde sık görülen bir unsurdur. Açlık, hastalık ve savaş kriz örnekleridir. Doğum ve ölüm krizlerdir. Evlilik, genellikle insanlık tarafından bir kriz olarak kabul edilir. Öyleyse kabul töreni - insanlık dünyasına adım attığında birinin kariyerinde dönüm noktası. Şimdi, zihin açısından, kriz ne anlama geliyor? Bu, birinin isteğinin sonunda olduğu anlamına gelir; sıradan

ve beklenenlerin, sıra dışı ve beklenmedik şekilde yer değiştirdiğini, bilinmeyenin dünyasına yansıtıldığımızı ve bilinmeyenin o dünyasında, bir şekilde güven geri kazanılana kadar bir şekilde uyum sağlamalıyız.

Psikolojik olarak bakıldığında, o zaman dinin işlevi, krizle sarsıldığında insanların güvenliğini yeniden sağlamaktır. İnsanlar kriz aramaz; eğer yapabilselerdi, daima ondan kaçarlardı. Kriz onları arar ve zayıf insan halkı yenmeye hazır olsa da cesur ruhlar onunla yüzleşir. Din, bilinmeyenlerin cephesidir. Konfor getiren cesarettir. [6]

[Dipnot 6: Tüm canlı dine dâhil olan cesaret normalde belirli bir alçakgönüllülükle ya da alçakgönüllülükle bir arada bulunur. Bu noktayı başka bir yerde alçakgönüllülükle ilgili kısa bir çalışmada çözmeye çalıştım.]

Bununla birlikte, dini sosyolojik olarak düşünmek için devam etmeliyiz. Bir din, bu çaba toplum tarafından belirli bir şekilde düzenlendiği sürece, krizle yüzleşme çabasıdır. Bir cemaat bir topluluktur - yani, aynı anda birçok insanın sonuna hizmet eder. Gelenekseldir - yani, birbirini takip eden kuşakların akıbetlerine hizmet etti. Dolayısıyla kaçınılmaz olarak bir yöntemi standartlaştırılmıştır. Bir rutin, bir ritüel içerir. Ayrıca, ritüelin iç tarafı olduğu gibi bir tür geleneksel doktrini de kapsıyor.

Şimdi bundan sonra, ilk olarak, dinin bu sosyolojik tarafında ısrar edeceğim. Antropolojik amaçlar için bu iskandil planıdır. Tamamen, dinini iç bilincinden çıkarması beklenen münzevi yaşayan bir vahşinin öğretisini yeniden inşa etmekten ibaret olan "Robinson Crusoe yönteminin"; "Vücutum hala uzanırken hayallerimde hareket ediyorum, bu yüzden bir ruhum var" vb. Hiç şüphe yok ki, birileri bunları düşünmek zorunda kaldı, çünkü onlar düşüncedir. Ama onları düşünmedi, hiçbir şekilde tek başına düşünmedi. İnsanlar onları birlikte düşündü; hayır, birlikte yaşama ve düşünme yaşları, oldukları gibi olmalarını sağlamaya başladı. Bu yüzden onları açıklamak için sosyal bir metoda ihtiyaç var.

Bir vahşinin dini, daha doğrusu, kutsal görüldüğü kadarıyla bütün gelenekleri, hayal gücü ile onu zorlayana kadar geleneklerinin bir parçasıdır. Onunla bilinmeyen arasında, geleneklerinden başka hiçbir şey yoktur. Hepsi bir arada, bekleme-

de, inancı ve umudunda. Bu nedenle, güveninin tek kaynağı olan onun geleneği, hayal gücü bu konuda oynadığı sürece, onun “şansı” olur. Şanslı olarak kabul edildiği kadarıyla, her bir görevin dini bir ayin olduğunu söyleyebiliriz.

Bu nedenle muhafazakârlık dinin doğasında vardır. Robertson Smith, “hiçbir şey” diyen, “muhafazakâr içgüdülerine din kadar kuvvetli bir şekilde hitap ediyor”. Bir zamanlar Dr. Frazer “din tarihinin” “eski gelenekleri yeni nedenlerle uılaştırmak, saçma uygulama için sağlam bir teori bulmak için uzun bir girişim” olduğunu haykırıyordu. İlk bakışta kişi, vahşi gelenek ve dinin içindeki mantıksızlıklardan başka bir şey görmüyor. Buna karşın bunlar, merak avcısı olan bizleri, hepimizi en çok etkileyen şey. Fakat vahşi gelenek ve dinin bir bütün olarak, kötü tarafının da iyisinin de ele alınması gerekir. Tabii ki, aşağı derecede, ilkel bir toplumla yapmak zorunda kalırsak - John Stuart Mill’in dediği gibi “medenileşmiş” olan çok az kişi, beyaz adamın elinde aşağı sınıfta değil - dağınık ve enkaz haline getirilmiş gelenek, artık hayati bir fonksiyona hizmet etmez. Fakat sağlıklı bir toplum, toptan bir şekilde, sağlıklı bir gelenek sahibi olmak zorundadır. Her ne kadar iş hakkında daha tuhaf ve dolambaçlı bir şekilde devam etse de durumun genel gereksinimlerini ortadan kaldırması gerekir. Bu nedenle, daha ileri bakış açımızdan korkutucu ve iğrenç olsun, tuhaf ve batıl inanç örneklerini biriktirirken kolayca yapabildiğim gibi zaman kaybetmeyeceğim. Tam tersine, çalışmadaki varsayımı mı, açıkça ortaya çıkan tüm dezavantajları ile, bir insan toplumu dininin devam eden bir endişe olması durumunda daima saygı duyulacak bir şey olduğunu kabul etmeyi tercih ederim.

Bununla birlikte, dinin gelenekle olan ilişkisini göz önünde bulundurursak, gelenekler “yap” derken, ilkel dinin egemen notu “yapma” uyarısını oluşturduğu açıkça görülüyor. Ancak bu hesapta aralarında gerçek bir zıtlık yoktur. Eski Yunan atasözünün dediği gibi, “Doğru gitmenin tek bir yolu var, ancak yanlış gitmenin sonsuz yolu var”. Dolayısıyla, geleneğin hassas bir şekilde gözlemlenmesi, bizzat sonsuz sayıda tabuyu da kapsar. Belirli bir davranış çizgisi şanslı olduğu için, bu ya da bu alternatif davranış tarzı şanssız olmalıdır. Bir şeylerin yapılmasına neden olan pozitif gelenekler ve törenler ile bir şeylerin yapılmasına neden olan negatif gelenekler ve menfaatler arasında, bu durumun yalnızca yaptırımları için hayal gücüne daha fazla itiraz

etmesi ve dolayısıyla daha belirgin olması ve doğrudan dinin bir parçası. “Neden bunu yapmalıyım?” “çünkü o gelenek olduğu, doğru olduğu için” denilerek neredeyse yeterli derecede cevaplandırılmıştır. “Şans getirecek çünkü” şeklinde bir ekleme-ye gerekli duyulmuyor. Ama “neden onun yerine başka bir şey yapmamalıyım?” sorusu ilkel toplumda sabit bir yanıtla, “çünkü, eğer yaparsan, hepimize korkunç bir şey olacak” şeklinde karşılık bulmaktadır. Kötü şansın hangi kesin şekli alacağı belirtilmemesi gerekir. Öneri, hayal gücünün sınırsız çekiciliğinden dolayı, kaybetmekten ziyade kazanır.

Dinle ilişkili negatif ve pozitif gelenek türleri arasındaki farkı daha açık biçimde anlamak için, her birini bir örnekle, bazı detaylarda inceleyelim. Durumlarımızı gelenek ve dine oldukça ayrılmaz bir şekilde gösterenler arasından seçmek iyi olacak - kısacası, ancak bir ve aynı gerçeğin iki yönü. Artık hiçbir şey, birinin akşam yemeğini sağlamadan daha yaygın ve seküler bir gelenek olamaz. Yine de ilkel toplum için bu gelenek aynı şekilde bir ayın olma eğilimindedir; ancak şimdi göreceğimiz gibi, esasen olumsuz ve ihtiyatlı veya esasen olumlu ve pratik olabilen bir ayındır.

Rivers tarafından çok iyi tanımlanan Todalar, bin kişiden daha az, Güney Hindistan’da yer alan Nilgiri tepelerinin ücra noktalarında yaşayan, dünyanın stresinden, karmaşasından uzak, güvenli ama kesinlikle cansız bir hayat sürdürüyorlar. Durgun bir suyun içindeler ve muhtemelen de orada kalacaklar. Her halükârda, dinleri onları daha atılgan hale getirmiyor. Hiçbir şekilde Tanrıları da yok. Tepelerin doruğundaki belirli Tanrılarının açık isimleri muhafaza edilir, ancak bir zamanlar bunların Todaların onurlu Tanrıları mı veya eski ırkın bir düşüncesi mi olduğu, şimdi ise onların gölgesi olduğu yönünde bir düşünce var. İnsanların gerçek dini, günlük ritüel etrafında yoğunlaşıyor. Pratik ve ekonomik açıdan bakıldığında günlük işçilik, mandalarının sütünün, temel diyetlerini oluşturan tereyağına ve yayık ayrana dönüştürülmesinden ibarettir. Dini bir bakış açısıyla, yemeyecekleri bir şeyi yiyebilecekleri bir şeye dönüştürmekten ibarettir.

Her ne kadar hepsi olmasa da bufalolar kutsaldır ve sütleri içilemez. Sarhoş olmama nedenini antropologlar keşfetmek üzere olabilir; ama Todaların kendisi bilmiyor. Tek bildikleri ve

bilmekle ilgilendikleri şey, eğer biri böyle bir günah işlemek için yeterince aptalca olsaydı, her şey yolunda giderdi. Böylece bir mandıra olan Toda tapınağında, mandıra işçisi olan Toda rahibi, kutsal ürünleri zararsız hale getirmeye başlar. Süt iki bölümden oluşur - biri kutsal diğeri dinle ilgisi olmayan. İlkinde bufalolardan gelen süt, kutsal kaplarda depolanır, bazı önceki mayalama yardımıyla tereyağı ve yayık ayranına dönüşür, bu arada özellikle kutsal kâseye doldurulur. İkinci bölmedeki sıradan kapların görevi tereyağını ve yayık altı suyunu almaktır, sonra tam olarak iki kısmın arasında kalan, ara bir kâsenin yardımıyla kutsal kâselerden transfer edilir. Her türlü saygılı jest ve ifadeye eşlik edecek şekilde yapılan bu aktarma, böyle bir kutsal öze saygısızlığı uzak tutarak, aksi takdirde ortaya çıkacak kötü sonuçların yaşanmamasını güvence altına alır. Bu nedenle ritüel esasen tedbirlidir. Bütün ilişkinin dayanağı olan bir tabudur.

Ve bu tür olumsuz bir dinin eğilimi, önlemler konusunda alınacak önlemleri almaktır. Bu nedenle, mandıra, kutsal makama eşit olmak için, tabuları sonuna kadar gözlemlemelidir. O dini nedenlerden dolayı bekâr olmalıdır. Ölülerle olabilecek her türlü temastan kaçınmalıdır. Bazı yiyecek türleri ile sınırlıdır; üstelik belirli bir şekilde hazırlanmalı ve belirli bir yerde tüketilmelidir. Yine onun içeceği, öngörülen formüllerle dökülmesi gereken özel bir süt. O, belirli günlerde ve bazı şekillerde sıradan halk tasarruflarına erişemez, yaklaşım şekilleri, selamlamaları, karşılık olarak selamlamaları, hepsi en iyi şekilde düzenlenir. Sadece özel bir elbise giyebilir. Saçını asla kesmemeliydi. Tırnaklarının uzaması için acı çekmesi gerekir. Ve diğerleri ve diğerleri. Gerçekten de bu tür zayıflıklar, tüm kutsal kişilerin yaşamını sınırlandırmayacak ve dünyanın her yerinden eşleştirilebilecek. Ancak ihtiyatı ya da olumsuz dini ritüel olarak adlandırdığım şeyin resminin doldurulmasına yardımcı olarak burada belirtilebilir.

Dahası, Toda dininde çürümüş bir şey vardı. Dr. Rivers, mandıracıların greve gitmiş gibi, görevlerini yerine getirirken performanslarının çok düşük, işlerinin baştan savma, yapılması gerekenler konusunda da kararsız ve kusurlu olduklarını söylüyordu. Aslında, görevi gönüllü üstelenecek kişileri bulmak gerçekten de zordu. Rahatsız edici tabuları içeren ritüel görevler, delikanlılara baskı yapma eğilimindeydi. Delikanlılar,

genç erkekler olarak, muhtemelen tabuları ihlal edeceklerdir; ama her hâlükârda tabuları ihlal ettikleri gözlemleniyordu. Kurgu olanlardan kaçınmada bir adım. Bu nedenle, kirli bir kişi mandıraya yaklaştığında, sonradan gelen, onu görmezden gelir. Eğer kadınlar içeride olsaydı, kadınlığın üç sembolü; süpürge, elek, tokmak, haneden engellenirdi veya bir barakaya girmemesi gerektiği kuralı; bunun üzerine “yiğitliğine leke sürülmedi” ya da “itibarı kurtuldu”. Şimdi bu samimiyet eksikliği hangi sebepten kaynaklanıyor? Dr. Rivers bunun daha çok ritüel kaynaklı olduğunu düşünüyor. Aynı fikirdeyim, ancak “çok fazla negatif ritüel” eklemek için riske girer miydi? Tamamen kaçamak davranan din, tapınan birisinin gizli bir türünü ortaya koymalıdır.

Şimdi, yiyecek arayışıyla eşit şekilde tanımlanmış, ancak yardım etmeye çalıştığı olumlu ve aktif işlevleriyle ilgili olan başka bir ilkel din türüne dönelim. Messers, Spencer ve Gillen bize merkezi bir Avustralya halkı olan Arunta’nın bazı törenlerini en önemli detayları, açıklamaları ifade ettiler. Bu törenlere Intichiuma adı verilmiştir ve muhtemelen isim de değişecektir, ancak onlar için ana kelimenin gerçekten farklı bir şey olduğuna inanmak için sebepler var. Amaçları, gıda-hayvanların ve gıda-bitkilerinin çoğalmasını ve gelişmesini sağlamaktır. Her hayvan veya bitki, bir toteme sahip olan gruba katılır. (Bu çok dikkat çeken insanlar arasında yapılan totemciliğin egzogami ya da soy ile ilgisi yoktur; ancak bu, içine girilmesinin imkânsız olduğu bir konudur.) Ayınlar, totem’den toteme büyük ölçüde değişebilir, ancak tipik bir durum ya da ikisinden bahsedilir. Örneğin witchetty-grub (Avustralya’da, birçok güvelerin büyük, beyaz, odun yiyen larvaları için kullanılan bir terimdir) insanları, arkadaşlarının da yemesi için bereketli olabilecek, çoğalmak için toprağı eşelemek istiyor. Büyük liderler tarafından uzun zaman önce odun yiyen larvaları dikkatle incelediği günlerde, bu yüzden geleneği açıklayan kesin bir yolda mesafe katettiler (Bunlar reenkarnasyon ile insana dönüşen, şimdiki totemlerin atası olan kurtçuklardı). Yol, onları birçok küçük taşla çevrili büyük bir taşın bulunduğu tepelerde bir yere götürür. Büyük taş yetişkin hayvandır, küçük taşlar yumurtadır. Böylece ilk önce büyük taşla dokunarak yumurtalarını bırakmaya davet ediyorlar. Sonra törenlerin efendisi, her totemitin midesini küçük taşlarla ovalar ve “çok fazla yemek yedin” der.

Ya da yine, Kanguru insanları Undiara adlı bir yere çekilirler. Resmedilmeye değer bir mekândır. Uzun bir sakız ağacı tarafından korunan su kuyusunun yanında, ilginç bir biçimde eğri büğrü ve havayla dövülen kuvartiz kayanın yüzeyi yüksektir. Tabandan yaklaşık yirmi fit bir kaya tabakası çıkıntı yapar. Totemler törenlerini icra ettiği zaman, bu çıkıntıyı da onarmışlardı. Uzun zaman önce burada, yeniden hayat verilenler adına yemek pişirilir ve kanguru yemekleri yerlerdi ve dahası, o zaman ki kanguru hayvanları, onların tortulaşmış ruhunun parçasıydı. İlk olarak, çıkıntının altındaki kayanın yüzü kangurudaki kırmızı kürk ve beyaz kemikleri temsil etmek için, uzun çizgili kırmızı hardal ve beyaz alçı ile süslenmiştir. Aslında, mağaralarında yapılan Avrupa paleolitik adamları gibi kaya resimlerinden biridir. Sonra, yedi ya da sekiz kişilik bir grup çıkıntıya monte edilir ve diğerleri gelecekte çoğalacak kangurularla ilgili kutsal şarkılar söylerken, bu adamlar damarlarında kan akar ve böylece kanlar serbestçe tören taşına akar. Bu ayinin birinci kısmı. İkinci kısım daha az ilginç değildir. Kan döküldükten sonra, bir kanguruyu öldürene kadar avlanırlar. Bunun üzerine totem yaşlıları az miktarda et yerler; daha sonra bütün davetlilerin bedenlerine yağın bir kısmını bulaştırırlar, sonunda ise eti kendi aralarında bölerler. Daha sonra totemler, çubuklarla kendi bedenlerinin taklidini çubukla kayaların üzerine çizerek resmederler. İkinci bir kutsal yemeğin ardından ikinci bir av, tüm töreni tamamlar. Bir çeşit cemaat hizmeti olan yemeklerin kutsal olduğu, bundan böyle sıradan bir şekilde kanguru etini en fazla fakat çok az miktarda ve etin bazı kısımlarını tüketmemesine izin verdikleri gerçeğiyle kanıtlanmıştır.

Bu törenlere bir örnek daha, yalnızca yapmamak değil, yapmakla da ilgilenen bu tür bir dinin ciddiyetini ortaya çıkarmak için gösterilebilir. Burada Toda kusursuzluğunun hiçbirisi yok. Bal karıncaları totemitlerinin ritüelinin başlangıcına göz atmak yeterli olacaktır. Törenlerin efendisi elini sanki gözlerini gölgelendiriyormuş gibi yerleştiriyor ve dikkatle tamir etmek üzere oldukları kutsal yere doğru gözlerini doğrultuyor. Öyle yaptığı gibi, gerisi diz çöküp arkasında düz bir çizgi çiziyor. Bu pozisyonda bir süre kalırlar, lider bastırılmış bir tonda tezahürat yapar. Sonra hepsi ayağa kalkar. Toplantı şimdi başlamalıdır. Arkaya düşen lider, basamakları mükemmel çizgide dizilebileceği konusunda sinyal veriyor. Sonra tek bir dosya ha-

linde hareket eder, kutsal toprağa doğrudan bir rota izlerler, kusursuz bir sessizlik içinde yürürler ve ölçülü adımla, sanki en derin anlamdan bir şey gerçekleşmiş gibi gelirler.

Bu işlemleri bir süre açıklamadığım için özür dilemiyorum. Argümanım için, dinin temellerinin ilkel halkların bu açıkça tanrısız gözlemlerinde bulunduğu izlenimini iletmek gerekir. Doğrudan gelenek dışı olarak -bu durumda av geleneği- ortaya çıkarlar. Onların doğrudan düşüncesi, bu insanlara günlük ekmeklerini sağlamak. Yine de, dinde, bilimde, sanatta ve felsefede olduğu gibi, tüm ilerlemenin yanı sıra, tüm yaratıcı evrimin - hayal gücüne olan itirazları, yiyecek arayışının yeni ve daha derin bir anlamla yükleneceği şekildedir. Yalnız ekmek değil, insan yaşamını daha da fazla destekleyen bir şeyler, bu karmaşık ve anlaşılmaz törenler tarafından ima edilir. Onlar, kurban, dua ve komünyon' un hayat bulmasıyla nüfuz ederler. Onlar sadece ırkı korumakla kalmayıp, aynı zamanda hayatta kalmasını sağlayan reenkarne edilmiş ruh gücü stoğunu da veren, o mucizevi geçmişin vaat ettiği zamana ihtiyaç duyuyorlar. Öyleyse, eğer bu ayinler dünyadaki dinlerin bildiği şeylerin salt sihir olması gerektiğini, sadece büyüün parçası ve parsel-leriyse. Ancak, antropolojinin bir şeyleri erkekler dünyasında bildikleri isimlerle, yani daha geniş bir dünyada, onun bir köşesinde ya da kilosunda değil olarak adlandırması daha iyidir.

İlkel toplumda din ve gelenek arasındaki yakın karşılıklı bağımlılığı, yani yapmaya çalıştığım ikinci noktayı daha da tam olarak ortaya çıkarmak için, kaba bir insan ritüeline bir örnek daha vermeme izin verin. Ve yine, bu kez güneydoğu köşesine rağmen, yine de yerli Avustralya'ya başvurmamıza izin verin; Avustralya'da, bütünüyle çok düşük bir kültür gelişimine sahibiz, tecrit yoluyla tutuklandığı gibi, ancak yapımda yüksek dinle uyumsuz olduğu ortaya çıktı.

Yerel Avustralya'da başlama, kendi aramızda yükseköğrenim olarak bilinen şeyin eşdeğeridir. Onlarla tek fark, tamamen uygun olmadığına karar verilmeyen her birinin usulüne uygun olarak başlatılmış olmasıdır; yükseköğrenim, uygun olmayanlara verilir, oysa uygun olan birçok kişi bunu elde etme şansına sahip değildir. Kabul töreni geleneği, erkekleri zor bir aşama olarak varsayılan ergenliğin zor zamanlarında çeki düzen vermeyi ve onları sorumlu erkeklere dönüştürmeyi amaç-

lamaktadır. Yetişkin erkeklerin tamamı törenlere yardım eder. Bununla birlikte, özel kabul edilen insanlara, gençlere özel ders vermeleri söyleniyor - uzun bir iş, belki altı ay boyunca emekli olmaları nedeniyle emeklilik gerektiriyor; orada kabile geleneklerini öğretiyorlardı ve genellikle iyiliği için bazen zorla tavsiye ediliyorlar. Dahası, bu, genç erkekler için bir manastırda emeklilik gibidir; bu, her zaman kesinlikle tabu olduklarını ya da başka bir deyişle, cildin çok oruç tutmasını ve zedelenmesini içeren kutsal bir durumda olduğunu görmek anlamına gelir. Sonunda, erkeklik eşiğine geldiği aşamada gerçek geçiş törenlerinin kutlanması gereken zaman gelir. Ayinler, tek kelimeyle etkileyici olarak tanımlanabilir. Toplum, karakterlerine damga koymak ister ve sert damgalamaya inanır. O zaman fiziksel olarak, çocuklar toplumun gücünü hissediyorlar. Bir diş kesilir, uzamalarını sağlamak için havaya fırlatılırlar ve böyle devam ederler - ayrı ayrı gizli uçları görünse de, görünüşte tamamen tatsız olduklarını söyler.

Bununla birlikte, manevi eğitim araçları, yeterli bilgelikle tasarlanıp uygulandığında, her zaman fizikselden daha etkilidir. Bir şey söylenmiş olan boğa güreşçisi, törenlere huşu geçmişiyse döşenmiştir. Ayinlerin tutulduğu gizli noktayı çevreleyen ormanları, acımasız bir rüzgârın, havadaki ruhların, tuhaf müziğinin yükseliş ve düşüşüyle kuşatır. Çocuklar erkekler olarak mezun olana kadar değil, sesin nasıl üretildiğini öğrenirler. Bunu öğrendiklerinde bile, odun çipinden konuşan sesin gizemi, daha sade uçuşlar için hayal gücünü kanatlandırıyor. Bu gizemlerin yüksek tanrısı, her ne olursa olsun, Daramulun, bu insanlar için olabilir - ve hiç şüphesiz, her türlü şaşkın düşünce treninin, onun fikrinde buluştuğu - herhangi bir oranda, kendisini koymuş olan boğa güreşçisinin tanrısıdır. Kutsal enstrümana ses verir. Ancak Daramulun aynı şekilde bir insan formuna sahiptir; çünkü kabaca ahşap şeklinde olan bir görüntü hazırladılar ve onun etrafında dans edip adını haykırdılar. Daramulun, bu törenlerin yanı sıra toplanmış kabile veya kabilelerin diğer tüm eski törenlerini de kurdu. Öyleyse, yerde secde edilen erkeklerin başlarına, Bay Lang'ın "on emir" dediği gibi, yaşlılara saygı duymalarını, evlilik yasalarına saygı göstermelerini ve böylece akıllarından önce çıkmalarını söyleyenler söylenir. Nihai hukuk verenin rakamı; onun doğasında olmayan sesi onlar için yasaların sesi haline gelirken. Bu ne-

denle, gelenek yücedir ve zorlayıcı gücü, bir güç önerisi ile - bu durumda kesinlikle kişisel bir güç - "doğruluk için yapar" ve hak sahibi olsa da suçlular için korkuyla doludur.

Ve şimdi, ilkel dine alınmış olan sosyolojik ve dışsal bakış açısıyla psikolojik bakış açısına geçmenin zamanı gelebilir - gizli motifleri, ruhsal kaynaklarını, temelde yatan inançları ifşa etmeye ve geleneksel uygulamaları sürdürmeye gayret etmelidir. Fakat tam da bu noktada dinin antropolojik muamelesi tatmin edici olmadığını ispatlamaya uygundur. Tarih, böyle bir şey yapıldığından çok daha kesin bir şekilde yapıldığını ve böyle bir zihinsel durumun beraberinde geldiğini ve ilham verdiğini kaydedebilir. Ayrıca, vahşi, gümrüklerinin neden ve nerede olduğuna dair otorite değildir. "Ancak başka makul davranmayı düşünmek olur mu?" Gördüğümüz gibi onun yeterli nedendir. Ama vahşiler arasındaki yüksek zihinlerin gelenekleri ve ayinlerinin anlamlarına kendi tarzlarına yansıttığı değil. Ancak bu yansımanın çoğu ayrıntılı bir "olaydan sonraki gerekçeden" fazlası değildir. Zihin, Bay Kipling'in zaten orada olan bir şeyi hesaba katmak için "sadece çok öykü" dediği şeyi icat eder. Nasıl olabileceği, nasıl gerçekleştiği değil, dile getirilen açıklamanın tek anlamı budur. Ve sadece olasılıklar arasından seçim yapmak söz konusu olduğunda, antropolog, vahşiye danışmak yerine, kendisi için de yapabilir.

Şimdi, dinin kökenine dair antropolojik teoriler bana yanlış yön veriyor gibi görünüyor çünkü çok fazla basitleştirmeyi hedefliyorlar. Kök fikir olarak gördüklerini öğrendikten sonra, bunu kök fikir ilan ettiler. Dinin insan hayatı ve akli kadar az ya da çok köklü olduğuna inanıyorum.

Dinin kökeni teorisinin alanı muhafaza ettiği söylenebilir, çünkü Dr. Taylor'un animizm teorisi, yaşayan antropologların içinde fikirlerin en büyüğüdür. Animizm terimi, "ruhumuz" kelimesine karşılık gelen spiritus kelimesi gibi, nefesi ve dolaşısıyla ruhu, ilkel halkın özdeşleşme eğiliminde olduğu nefesi işaret eden Latin anime kelimesinden türetilmiştir. Öyleyse Taylor'un animizm teorisi, büyük çalışması olan İlkel Kültür'de belirttiği gibi, "manevi varlıklara olan inancın", en azından dinin bir tanımı olarak yapacağı, bu onun için en erken alındığı gibi aynı anlama geliyor. Şimdi bir "manevi varlık" nedir? Açıkçası Dr. Taylor'un merakını uyandıran her şey, konuyu genel

olarak ele alması, hayaletle verilen önemin çoğunu ortaya koymuş gibi görünüyor. Bir hayali görüntü (kelime etimolojisinin gösterdiği gibi) esasen bir görünümdür. Ama yine de bir rüya veya halüsinasyonda kişi, az ya da çok, “buharlaşıma önceliği” sahip olarak figürler görür. Böylece beden olmanın dışında gölge, görebilen; esintiye rağmen, soğuk bir gün hariç, göründüğünden ziyade hissedilmekle birlikte, ince ancak hassas bir huy gösterir. Artık hayali görüntünün, ilkel dinde (ve ilkel aklın, dine hiçbir zaman örgütlü külle tanımlandığı gibi dine girmemiş olan düşüncelerinde) önemli bir rol oynadığına dair hiçbir şüphe yoktur. Vahşiler hayaletleri görüyor, muhtemelen bizden daha sık olmasa da canlı rüyalar görürler ve bunun gibi rüya deneyimlerinden çok etkilenirler. Ayrıca hayali görüntü, görünen ile görünmeyen arasında kalan, çok elverişli yarım yamalak evi de biçimlendirir. Bütününüyle manevi bir şey hakkında düşünölmeye çalışıldığı ve kastedildiği zaman, vahşilerin, genellikle nefes, gölge ve benzeri şeyler hakkında konuştuğuna dair hiçbir şekilde kuşku bulunmaz.

Fakat animizm bazen Dr. Taylor tarafından daha geniş bir anlamda, “evrensel yaşam doktrini” olarak kullanılıyor gibi görünmektedir. Örneğin güneş, ay ve yıldızlarla ilgili olarak, ilkel halkların mitleriyle ilgilenirken, “genel bir doğa animasyonunun” nasıl ima edildiğini gösterir. Bilimlerimize göre ilkel insan, yaşam veya kişilik dışında kalan bu tür şeylerde kendisini okur. Farklı bir bedene sahip olduklarını, ama aynı tür duygu ve motivasyonlara sahip olduklarını düşünürler. Ancak bu, bir insanın ruhu geçici olarak terk ettiğinde veya ölümden sonra ruhu bir hayalet haline geldiğinde yaptığı gibi, bir hayali görüntü ya da silueti bırakma yeteneğine sahip olduklarını düşünmek zorunda değildir. Parlak bir gökcismi olarak hayal edilirken veya parlak bir varlık olarak küreye ait olan insan modelinin, güneşin etrafında ruhani bir şey olması gerekmez. Yunan tanrısı Apollon hakkında hayali derecede en ufak bir şey yoktur. Öyleyse, bu daha geniş çaptaki animizm duygusunu farklı bir adla ayırt etmemizin, iki kavrama bağlamak ve birbirinden ayırt etmeye çalışması için “animasyonizm” olarak adlandırılmasının daha iyi olacağını düşünüyorum. Ancak, bu “evrensel canlılık doktrinine” ne kadar baskı yapmamız gerektiğinden emin değilim. Mesela bir vahşi, çakmaktaşının bir parçasını işlerken, onu gördüğü “bir şey” yoksa başka bir

şey olarak mı düşünüyor? Bundan şüpheliyim. Tıpkı bizim de yapabileceğimiz gibi, aniden, “seni şaşırttım!” diyebilir. Fakat dil, onun ifade ettiği “siz” anlamına gelmiş gibi görünse de çıkmaktaşı için az ya da çok olana atfetmek, inanıyorum ki, benzer dil kullanıldığında biz de şahsiyetle ilgili olarak aynısını kastetmeliyiz. Başka bir deyişle, günlük iş dünyası pratiğinde; her iki durumda da o, onları oldukları gibi yapan ve yaptıkları gibi davranan gizli ilkelere yönelik bir kanıya ulaşmadan hem şeyleri hem de insanları tanır.

Öte yandan, şey ya da kişi, olağanüstü bir deneyim dünyasına girdiğinde, harikalar yaratan ve harikulade olarak etki bırakan hayaller gözüne iliştirdiği zaman, niçin sırları veya arkadaki tuhaf görünüşü kendi hesabına peşinden koşması gerektiğine dair daha fazla neden var. Avustralya yerlilerini yakından tanıyan Howitt, “yerli düşüncesinin nasıl çalıştığına dair iyi bir örnek” olarak şunları aktarıyor. Siyahi dost için, onun sopası veya mızrağı, sıradan hayatının bir parçasıdır. Onlarda “büyü” bulunmaz “şeytan” ise yoktur. Doğaüstü olarak güçlü hale getirileceklerse, özel olarak büyülenmeleri gerekir. Ama tamamen mızrak fırlatıcısıyla ya da boğa kükremesiyle, başka bir şey değil. İlki bariz bir nedenden ötürü mızrağını olağanüstü uzağa atmasına izin veriyor (Mızrak fırlatıcısının yardımı ile Avustralya’da bir mızrak gördüm, yüz elli metre boyunca sanki uçarcasına koştu ve sonunda doğru ve derin bir saldırı gerçekleştirdi). İkincisi, bir ipin ucunda sadece bir odun yongası olmasına rağmen gök gürültüsü sesini yayar. O zaman, bunlar kendi içerisinde “büyü” içerir. Onların içinde veya arkasında “erdem” var.

Öyleyse zorunlu olarak “erdem”, canlılık ile ilişkilendirmekle aynı şey midir? Mızrak atıcısı ve boğa güreşçisi kaçınılmaz olarak canlı olarak mı düşünülüyor? Yoksa onlar işin doğası gereği, can ya da ruhla mı donatılmışlardı? Ya da kişisel olmayan bir tür “erdem,” “büyü” ya da harika yaratan şeylerde harika yaratan herhangi bir güç olarak adlandırılır mı? Şimdi, bu konular hakkında konuşurken, vahşinin kendisinin, bazen güç, bazen canlılık, bazen ruh olduğuna dair kanıtlar var. Ancak, bu soruları kullanmanın en basit yolu, teorisyenlerin çizmeyi isteyebilecekleri bu gibi ince ayrımların, vahşilerin kendisine hiç hitap etmediğini hatırlamaktır. Onun için önemli olan tek şey, dünyadaki bazı şeylerin sıradan olduğu ve dikka-

te alabileceği halde, başka şeylerin harikulade olduğu ancak hesaba katılmayacağı gerçeği.

Üstelik harika çalışan şeylerden bazıları iyi, bazıları da kötüdür. Kötü olanı yenmek için de dinin tam olarak yapması gereken de budur -iyi olan işlerin, mucizelerin hepsini yanına almak: “iyi dilekler gelebilir, fesatlık gidebilir!” ifadesi de dinin gayretindeki anlamı ifade ederken, antropologlar bunu tılsım ya da dua olarak kategorize ederler.

İnsanın yaşadığı şaşkınlık ve bilinçaltı dışında, yaşamına zorla giren, dahası mecburen kabul ettiği bilinmeyenlerin korkusu, eğer onlarla tam olarak karşılaşmaya ve zorla almak için herhangi bir istek duymuyorsa, şimdi dinin görevi, insanın kaybettiği varsayılan güvenini geri kazanmasında yardımcı olmaktır. Bu dini görev, tek kelimeyle “öneri” olarak tanımlanabilecek olanı yerine getirir. Önerinin psikolojik olarak nasıl işlediği - örneğin fikir birlikteliğinin “sempatik sihir” olarak adlandırılan dinsel deneyimin daha düşük seviyelerinde nasıl egemen olduğu - burada tartışılmayan zor ve teknik bir sorudur. Din, yardım etmek üzere hazır bekler, yapılması gereken bir şey olduğunda, iyi ve başarılı bir şekilde ne yapılabilceği konusunda fikir verir. Din etkili yaklaşım sergilediğinde ise, inançlı kimseler öneriye yanıt verir ve bunu yerine getirir. Latin şairin dediği gibi, “yapabilirler, çünkü yapabileceklerine inanıyorlar”.

Antropolojik bakış açısından her şeyi hesaba katarak, etkin din türünün hayatta kalmasına yardım eden nedir? Geniş kapsamlı genellemeler yapmak tehlikelidir, ancak herhangi bir oranda dünyanın dinlerini mekanik veya etkisiz yahut manevi ve etkili olarak sınıflandırmak için söylenecek iyi bir şey var. Mekanik yardımseverlik, tesellisini birtakım araçlarla sunmaktadır. “Erdem” belirli törenler ve formüller içerisinde bulunur. Bunlar, gördüğümüz gibi, özellikle olumsuz ve uyarı niteliğinde olduklarında tek bir mekanizmaya denge kurmakla sorumludur. Öte yandan, özellikle yaşamın olumlu ve aktif işlevleriyle ilişkili olan manevi din türü, iradeyi ve kişiliği, insanın yardımına topladığı mucizevi güçleri anlama eğilimindedir. Tapınmada bulunan insanlarda yerine getirilmesi beklenen irade ve kişilik, daha fazla benliğe ve iradeye ihtiyaç duyulması değildir. Bunu dinin manevi niteliğinden alırlar; bu, bir veya

başka şekilde, her zaman için bir toplumu, cemaati, hayati iyileşmenin araçlarını ve sonunu ifade eder.

Dinin telkin ile işlediğini söylemek, sadece hayal gücüyle çalıştığını söylemek demektir. Samimi olmayan, kötü olduğu kadar iyi inanç vardır ve birisi zorunlu olarak hayal etmeli ve istekte bulunmak için inanıyormuş gibi görünmelidir. Bununla birlikte, zihnin az ya da çok anlamsız ve sezgisel güçlerini, eğer irade iki yönlü karakterini, aşırılıkların bir yeteneğini, yani aynı şekilde bu aşırılıkların aracı olan bir yeteneği iyi kullanırsa, açıkça ifade etme gücüyle desteklenmesi gerekir. Kısacası öneri, yüksek yaşamın rehberliğini yapmadan önce eleştiri ile arındırılmalıdır. Bu noktayı işaret etmek, sonraki bölümün hedefi olacaktır.

BÖLÜM 9

AHLAK

Alan hızla tükeniyor ve ilkel ahlak kadar geniş bir öznenin ayrıntılarıyla uğraşmak oldukça imkânsız. Bunlar için okur, Dr. Westermarck'ın, çok sayıda gerçeği, açık ve kapsamlı bir başlık şema altında bir araya getiren, "Ahlaki Düşüncelerin Kökeni ve Gelişimi" adlı devasa bilimsel incelemesine danışmalıdır. Bu arada, geleneklerin çok farklı olmasına rağmen, 'ahlakın hammaddesini oluşturan duygular, her yerde aynı olduğunu söyleyebiliyor.

Burada, ilkel ahlakın psikolojik temelini, daha ileri türdeki ahlakla zıt olarak çizmenin çok faydası olacaktır. Şimdiye dek izlenen plan doğrultusunda, insan yaşamının tamamen dış görünümünden amacımıza doğru bir adım daha atmaya çalışalım; insan yaşamının gerçek içselliğini takdir etmek - en azından bunun antropoloji için olduğu kadarıyla, tarihsel yöntemin alabileceğinden daha uzak olmayan bir noktadır.

Elbette, ilkel ya da gelişmiş ahlakın, olduğu gibi, çerçevelenecek bir değişik fotoğrafların bileşimi bir resme izin verecek kadar tek bir parça olup olmadığını da sorgulamaya açıktır. Bununla birlikte, şimdiki amaçlarımız için, bu tedbir risk almaya değecek kadar uzun ömürlü bir hizmettir. Öyleyse, toplumun tarihsel evriminde, davranış psikolojisi açısından bakıldığında iki ana aşama olduğunu varsayalım. Onlara toplumun *synnomic* ve *syntelik* aşamalarını söylemeyi öneriyorum. "Synnomic" (Yunanca *nomos*, yasa ya da töre) geleneklerin paylaşıldığı anlamına gelir. "Syntelik" (Yunanca *telos*, son) uçların paylaşıldığı anlamına gelir.

Synnomic evre, psikolojik bakış açısına göre bir yaşam biçimi krallığıdır. Syntelik evre ise yansıma krallığıdır. İlki, bilinçli olarak iyi ve kötü standartlarının bilinçaltı bir seçimiyle yönetilir; ikincisi, standartlarının bilinçli bir seçimiyle. Böyle bir farkın nasıl ortaya çıktığını kısaca göstermeye devam ediyor.

İlkel halkların synnomic hayatı hakkındaki olağanüstü gerçek, belki de budur - neredeyse hiç mahremiyet olmadığı. Elbette, başka birçok dezavantaj da dikkate alınmalıdır - geniş

kapsamlı iletişim, analitik dil, yazı, kitap, vb. ama belki de her zaman bir kalabalığın içinde olmak, hepsinin en kötü dezavantajıdır. Çünkü Disraeli'nin Sybil'de dediği gibi, toplu halde yaşamak iş birliği demek değildir. Sürekli olarak hayvan sürmek ve bir araya toplanmak, kişiliğin gelişmesini engeller. Syntetik toplumun ana koşulu olan karakter bağımsızlığı, tohumlar orada olmasına rağmen olgunlaşamaz. Kimse kendi ruhuna çekilme şansına sahip değil. Dolayısıyla birey, kendisiyle olan bu sessiz sohbeti yansıma olarak görmez. İçine dönmek yerine dışarıya döner. Kısacası, taklit eder.

Fakat eğer biri birbirini taklit ederse, nasıl bir evrim gerçekleşir? Kesinlikle, ilk bakışta bir kısır döngü gibi görünür. Bununla birlikte, belirli bir ilerleme için ya da değişim süreci için ne olursa olsun mutlaka bir neden vardır. Bizim açımızdan psikolojik kaynakları analiz etmek, çok uzun bir zaman alacaktı. Eğer bir açıklamanın yerini bir ifade alacaksa, onları zeki Fransız psikoloğu Tarde ile "taklitlerin çapraz döllenmesi" olarak özetleyebiliriz. Bununla birlikte, bu değişim sürecinin nasıl çalıştığı hakkında bir fikir edinmek için ileriye gitmemize gerek yoktur. Her gün, aramızdaki "moda değişikliği" adı altında devam ediyor. Kişi en son kravat ya da hasır şapka giydiğinde, rasyonel bir kıyafet biçimini hedeflememektedir. Bu yönde ilerleme varsa eğer, bu bilinçaltıdır. Altında yatan ruhsal durum, Dr. Lloyd Morgan tarafından "boşluktan geçen bir koyun" olarak tanımlanmamıştır.

Ahlaki açıdan, özel yargı için bu kapasite eksikliği, ahlaki bir özgürlük isteğine eşdeğerdir. Vahşi yaşamın yaptırımlarının ne kadar dışsal olduğunu gördük. Bu elbette, geleneklerini takip ederken kişinin aklında yanıt veren bir yargılama olmadığı anlamına gelmez. O der ki, "bu gelenektir; bu yüzden de bu doğrudur". Ancak bu kararın, gerçekten eleştirel olan, yani eleştirel bir benlikten geldiği söylenebilir. İnsan komşularını izliyor, ipucunu onlardan alıyor. Onun yargısı, duyguların bir muhakemesidir. Kaynak için içeriye doğru bakmıyor. Ahlaki ilke düşünce yoluyla, mantıklı bir durumdan başka bir mantıklı duruma aktarılabilen bir standarttır. Şimdiki mevcut durum için duygularda uygulanan şu anki durum ve genel yasa, bir araya konulmadan önce ayrı olarak kabul edilir. Bununla birlikte, gelenek, moda, komşuların birisinin eylemi, birisinin tepki ya da önyargısı veya benzeri, direnilebilir bir şeyler, eğer

şartlara tam olarak uyulmadığını görünüşte yansıtır, uygulanması bu nedenden dolayı akla yatkındır. Kısacası, rasyonel olmak ve “iki ile ikisini bir araya getirmek” için, iki ve ikisini birbirinden farklı kavramlar olarak akılda bulundurmamak gerekir. Aksine, algılar sadece parçalarda karşılaştırılabilir. Dil bölümünde insanların tek sözcüklerde konuşmaya başladığını ve yalnızca kademeli olarak çözümleme, yani bölümlere ayrılabilir konuşmanın öğelerini nasıl elde ettiğini gördük, bu yüzden bu bölümde de düşünce tarafındaki kafa karışıklığından ayırt etmeye, benzer gelişmelere kesinlikle dikkat etmeliyiz.

Öyleyse, vahşi ahlak, analiz edilen anlamda rasyonel değildir, ama tabiri caizse, izlenimcidir. Belki de bunu kolektif bir izlenimin ifadesi olarak tanımlayabiliriz. En iyi biçimde ise, “mafya-psikoloji” adıyla anılan sosyal psikoloji dalı ışığında anlaşılır. Belki de çete ve çetevari, talihsiz terimlerdir. Panik, kan-tutkusu, dans salgınları ve benzeri, daha büyük kolektif duygu patlamalarını düşünmemize izin veriyorlar. Ama hiçbir şekilde bir vahşi toplum, liderini yitirmiş kontrolsüzce hareket eden kitlesel bir insan grubu olmamasına rağmen gerçek şu ki, ilkel toplum kalıcı temelde örgütlenmiş, ilki için geçerli olan psikolojik fikirler, sonuncusu için de geçerlidir. Kısacası ikisi arasındaki fark bu, vahşi toplumda temsil edilen halk tabakasının, birbirini takip eden birçok insan nesillerinden oluşan bir halk tabakası olduğunu göstermektedir. Geleneği olduğu gibi, onun davranışının ifade ettiği uzun ve kalıcı bir izlenimdir.

O halde vahşi düşünce, geleneği parçalara ayırmayı deneyemez, çünkü bunu yapamaz. Daha ziyade geleneklerin kenarlarında oynuyor; özellikle din, geleneklerin genel kutsallığına yaptığı telkin ile, bunu yapmasına yardım ediyor. İlkel toplumda, var olanı haklı çıkarmaya çalışan çok sayıda belirsiz spekülasyon vardır. Ancak, mekanizmayı farklı bir şekilde bir araya getirmek için parçalara ayırmak, ayrıntılarla uğraşmaya yeterli olsa da bir şeyi sorgusuz sualsiz kabul etmek aklın bir türüne ulaşmanın dışında kalır. Söz konusu gelişme gizlice dikkat çekmeden gerçekleştiğinde, bilgiyi taklit ederek ama ruhu taklit etmeyi reddederek, yasal kurgular, yerine koyulan alışkanlıklar ve benzeri aracılığıyla, kimse gerçeği fark etmeksizin yeniler eskinin yerini alıyor.

Entelektüel özgürlük anlamında özgürlüğün belki de tek bir yerde ve bir anda doğmuş olduğu, yani, beşinci ve dördüncü yüzyılda Yunanistan'da söylenebilir. [7] Elbette, insanların kaynaşması ve çatışmalarının yolu hazırlanmıştı. Fikirler, yerel kaynaklarından kopar kopmaz, göz önünde tutmaya başlıyorlar. Fakat Yunanistan, dünyaya entelektüel özgürlüğün anlamını öğretirken, etik olarak adlandırılan bu en kapsamlı özgürlük modeline yol açtı. Ahlaki özgürlük, sosyal eğitimin karşılığını ödeme, aldığınızdan daha fazlasını verme isteğidir. İnsan hayatının anlamı ve sonu hakkında düşünme iradesini göstermek, yaratıcı evrime katkıda bulunmaktır.

[Dipnot 7: Oldukça farklı bir konu olan siyasal özgürlük belki de İngiltere'nin keşfidir.]

BÖLÜM 10

BİREY İNSAN

Sonsöz aracılığıyla, ilkel insan tiplerinin arasında gösterildiği gibi, ferdiyetçilik hakkında bir kelime, mekânın dışında olmayacak. Antropoloğun, insanın doğasını içinde bırakarak bilimsel bir bakış açısı elde edeceğini düşünmesi gerekse de gerçek bir tehlike var. Bu, evrimsel tarihin genel ilkelere varma konusundaki aşırı endişesinden kaynaklanmaktadır. Tüm biyolojik evrim teorisinin bir miktar doğrulukla “mutlu tesadüf teorisi” olarak nitelendirilebileceğini unutmak, söz konusu “rastlantı” kuralını dışlamak için fazlasıyla hazır durumda. O zaman, bireyselliği yüksek olan fevkalade insan, dahi insan, düşünce insanı, duygu insanı ya da eylem insanı olmak, tarihin gözden kaçırabileceği bir tesadüf değildir. Aksine, o hiçbir zaman tarih yapıcı değildir ve bu nedenle, tarih-derleyici tarafından saygıyla ele alınmalıdır. Tarihin “kuru kemikleri”, istatistiksel ortalamaları ve benzerleri, hepsi kendi yolunda çok iyidir; ancak tarihin bir evrim olduğu, daha derin bir gerçeğe değil, tarihin yüzeysel olarak kendisini tekrar ettiği gerçeğe karşılık gelir. Öyleyse, antropoloji, tarihsel romanın yöntemi olarak adlandırılabilir şeyleri küçümsememelidir. Olaylar dizisini incelemek için, karakterleri çalışmaksızın, insan yaşamının dramasının asla anlamı olmayacak.

Bu bir gerçekçilik gibi görünebilir, ancak belki de başlangıçta hatırlamaya değer, belli bir durumda yüksek bir bireysellik olarak kabul edilemese bile hiçbir erkek ya da kadın bireysellikten tamamen yoksun değildir. Kimse sadece bir madde değildir. İstatistikçilerin bu kullanışlı icadı güneş ışığı altında gerçek bir varoluşa sahip değildir. Çok sempatik bir kavrayışla, insanların kişiliğinde somutlaşan, kadın ve erkeklere yol gösteren, kuramsal teori kitaplarını tanımlamaya ihtiyacımız var. Dr. Seligmann’ın bir Vedda mağara sakini olduğunu söylemiştim (ilk kitapta aldığım birinci örnek budur): “Yağmurun omuzlarımızı dövdüğünü hissetmek, dışarı çıkmak güzel, patates çukuru kazmak, eve ıslanmış olarak gelmek ve mağarada yanan ateşi görüp etrafına oturmak bizim için keyiflidir”. Aklıma gelen bu tür bir açıklama, mağara hayatının antropolojisine,

Jersey'deki Mousterian mağaralarımızdan çıkmasına yardım ettiğim tüm kemik ve taşlardan daha fazla ışık tutuyor. Mevcut ifadenin dediği gibi, bu aslında bir "insan belgesi". Kendine özgülük, konuşmacı ve grubunun öz varlığının samimiyet açısından -karakteristik olarak yeterlilik için çoğul birinci kişiyi kullanıyor- ruhlarımıza yeteri kadar dokunduğunu göstermesi. İnsanlık tarihini içeriden takdir etmeye yakınız.

Bu nedenle, ilkel halklar arasında yaşamaya alışkın, onların dilini iyi öğrenen ve gerçekten onlarla arkadaş olan (bu gerçekten zor, çünkü dostluk her iki tarafta da belirli bir eşitlik duygusunu ima ediyor), araştırmacı bu insanlardan bazıları, onlara antropolojik biyografilerde yer vermelidirler. Antropoloji, bir dereceye kadar vahşilerle kurduğu bağlantı gerçekleşene kadar, tarihin en aydınlatıcı niteliğinin zirvesine asla yükselemez.

İyi kötü objektif ve gerçekçi olan, kanun koyucu ve devlet adamı, eğer ikisinin arasında tam bir güven duygusu inşa edebilirse, yerli insanların şahsi meselelerinin zihinsel görünümüne sempatik bir şekilde giriş yapması, akıllı bir beyaz insan için olanaksız olmamalı. Dahası, ilkel insanların arasında bile siyasi tarih oluşturulmasına yardım eden insanların bireyselliğinin göze çarptığından bile şüphelenmek zordur. Böylece Messers, Spencer ve Gillen, Orta Avustralyalılar üzerindeki çalışmalarının giriş bölümünde, yerlilerin büyük bir toplanma davranışını gözlemledikten sonra, zaman zaman Aborjin geleneğinde bilinçli ve kendiliğinden oluşmayan; ama üstün birey yeteneğinin bir parça etkisinde kalarak gerçekleşen birtakım değişiklikler yaşandığı fikri üzerinde anlaştılar. "Bu toplantıda, örneğin, en yaşlı erkeklerin bazıları hesaba katılmıyordu, ancak diğer yandan, o kadar yaşlı olmayan, fakat daha bilgili, eğitim sahibi, sihir konusunda da yetenekli olanlar, ki her şeyi onlar hallediyordu, diğerleri tarafından aranılıyordu. Bununla birlikte, herhangi bir gelenek değişikliği ile bu fiili girişin ortaya çıkmasını sağlayacak kesin bir kanıtımız olmadığı anlaşılmalıdır. Söyleyebileceğimiz tek şey, yerlileri törenlerinin performansı sırasında dikkatlice izledikten ve en iyi şekilde çaba gösterdikten sonra, duygularına girip, yaptıkları gibi düşünerek ve kendilerinden biri olarak olmak için çaba gösterebileceğimizdir. En güçlü erkeklerden biri veya ikisinin, bazı değişikliklerin yapılması önerilebilir olduğuna karar vermişse, hatta önemli

biri olsa bile, bunun üzerinde anlaşılması ve yürütülmesi için oldukça mümkün olacağı sonucuna vardık.”

Bu pasaj, yalnızca takdire değer bir yöntem için bile uzun süreli alıntı yapmaya değer. Modern Antropoloji için yapılan ilk elden çalışmaların tümü, “kendinden biri olmaya çalışmak” politikası ile bu kitapta sonuçlandı. Aynı zamanda Messers, Spencer ve Gillen, besbelli ki, bu seçkin yerlilerin tarafında yüksek bireyselliğin dış belirtilerini yorumlamaktan daha fazlasını yapmakta ısrar etmiyor. Bir antropoloğun, kendisi hakkında yakından konuşmasını ve içindeki gerçek insanı açığa çıkarmasını sağlayacak kadar vahşi bir dostla konuşabilmesi nadir ve neredeyse duyulmamış bir şey olmaya devam ediyor.

Bununla birlikte, antropolojik literatürde çok ilkel halklara olan ilgisi bulunan insan kişiliğinde ara sıra yanan ışıklar da vardır. Örnek olarak bahsedeceğim bir insan belgesinden gelen sayfa daha da ilginç; çünkü sıradan medeni halkın pusulası dışında bir tür deneyimle ilgili. Burada ve orada, bunun gibi bir şey bizim aramızda bulunabilir. Örneğin arkadaşım L.P. Jacks, öykü kitabı *Mad Shepherds*’te, ünlü insanların eski dünya düzenine ait Kuzey İngiltere’nin sade bir tanımını yapmıştır. Söz konusu insanlar, için düşük seviyeli toplumda herhangi bir oranda mükemmel olabilir. Büyücü doktor, sözüm ona liderdir, belki ilkel toplumun bile tipik bir lideridir ve tam da kendisinin yaptığı davet nedeniyle, gizlilik ve mesafeli olmaya bağımlı olduğu için, genel olarak arkadaşlarından daha kişisel olma, daha fazla “karakter” edinme eğilimindedir.

Howitt’ in Güney Doğru Avustralya Yerli Kabilelerinden, insanın kendi kabul töreniyle ilgili deneyimlerin hikâyesini biraz yoğunlaştıracam. Bu arada Howitt, “insanın ilişkide bulunduğu olayların gerçek olduğuna ve onları gerçekten deneyimlediğine inandığını, güçlü bir şekilde emin olarak hissediyorum” diyerek düşüncelerini belirtir ve sonra “öznel gerçeklikler” hakkında konuşmaya devam eder. Ben kendim bir yorum yapamam. Psişik araştırmalarla ilgilenenler, hipnotik transları, havaya yükselmeleri ve benzerini keşfedip ortaya çıkarıyor. Diğerleri, William James’in ruhlar konusundaki deneyimi olan “Dini Deneyimin Çeşitleri”, hepsinde daha derin bir anlam bulacaktır. Bu arada sosyologlar, rüya gibi en kişisel bakış açısı olsa bile, tüm deneyimi renklendirmek gibi, gele-

nek ve göreneklerin gücüne dikkat çekecektir. Fakat her biri onun eğilimine göre bu şeyleri kendisi için anlamaya çalışmalı. Her durumda, bir kitabın sonu, okuyucuyu hala düşünür halde bırakmalıdır.

Konuşmacı, Kanguru toteminin Wiradjuri doktoruydu. Dedi ki: "Babam bir kertenkele adamıdır. Küçük bir çocukken beni doktor olarak eğitmek için çalılağa götürdü. Göğsüme iki büyük kuvars kristali yerleştirdi ve onlar içimde kayboldu. Nasıl gittiklerini bilmiyorum, ama sıcak bir şey olduklarını hissettirdim. Bu beni zeki birisi yapacak ve bazı yeteneklere sahip olmamı sağlayacaktı". (Bu tıp adamının, midesinden ağzına kadar terbiye edilmesini ifade eder, kuvars-kristali "erdem" temsil eden başlıca sembol veya simgedir, yine aynı şekilde daha sonra göreceğimiz gibi, hipnoz amaçlı kullanılmak için de faydalıdır). "Ayrıca bana sudaki kuvars-kristaller gibi şeyler verdi. Buz gibi görünüyordular ve su tadında güzellerdi. Daha sonrasında ise, annemin göremeyeceği şeyleri görüyordum. Onunla dışarı çıktığımızda "orada, insanlar gibi yürüyenler de nedir?" O ise bana, "çocuk, orada hiçbir şey yok" derdi. Bunlar görmeye başladığım hayaletlerdi."

Hikâye ergenlikte de devam ediyor, arkadaşlarımız düzenli olarak, erkek çocukları için düzenlenen düzenli olarak ergenlik törenlerine giderdi; çocuk, eğitici olan doktorların kristallerini gördü ve onu iyileştirmek için ağzındaki kristalleri, "erdem" fırlattılar. Bunun sonucu olarak, kutsal devletteki herhangi bir acemi gibi, gözden uzakta bir yerde inzivaya çekildi ve geleceklere uygun bir şekilde oruç ve meditasyona başladı.

"Ben çalıllıktaiken yaşlı babam ortaya çıktı ve "buraya, bana doğru gel" dedi, ardından elindeki bir parça kuvars kristalini gösterdi. Kristali incelediğim sırada, o da aşağı indi. İnerken yere kapaklandı, kırmızı bir tozla kaplandı. Bu beni çok korkutmuştu. Sonra babam "bir kristal getirmeye çalış" dedi. Denedim ve bir tane getirdim. Sonra "benimle bu yere gel" dedi. Onun dediği yerdeki bir deliğin yanında durup, mezara götürdüğünü gördüm. İçeri girdim, beni zeki birisi haline getirmek için kristaller vermek isteyen ve bu kristallerle her yeri mi kaplayan ölü bir adam gördüm. Dışarı çıktığımızda babam, bir kaplan yılanı gösterdi ve "bu sizin yakınınız" dedi. Ayrıca benim de. Yılanın kuyruğundan bize uzanan bir ip vardı - bü-

yücü doktorların dışarı çıkardığı iplerden biri. Babam ipi tuttu ve “yılanı takip edelim” dedi. Yılan, birkaç ağacın gövdesinden geçti ve arasından geçmemize izin verdi. Sonunda köklerinin etrafında büyük şişkinlikler olan bir ağaca ulaştık. Daramulun’ un yaşadığı yerlerde olduğu gibi. Yılan toprağın içine girdi ve çukurda kalan boş ağacın içine çıktı. Onu takip ettik. Orada, Baiame’nin oğulları olan birçok Daramulun gördüm. Daha sonra, yılan bizi birkaç yılanın bulunduğu büyük bir çukura götürdü. Bunlar bana karşı kendilerini ovuşturdu ve yakınlarım olarak bana zarar verecek bir şey yapmadılar. Bunu, akıllı birisi olmam ve beni hekim yapmak için yaptılar.

Sonra babam, “Baiame Kampına gideceğiz” dedi. (Wiradjuriler arasında Baiame en yüksek tanrıdır ve Daramulun onun oğludur. Küçük Daramulun’lar belki de çok açık değildir.) Ata biner gibi ipe bindi ve beni de bir başkasına koydu, sonra birbirimizin kollarından tuttuk. İpin ucunda Baiame’nin kuşu olan Wombu vardı. Bulutların arasından geçip gökyüzünün diğer tarafına, hekimlerin bulunduğu yere gittik ve hızla açılıp kapanmaya başladı. Babam, yaşadığı sırada hekime dokunursa, ruhuna zarar vereceğini ve eve döndüğü zaman, yaralanıp öleceğini söyledi. Diğer tarafta, Baiame’yi kampında otururken gördük. Uzun sakalı olan çok yaşlı bir adamdı. Onun bacaklarının altında, aşağı seviyesinde bir yere oturdu ve omuzlarının üstündekine, gökyüzüne iki büyük kuvars kristali uzattı. Ayrıca orada, Baiame’nin çocukları, kuşları ve canavarları olan halktan insanlar da vardı. (Totemler)

“Bu saatten sonra ve ben çalıdayken kristalleri yetiştirmeye başladım; ama çok hastalandım ve o zamandan beri hiçbir şey yapamıyorum.”

Kasım,1911.

KAYNAKÇA

INTRODUCTORY NOTE.—It is impossible to provide a bibliography of so vast a subject, even when first-class authorities only are referred to; whilst selection must be arbitrary and invidious. Here books written in English are alone cited, and those mostly the more modern. The reader is advised to spend such time as he can give to the subject mostly on the descriptive treatises. A few very educative studies are marked by an asterisk. In many cases, to save space, merely the author's name with initials is given, and a library catalogue must be consulted, or a list of authors such as is to be found, *e.g.* at the end of Westermarck's works.

A. THEORETICAL

GENERAL.—E.B. Tylor, *Anthropology** (best manual); *Primitive Culture** (the greatest of anthropological classics); Lord Avebury's works; *Anthropological Essays presented to E.B. Tylor*.

ANTIQUITY OF MAN.—W.J. Sollas, *Ancient Hunters and their Modern Representatives* (best popular account). Subject difficult without special knowledge, to be derived from, *e.g.* Sir J. Evans (Stone Implements); J. Geikie (Geology of Ice Age), etc. See also Brit. Mus. Guides to Stone Age, Bronze Age, Early Iron Age.

RACE AND GEOGRAPHICAL DISTRIBUTION.—A.C. Haddon, *Races of Man* and *The Wanderings of Peoples* (best short outlines to work from); fuller details in J. Deniker, A.H. Keane; and, for Europe, W.Z. Ripley. See also Brit. Mus. Guide to Ethnological Collections.

SOCIAL ORGANIZATION AND LAW.—J.G. Frazer, *Totemism and Exogamy**; L.H. Morgan, *Ancient Society**; E. Westermarck, *History of Human Marriage**; E.S. Hartland, *Primitive Paternity*; A. Lang, *The Secret of the Totem*; N.W. Thomas, *Kinship Organization and Group Marriage in Australia*; H. Webster, *Primitive Secret Societies*.

RELIGION, MAGIC, FOLK-LORE.—J.G. Frazer, *The Golden Bough** (3rd edit.); E.S. Hartland, *The Legend of Perseus* (esp. vol. ii); A. Lang, *Myth, Ritual and Religion*,* *The Making of Religion*, etc.; W. Robertson Smith, *Early Religion of the Semites**; F.B. Jevons, A.C. Crawley, D.G. Brinton, G.L. Gomme, L.R. Farnell, R.R. Marett, etc.

MORALS.—E. Westermarck, *Origin and Development of the Moral Ideas**; E.B. Tylor, *Contemp. Rev.* xxi-ii; L.T. Hobhouse, *Morals in Evolution*; A. Sutherland, *Origin and Growth of the Moral Instinct*.

MISCELLANEOUS.—Language: E.J. Payne, *History of the New World called America*,* vol. ii. Art: Y. Hirn, *Origins of Art*.* Economics: P.J.H. Grierson, *The Silent Trade*.

B. DESCRIPTIVE

AUSTRALIA.—B. Spencer and F.J. Gillen, *Native Tribes of Central Australia*,* *Northern Tribes of Central Australia*; A.W. Howitt, *Native Tribes of South-east Australia**; J. Woods (and others), *Native Tribes of South Australia*; L. Fison and A.W. Howitt, *Kamilaroi and Kurnai*; H. Ling Roth, *Aborigines of Tasmania*.

OCEANIA AND INDONESIA.—R.H. Codrington, *The Melane-sians**; B.H. Thompson, *The Fijians*; A.C. Haddon (and others), *Report of Cambridge Expedition to Torres Straits*; C.G. Seligmann (for New Guinea); G. Turner, W. Ellis, E. Shortland, R. Taylor (for Polynesia); A.R. Wallace, *Malay Archipelago*; C. Hose and W. McDougall (for Indonesia).

ASIA.—J.J.M. de Groot, *The Religious System of China*; W.H.R. Rivers, *The Todas**; and a host of other good authorities for India, e.g. Sir H.H. Risley, E. Thurston, W. Crooke, T.C. Hodson, P.R.T. Gurdon, C.G. and B.Z. Seligmann (Veddas of Ceylon); E.H. Man, *Journ. R. Anthropol. Instit.* xii (Andamanese); W. Skeat (for Malay Peninsula).

AFRICA.—South: H. Callaway, E. Casalis, J. Maclean, D. Kidd. East: A.C. Hollis, J. Roscoe, W.S. and K. Routledge, A. Werner.

West: M.H. Kingsley, A.B. Ellis. Madagascar: W. Ellis.

AMERICA.—A vast number of important works, see esp. *Smithsonian Institution, Reports of the Bureau of Ethnology* (J.W. Powell, F. Boas, F. Cushing, A.C. Fletcher, M.C. Stevenson, J.R. Swanton, C. Mindeleff, S. Powers, J. Mooney, J.O. Dorsey, W.J. Hoffman, W.J. McGee, etc.); L.H. Morgan (on Iroquois), J. Teit, C. Hill Tout; C. Lumholtz, *Unknown Mexico*; Sir E. im Thurn, *Among the Indians of Guiana*.

EUROPE.—Ancient: L.R. Farnell, *Cults of the Greek States*; J.E. Harrison, *Prolegomena to Greek Religion*; W. Warde Fowler, *Religious Experience of the Roman People*; *Anthropology and the Classics*, etc. Modern: G.F. Abbott, C. Lawson (to compare modern with ancient), Folk-lore Society's Publications, etc.

C. SUBSIDIARY

C. Darwin, *Descent of Man* (Part I); W. Bagehot, *Physics and Politics**; W. James, *Varieties of Religious Experience**; W. McDougall, *Introduction to Social Psychology*.* And in this series Geddes and Thomson, Newbigin, Myres, McDougall, Keith.

AMERICAN HISTORY

[Order
number]

47. The Colonial Period (1607-1766).

By CHARLES MCLEAN ANDREWS, Professor of American History, Yale. The fascinating history of the two hundred years of "colonial times."

82. The Wars Between England and America (1763-1815).

By THEODORE C. SMITH, Professor of American History, Williams College. A history of the period, with especial emphasis on The Revolution and The War of 1812.

67. From Jefferson to Lincoln (1815-1860).

By WILLIAM MACDONALD, Professor of History, Brown University. The author makes the history of this period circulate about constitutional ideas and slavery sentiment.

25. The Civil War (1854-1865).

By FREDERIC L. PAXSON, Professor of American History, University of Wisconsin.

39. Reconstruction and Union (1865-1912).

By PAUL LELAND HAWORTH, A History of the United States in our own times.

GENERAL HISTORY AND GEOGRAPHY

92. The Ancient East.

By D.G. HOGARTH, M.A., F.B.A., F.S.A. Connects with Prof. Myres's *Dawn of History* (No. 26) at about 1000 B.C. and reviews the history of Assyria, Babylon, Cilicia, Persia and Macedonia.

94. The Navy and Sea Power.

By DAVID HANNAY, author of *Short History of the Royal Navy*, etc. A brief history of the navies, sea power, and ship growth

of all nations, including the rise and decline of America on the sea, and explains the present British supremacy thereon.

78. Latin America.

By WILLIAM R. SHEPHERD, Professor of History, Columbia. With maps. The historical, artistic, and commercial development of the Central South American republics.

76. The Ocean. A General Account of the Science of the Sea.

By SIR JOHN MURRAY, K.C.B., Naturalist H.M.S. "Challenger," 1872-1876, joint author of *The Depths of the Ocean*, etc.

86. Exploration of the Alps.

By ARNOLD LUNN, M.A.

72. Germany of To-day.

By CHARLES TOWER.

57. Napoleon.

By H.A.L. FISHER, Vice-Chancellor of Sheffield University. Author of *The Republican Tradition in Europe*, etc.

26. The Dawn of History.

By J.L. MYRES, Professor of Ancient History, Oxford.

30. Rome.

By W. WARDE FOWLER, author of *Social Life at Rome*, etc. "A masterly sketch of Roman character and what it did for the world." —*London Spectator*.

84. The Growth of Europe.

By GRANVILLE COLE, Professor of Geology, Royal College of Science, Ireland. A study of the geology and physical geography in connection with the political geography.

13. Medieval Europe.

By H.W.C. DAVIS, Fellow at Balliol College, Oxford, author of *Charlemagne*, etc.

33. The History of England.

By A.F. POLLARD, Professor of English History, University of London.

100. Poland.

By W. ALISON PHILLIPS, University of Dublin. A history with special emphasis upon the Polish question of to-day.

95. Belgium.

By R.C.K. ENSOR, Sometime Scholar of Balliol College. The geographical, linguistic, historical, artistic, and literary associations.

3. The French Revolution.

By HILAIRE BELLOC.

4. A Short History of War and Peace.

By G.H. PERRIS, author of *Russia in Revolution*, etc.

20. History of Our Time (1885-1911).

By G.P. GOOCH. A "moving picture" of the world since 1885.

22. The Papacy and Modern Times.

By REV. WILLIAM BARRY, D.D., author of *The Papal Monarchy*, etc. The story of the rise and fall of the Temporal Power.

8. Polar Exploration.

By DR. W.S. BRUCE, Leader of the "Scotia" expedition. Emphasizes the results of the expeditions.

18. The Opening-up of Africa.

By SIR H.H. JOHNSTON. The first living authority on the subject tells how and why the "Native races" went to the various parts of Africa and summarizes its exploration and colonization.

19. The Civilization of China.

By H.A. GILES, Professor of Chinese, Cambridge.

36. Peoples and Problems of India.

By SIR T.W. HOLDERNESS. "The best small treatise dealing with the range of subjects fairly indicated by the title." — *The Dial*.

7. Modern Geography.

By DR. MARION NEWBIGIN. Shows the relation of physical features to living things and to some of the chief institutions of civilization.

51. Master Mariners.

By JOHN R. SPEARS, author of *The History of Our Navy*, etc. A history of sea craft adventure from the earliest times.

SOCIAL SCIENCE

91. The Negro.

By W.E. BURGHARDT DUBOIS, author of *Souls of Black Folks*, etc. A history of the black man in Africa, America or wherever else his presence has been or is important.

77. Co-Partnership and Profit Sharing.

By ANEURIN WILLIAMS, Chairman, Executive Committee, International Co-operative Alliance, etc. Explains the various types of co-partnership or profit-sharing, or both, and gives details of the arrangements now in force in many of the great industries.

98. Political Thought: From Herbert Spencer to the Present Day.

By ERNEST BARKER, M.A.

99. Political Thought: The Utilitarians. From Bentham to J.S. Mill.

By WILLIAM L. DAVIDSON.

79. Unemployment.

By A.C. PIGOU, M.A., Professor of Political Economy at Cambridge. The meaning, measurement, distribution, and effects

of unemployment, its relation to wages, trade fluctuations, and disputes, and some proposals of remedy or relief.

80. Common-Sense in Law.

By PROF. PAUL VINOGRADOFF, D.C.L., LL.D. Social and Legal Rules—Legal Rights and Duties—Facts and Acts in Law—Legislation—Custom—Judicial Precedents—Equity—The Law of Nature.

49. Elements of Political Economy.

By S.J. CHAPMAN, Professor of Political Economy and Dean of Faculty of Commerce and Administration, University of Manchester.

11. The Science of Wealth.

By J.A. HOBSON, author of *Problems of Poverty*. A study of the structure and working of the modern business world.

1. Parliament. Its History, Constitution, and Practice.

By SIR COURTENAY P. ILBERT, Clerk of the House of Commons.

16. Liberalism.

By PROF. L.T. HOBBHOUSE, author of *Democracy and Reaction*. A masterly philosophical and historical review of the subject.

5. The Stock Exchange.

By F.W. HIRST, Editor of the London *Economist*. Reveals to the non-financial mind the facts about investment, speculation, and the other terms which the title suggests.

10. The Socialist Movement.

By J. RAMSAY MACDONALD, Chairman of the British Labor Party.

28. The Evolution of Industry.

By D.H. MACGREGOR, Professor of Political Economy, University of Leeds. An outline of the recent changes that have given us the present conditions of the working classes and the

principles involved.

29. Elements of English Law.

By W.M. GELDART, Vinerian Professor of English Law, Oxford. A simple statement of the basic principles of the English legal system on which that of the United States is based.

32. The School: An Introduction to the Study of Education.

By J.J. FINDLAY, Professor of Education, Manchester. Presents the history, the psychological basis, and the theory of the school with a rare power of summary and suggestion.

6. Irish Nationality.

By MRS. J.R. GREEN. A brilliant account of the genius and mission of the Irish people.

NATURAL SCIENCE

68. Disease and Its Causes.

By W.T. COUNCILMAN, M.D., LL.D., Professor of Pathology, Harvard University.

85. Sex.

By J. ARTHUR THOMPSON and PATRICK GEDDES, joint authors of *The Evolution of Sex*.

71. Plant Life.

By J.B. FARMER, D.Sc., F.R.S., Professor of Botany in the Imperial College of Science. This very fully illustrated volume contains an account of the salient features of plant form and function.

63. The Origin and Nature of Life.

By BENJAMIN M. MOORE, Professor of Bio-Chemistry, Liverpool.

90. Chemistry.

By RAPHAEL MELDOLA, F.R.S., Professor of Chemistry, Finsbury Technical College. Presents the way in which the science

has developed and the stage it has reached.

53. Electricity.

By GISBERT KAPP, Professor Of Electrical Engineering, University of Birmingham.

54. The Making of the Earth.

By J.W. GREGORY, Professor of Geology, Glasgow University. 38 maps and figures. Describes the origin of the earth, the formation and changes of its surface and structure, its geological history, the first appearance of life, and its influence upon the globe.

56. Man: A History of the Human Body.

By A. KEITH, M.D., Hunterian Professor, Royal College of Surgeons. Shows how the human body developed.

74. Nerves.

By DAVID FRASER HARRIS, M.D., Professor of Physiology, Dalhousie University, Halifax. Explains in non-technical language the place and powers of the nervous system.

21. An Introduction to Science.

By PROF. J. ARTHUR THOMSON, Science Editor Of the Home University Library. For those unacquainted with the scientific volumes in the series, this would prove an excellent introduction.

14. Evolution.

By PROF. J. ARTHUR THOMSON and PROF. PATRICK GEDDES. Explains to the layman what the title means to the scientific world.

23. Astronomy.

By A.R. HINKS, Chief Assistant at the Cambridge Observatory. "Decidedly original in substance, and the most readable and informative little book on modern astronomy we have seen for a long time."—*Nature*.

24. Psychical Research.

By PROF. W.F. BARRETT, formerly President of the Society for Psychical Research. A strictly scientific examination.

9. The Evolution of Plants.

By DR. D.H. SCOTT, President of the Linnean Society of London. The story of the development of flowering plants, from the earliest zoological times, unlocked from technical language.

43. Matter and Energy.

By F. SODDY, Lecturer in Physical Chemistry and Radioactivity, University of Glasgow. "Brilliant. Can hardly be surpassed. Sure to attract attention."—*New York Sun*.

41. Psychology, The Study of Behaviour.

By WILLIAM MCDOUGALL, of Oxford. A well digested summary of the essentials of the science put in excellent literary form by a leading authority.

42. The Principles of Physiology.

By PROF. J.G. MCKENDRICK. A compact statement by the Emeritus Professor at Glasgow, for uninstructed readers.

37. Anthropology.

By R.R. MARETT, Reader in Social Anthropology, Oxford. Seeks to plot out and sum up the general series of changes, bodily and mental, undergone by man in the course of history. "Excellent. So enthusiastic, so clear and witty, and so well adapted to the general reader."—*American Library Association Booklist*.

17. Crime and Insanity.

By DR. C.A. MERCIER, author of *Text-Book of Insanity*, etc.

12. The Animal World.

By PROF. F.W. GAMBLE.

15. Introduction to Mathematics.

By A.N. WHITEHEAD, author of *Universal Algebra*.

PHILOSOPHY AND RELIGION

69. A History of Freedom of Thought.

By JOHN B. BURY, M.A., LL.D., Regius Professor of Modern History in Cambridge University. Summarizes the history of the long struggle between authority and reason and of the emergence of the principle that coercion of opinion is a mistake.

55. Missions: Their Rise and Development.

By MRS. MANDELL CREIGHTON, author of *History of England*. The author seeks to prove that missions have done more to civilize the world than any other human agency.

52. Ethics.

By G.E. MOORE, Lecturer in Moral Science, Cambridge. Discusses what is right and what is wrong, and the whys and wherefores.

65. The Literature of the Old Testament.

By GEORGE F. MOORE, Professor of the History of Religion, Harvard University. "A popular work of the highest order. Will be profitable to anybody who cares enough about Bible study to read a serious book on the subject."—*American Journal of Theology*

50. The Making of the New Testament.

By B.W. BACON, Professor of New Testament Criticism, Yale. An authoritative summary of the results of modern critical research with regard to the origins of the New Testament.

96. A History of Philosophy.

By CLEMENT C.J. WEBB, Oxford.

35. The Problems of Philosophy.

By BERTRAND RUSSELL, Lecturer and Late Fellow, Trinity Col-

lege, Cambridge.

44. Buddhism.

By MRS. RHYS DAVIDS, Lecturer on Indian Philosophy, Manchester.

46. English Sects: A History of Nonconformity.

By W.B. SELBIE, Principal of Manchester College, Oxford.

60. Comparative Religion.

By PROF. J. ESTLIN CARPENTER.

88. Religious Development Between Old and New Testaments.

By R.H. CHARLES, Canon of Westminster. Shows how religious and ethical thought grew between 180 B.C. and 100 A.D.

LITERATURE AND ART

73. Euripides and His Age.

By GILBERT MURRAY, Regius Professor of Greek, Oxford.

81. Chaucer and His Times.

By GRACE E. HADOW, Lecturer Lady Margaret Hall, Oxford; Late Reader, Bryn Mawr.

70. Ancient Art and Ritual.

By JANE E. HARRISON, LL.D., D.Litt. "One of the 100 most important books of 1913."—*New York Times Review*.

61. The Victorian Age in Literature.

By G.K. CHESTERTON.

97. Milton.

By JOHN BAILEY.

59. Dr. Johnson and His Circle.

By JOHN BAILEY. Johnson's life, character, works, and friendships are surveyed; and there is a notable vindication of the "Genius of Boswell."

58. The Newspaper.

By G. BINNEY DIBBLE. The first full account, from the inside, of newspaper organization as it exists to-day.

62. Painters and Painting.

By SIR FREDERIC WEDMORE. With 16 half-tone illustration.

64. The Literature of Germany.

By J.G. ROBERTSON.

48. Great Writers of America.

By W.P. TRENT and JOHN ERSKINE, of Columbia University.

87. The Renaissance.

By EDITH SICHEL, author of *Catherine de Medici, Men and Women of the French Renaissance*.

101. Dante.

By JEFFERSON B. FLETCHER, Columbia University, An interpretation of Dante and his teachings from his writings.

93. An Outline of Russian Literature.

By MAURICE BARING, author of *The Russian People*, etc. Tolstoi, Tourgenieff, Dostoieffsky, Pushkin (the father of Russian Literature), Saltykov (the satirist), Leskov, and many other authors.

40. The English Language.

By L.P. SMITH. A concise history of its origin and development.

45. Medieval English Literature.

By W.P. KER, Professor of English Literature, University College, London. "One of the soundest scholars. His style is effective, simple, yet never dry."—*The Athenaeum*.

89. Elizabethan Literature.

By J.M. ROBERTSON, M.P., author of *Montaigne and Shakespeare, Modern Humanists*.

27. Modern English Literature.

By G.H. MAIR. From Wyatt and Surrey to Synge and Yeats. "One of the best of this great series."—*Chicago Evening Post*.

2. Shakespeare.

By JOHN MASEFIELD. "One of the very few indispensable adjuncts to a Shakespearean Library."—*Boston Transcript*.

31. Landmarks in French Literature.

By G.L. STRACHEY, Scholar of Trinity College, Cambridge. "It is difficult to imagine how a better account of French Literature could be given in 250 pages."—*London Times*.

38. Architecture.

By PROF. W.R. LETHABY. An introduction to the history and theory of the art of building.

66. Writing English Prose.

By WILLIAM T. BREWSTER, Professor of English, Columbia University. "Should be put into the hands of every man who is beginning to write and of every teacher of English that has brains enough to understand sense."—*New York Sun*.

83. William Morris: His Work and Influence.

By A. CLUTTON BROCK, author of *Shelley: The Man and the Poet*. William Morris believed that the artist should toil for love of his work rather than the gain of his employer, and so he turned from making works of art to remaking society.

75. Shelley, Godwin and Their Circle.

By H.N. BRAILSFORD. The influence of the French Revolution on England.

